

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

ULUSLARARASI HUKUK BAĞLAMINDA SERİ MUHAKEME
USULÜ VE CEZA PAZARLIĞI ÜZERİNE MUKAYESELİ
İNCELEME

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SİNEM KIZILBUĞA

KOCAELİ 2022

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

ULUSLARARASI HUKUK BAĞLAMINDA SERİ MUHAKEME
USULÜ VE CEZA PAZARLIĞI ÜZERİNE MUKAYESELİ
İNCELEME

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SİNEM KIZILBUĞA

Doç. Dr. Mustafa ÇAKIR

KOCAELİ 2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.SERİ MUHAKEME USULÜ	3
1.1.Seri Muhakeme Usulü, CMK’da ve Hukukumuzdaki Yeri.....	3
1.2.Seri Muhakeme Usulünün Gerekçesi.....	4
1.3.Seri Muhakeme Usulü, Uygulaması ve Uygulanan suçlar	8
1.4.Seri Muhakeme Usulü,Uygulanma Koşulları ve Uygulanamayacağı Haller	14
1.4.1. Şüphelinin Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasını Kabul Etmesi .	15
1.4.2. Şüphelinin Ayırt Etme Gücü ile İlgili Koşullar	15
1.4.3. Adreste Bulunamama Durumu.....	17
1.4.4. Suçun İştirak Halinde İşlenmesi Durumu	17
1.4.5. Suçun Katalog Suçlardan Biri Olması Gerekliliği	18
1.4.5.1. Hakkı Olmayan Yere Tecavüz (TCK madde 154, ikinci ve üçüncü	
fıkra).....	19
1.4.5.2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (TCK madde 170).....	20
1.4.5.3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (TCK madde 179, ikinci ve	
üçüncü fıkra)	21
1.4.5.4. Gürültüye Neden Olma (TCK madde 183).....	22
1.4.5.5. Parada Sahtecilik (TCK madde 197/2-3)	22
1.4.5.6. Mühür Bozma (TCK madde 203)	22

1.4.5.7. Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan (TCK madde 206)	23
1.4.5.8. Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkan Sağlama (TCK madde 228, birinci fıkra)	23
1.4.5.9. Başkasına Ait Kimlik Veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması (TCK madde 268).....	24
1.4.5.10. 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar:.....	24
1.4.5.11. 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç:	24
1.4.5.12. 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç:.....	24
1.4.5.13. 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç:	25
1.5.Seri Muhakeme Usulü, Uygulanma Süreci ve Sırası	25
1.5.1.Bilgilendirme Aşaması.....	25
1.5.2. Teklif Aşaması	28
1.5.3. Yaptırımın Belirlenmesi Aşaması	31
1.5.4. Talepname Düzenlenmesi Aşaması	40
1.5.5. Mahkeme Tarafından Hüküm Kurulması	41

İKİNCİ BÖLÜM

2.AMERİKAN HUKUKUNDA CEZA PAZARLIĞI.....	43
2.1.Amerikan Hukuk Sisteminde Ceza Pazarlığı.....	43
2.1.1.Genel Olarak	43
2.1.1.1.Hakimin Uygulamadaki rolü.....	50
2.1.1.2.Savcının Uygulamadaki Rolü	54

2.1.1.3.Müdafinin Uygulamadaki Rolü.....	61
2.1.1.4.Mağdurun Uygulamadaki Rolü.....	67
2.2. Amerikan Hukuku Ceza Sisteminde Ceza Pazarlığı Uygulanabileceği Aşamalar ve Suç Tipleri	68
2.3.Hukuki Statüsü.....	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.SERİ MUHAKEME USULÜ VE CEZA PAZARLIĞI MUKAYESESİ.....	72
3.1. Seri Muhakeme Usulü ve Ceza Pazarlığı Arasındaki Temel Benzerlikler ve Farklar	72
3.1.1. Genel Olarak	72
3.1.2. İkrarın Önemi	74
3.1.3. Usul Ekonomisi.....	77
3.1.4. Ceza İndirimi.....	79
3.2. Seri Muhakeme Usulünde ve Ceza Pazarlığı Uygulamasında Aktörlerin Rollerini.....	80
3.2.1. Savcı.....	80
3.2.2. Hakim.....	83
3.2.3. Müdafî	85
3.2.4. Şüpheli/Sanık	86
3.2.5.Mağdur	86
3.3. Masum Kişilerin Cezalandırılması İhtimali	87
SONUÇ.....	92
KAYNAKÇA	95
EKLER:	104

ÖZET

Günümüzde artan nüfus, gelişen teknoloji ve artan suç çeşitliliği ile birlikte yeni muhakeme yöntemlerine ve alternatif çözüm yollarına olan ihtiyaç da artmaktadır. Yargı sistemleri dünya genelinde giderek kaldıramayacakları bir yükün altına girmektedir. Ülkemiz artan nüfus ve çeşitlilik ile birlikte son yıllarda önlenemez bir şekilde artan yargı yüküne yönelik sürekli yeni çözümler üretmeye çalışmakta ve bunları uygulamaya koymaktadır. Bu amaçla yapılan son düzenlemelerden birisi Seri Muhakeme Usulü düzenlemesidir.

Seri Muhakeme Usulü soruşturma aşamasında ve savcı kontrolünde uygulanan bir usuldür. Usulün uygulanması ise şüphelinin müdafî eşliğinde bu usulü kabul ettiğine ilişkin yazılı beyanıyla mümkün olmaktadır. Seri Muhakeme Usulü uygulaması Amerikan Hukuk sisteminin temel taşlarından biri olarak görülen ceza pazarlığı uygulamasının ülkemiz nezdinde bir görünümüdür. Ceza pazarlığı yöntemi de bu uygulamada yer alan savcı, şüpheli ve müdafî arasında kişinin özgür iradesine sonuç bağlanarak yargı sisteminden kişinin hızlıca çıkmasını sağlamak üzerine düzenlenmiş bir kurumdur.

Ceza pazarlığı yine savcı otoritesi ve şüpheli veya sanığın kabulü ile uygulama imkanı bulan bir yol olmakla birlikte Amerikan Ceza Hukukunda vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Öyle ki yıllar içinde ceza dosyalarının %95'den fazlasının bu usul ile çözüme kavuşturulduğu görülmektedir.

Bu çalışmada Seri Muhakeme Usulü ve Ceza pazarlığı yöntemlerini doktrindeki görüşler, ulusal ve uluslararası yargı kararları ve mevzuat çerçevesinde açıklayacağız. İlgili yöntemlerin kanuni düzenlemelerini yargı kararları ve örneklerle öncelikle açıklama ve daha sonra da karşılaştırma ile benzerlik ve farklılıklar üzerinden mukayese edip irdelenecektir.

İşbu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Seri Muhakeme Usulü uygulaması, aşamaları, kanuni düzenleme ve uygulanan suçlar açıklanmakta, ikinci bölümde Ceza Pazarlığı uygulaması kanuni ve tarihsel gelişimi ve bu uygulamadaki aktörlerin rolleri ile yöntemin aşamaları açıklanmaktadır. Son bölümde bu iki yöntemin iyi ve kötü yönleri ile benzerlikleri farklılıkları ve ülkemizde uygulanan Seri Muhakeme Usulünün geliştirilebileceği yönlerden bahsedilerek çalışma sonuçlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seri Muhakeme Usulü, Ceza Pazarlığı, Amerikan Ceza Hukuku, Türk Ceza Adalet Sistemi, Alternatif Çözüm Yöntemleri.

ABSTRACT

Nowadays, with the population increasing, developing technology and increasing crime diversity, the need for new judgment methods and alternative solutions is also increasing. Judicial systems around the world are under a burden that they can not handle. Due to increasing population and diversity, Turkey is constantly trying to produce new solutions for the inevitably increasing judicial burden in recent years and put them into practice. One of the last regulations made for this purpose is the Serial Judgement Procedure regulation.

The Serial Judgement Procedure is a procedure applied during the investigation phase and it is under the control of the prosecutor. The application of the procedure is possible with the written statement of the suspect that the person accepts this procedure in the presence of their advocate. The practice of it is a view of the practice of plea bargaining, which is seen as one of the cornerstones of the American legal system, in Turkey. The Plea Bargaining method, which is also included in this practice, is an institution designed to ensure that the person exits the judicial system quickly by connecting the free will of the person between the prosecutor, the suspect and their advocate.

Although criminal bargaining is a way that can be applied with the authority of the prosecutor and the acceptance of the suspected or the accused, it has an indispensable importance in American Criminal Law. So much so that over the years, more than %95 of the criminal files have been resolved with this method.

In this study, we will explain the Serial Judgement Procedure and Plea Bargaining methods within the framework of the views in the doctrine, national and international judicial decisions and legislation. We will examine the legal regulations of the relevant methods with judicial decisions and examples, firstly by explanation and then by comparison, through similarities and differences.

This study consists of three parts. First of all, the application of the Serial Judgement Procedure, its stages, legal regulation and applied crimes will be explained. Subsequently, the legal and historical development of the Penal Bargaining application, the roles of the actors in this application and the stages of the method will be explained. Ultimately, the study concludes by mentioning the advantages and disadvantages of these two methods, their similarities and differences, and the ways in which the Serial Judgement Procedure applied in Turkey can be improved.

Key words : Serial Judgement Procedure, Plea Bargaining, American Criminal Law, Turkish Criminal Justice System, Alternative Solution Methods.

KISALTMALAR

a.g.b.	: Adı geçen bildirge
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.g.	: Adı geçen görüş
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
ABA	: American Bar Association (Amerikan Barolar Birliği)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKBK	: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi
Anayasa	: 1982 Anayasası
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Av	: Avukat
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
Bkz./bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
Cir	: Circuit Court(Temyiz Mahkemesi)
CİGM	: Ceza İşleri Genel Müdürlüğü
CMK	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Covid-19 Hastalığı)	: Coronavirus disease (Yeni Koronavirüs
CS	: Cumhuriyet Savcısı
Çev.	: Çeviren
D	: Daire
Der.	: Derleyen
dn.	: dipnot
Doç	: Doçent
Dr	: Doktor
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
Ed.	: Editör
F	: File (dosya)
FBI Bürosu)	: Federal Bureau of Investigation (Federal Soruşturma
GK	: Genel Kurul
HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geriye
Bırakılması	
Haz.	: Hazırlayan
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
K.	: Karar
Kanun	: Ceza Muhakemesi Kanunu
KDAE	: Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi
K.T.	: Karar Tarihi
kn.	: kenar numarası
KOÜ	: Kocaeli Üniversitesi

m.	: madde
No	: Numara
sf	: sayfa
S	: Sayı
SMU	: Seri Muhakeme Usulü
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
US/USA	: United States of America (Amerika Birleşik Devletleri)
v./vs.	: versus (karşı)
vb	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
Yay.	: Yayın
YCD	: Yargıtay Ceza Dairesi
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Yönetmelik	: Seri Muhakeme Usulü Yönetmeliği
Yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Günümüz ceza yargılaması ve hukuk sistemi, eski hukuk anlayışı ve düzenlemelere oranla cezalandırıcı adalet sisteminden onarıcı adalet sistemine doğru evrim geçirmektedir. Bu nedenle yeni yöntemler ve onarıcı adalet için araçlar üretilmeye ve diğer hukuk sistemlerinden uyarılama yapılmaya çalışılarak sistemin düzenlenmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Yalnızca failin ıslahına yönelmiş bakış açısının yeterli olmadığı anlaşılmış ve toplumdaki iyileşme ve kişilerin dikkate alınma arzusunun ihmalinin onarılması güç yaralar açtığı ortaya çıkmıştır. Mağdurun uğradığı zararın da dikkate alınması ve faile uygulanacak ceza ve uygulanış şeklinin de bu doğrultuda belirlenmesi hususu öne çıkmaya başlamıştır. Bu amaçla yıllar içinde hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk, etkin pişmanlık, ön ödeme, uzlaştırmacılık vb. yöntemler ortaya çıkmış ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu alandaki son ve en yeni gelişme kuşkusuz Seri Muhakeme Usulüdür.

Seri Muhakeme Usulü Adalet Bakanlığı'nın alternatif çözümler dairesi tarafından 'Kanunda açıkça düzenlenen suçlarla sınırlı olarak yine kanunla belirtilen koşullarda uygulanabilecek istisnai bir muhakeme yöntemi' olarak tanımlanmıştır.¹

Seri muhakeme usulünün Amerikan Hukukunda yer alan ve soruşturma aşamasında savcı ile şüpheli arasında yapılan görüşmelerin orijini olan 'plea bargaining (ceza pazarlığı)' sisteminden ilham alınarak geliştirildiği ve kökenin bu sistem olduğu söylenebilir. Bu tezin geri kalanında Amerikan hukukundaki ceza pazarlığı kurumu için doktrinde de kullanılan ve tarafımızca da kullanılması uygun görülen 'ceza pazarlığı' terimi kullanılacaktır.

Teknik olarak ülkemizde getirilen bu usulde, bir muhakeme yürütüldüğünden bahsedilemez. Muhakeme için gerekli olan aşamalar bu usulde yer almaz. Onun yerine hızlandırılmış bir yargılama yapıldığını ve yargılamanın hızlı olması sebebiyle

¹ alternatifcozumler.adalet.gov.tr

de şüpheliye bazı indirim hakları tanındığı söylenebilir. Nitekim daha sonra inceleyeceğimiz maddenin gerekçesinde bu husus ‘Belirli önem derecesinin altındaki suçlarda muhakeme sürecinin formalitelerden arındırılmasını ve kısaltılmasını, işlenen suçlara kısa süre içinde etkili ve orantılı bir karşılık verilerek bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanması amaçlanmıştır.’ şeklinde belirtilmiştir.

Her ne kadar bu usul hukukumuzda pazarlık adıyla yer almasa ve uygulamada henüz bir temel yerleştirilememiş olsa da ortaya çıkması ve benimsenmesinde en etkili model Amerikan modeli olan ceza pazarlığıdır. Bu modeli temel alan savcı-sanık pazarlığı ya da ceza pazarlığı, ceza hukuk sistemlerinde değişiklik yapan İtalya gibi Avrupa ülkelerinden Hindistan gibi Asya ülkelerine kadar pek çok ülke tarafından değerlendirilmiş ve bazı değişikliklerle uygulamaya sokulmuştur.² Hukuk sistemimizde bu usulün düzenlenmesindeki sebeplerden birisi kanun gerekçesinde ceza muhakemesini hızlandırmak ve muhakeme sürecini kısaltmak olarak gösterilmiştir.³ Seri Muhakeme Usulünün düzenlenme gerekçesi de bir nevi sistemin hızlı işletilmek istenmesidir.

² Yusuf Solmaz Balo, Ekrem Çetintürk, ‘Amerika Birleşik Devletleri Ceza Hukuku Uygulamasında Savcı-Sanık Pazarlığı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği’, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt 17, Sayı 1-2, Yıl 2013, sf 1243.

³ Ziya Koç, ‘Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Mahkeme Kararları Işığında Seri Muhakeme Usulüne Farklı Bir Bakış: Masum Kişilerin Cezalandırılması Tehlikesi’, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt 15 Sayı 43, Yıl 2020, sf 608.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.SERİ MUHAKEME USULÜ

1.1.Seri Muhakeme Usulü, CMK’da ve Hukukumuzdaki Yeri

Nüfusun artması, teknolojik gelişmeler, toplumsal hayattaki sosyal, ticari ve iş ilişkilerinin günümüzde giderek daha fazla karmaşık hale gelmesi, bunun neticesinde hali hazırdaki sistem ve uygulamaların yetersiz ve yavaş kalması söz konusu olmaktadır. Yoğunluktan dolayı soruşturma ve kovuşturmalar hem oldukça yavaş ilerlemekte hem de etkin bir şekilde yürütülememektedir.⁴

Seri Muhakeme Usulüne ilişkin düzenleme 17 Ekim 2019 tarihinde kabul edilmiş ve 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 23. maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun hali hazırda mülga olan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun eski haliyle 'Görev Ve Yargı Çevresinin Belirlenmesi' başlıklı 250. Maddesi yeniden düzenlenmiş ve Ceza Muhakemesi Kanunun Dördüncü Bölümü, 'Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme' kısmı altında Seri Muhakeme Usulü başlığıyla ve ceza muhakemesi hukukuna bu yeni kurum kazandırılmıştır.

Seri Muhakeme Usulü hukukumuzda kanunda belirtilen suçlar için seri ve hızlı bir kabul etme ve ceza verme yolu olarak uygulamaya geçmiştir. Bu usul ile savcılık yani soruşturma aşamasında dosya sona ermekte ve yargılama yapılmış gibi hükme varılmaktadır. Dosyayı sonlandırma ve süreci yönetme yetkisi Cumhuriyet Savcısına verilmiştir. Türk Ceza Hukuku sisteminde ilk defa Cumhuriyet Savcısına faile uygulanacak yaptırımı doğrudan belirleyebilme yetkisi tanınmıştır.

⁴ Gülsüm Soylu Ünver, Seçil Nergiz Karaman Engür, Seri Muhakeme Usulü, Birinci Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, sf 17 vd.

Ceza Muhakemesi Kanununa göre hukuk sistemimizde önceden bulunan uzlaşma, ön ödeme ve iddianamenin iadesi gibi savcıya yetki verilen uygulamalar yargının hızlandırılması ve iş yükünün azaltılması konusunda önemli rol oynamaktadır.

Her ne kadar Alternatif Çözümler Daire Başkanlığınca Seri Muhakeme Usulünün kanun ile düzenlenmiş olması, müdafî bulunması, şüphelinin rızasının bulunması ve mahkeme denetimine tabi olması hasebiyle Anayasa'ya uygun olduğu yönünde gerekçeler öne sürmüştür ise de Anayasa m.9 'Yargı Yetkisi' başlıklı madde de belirtildiği üzere hüküm bağımsız mahkemelerce verilmediği ve esasen hüküm savcı tarafından verildiği için hukuki olarak Anayasa'ya uygunluğu tartışmalıdır.

Doktrinde ise sistemin kanunla düzenlenmiş olması ve müdafinin bilgilendirmesi ve katılımıyla ancak usulün işleminin mümkün olduğu, şüphelinin sonuç ve şartlarından haberdar edilmesi ve rızasının açık bir şekilde verilmesi halinde uygulama imkanının olması gibi hususlar ve en önemlisi de hükmü veren savcı olsa da bu hükmü işler hale getirip uygulayan mahkeme olduğu için bu usulün hem insan hakları sözleşmeleri açısından hem de Anayasa'ya uygunluk açısından uygun ve uygulanabilir olduğu belirtilmektedir.⁵

Failin suçunu kabul ederek henüz soruşturma aşamasında iken ceza almayı kabul ederek hem devlet kaynaklarının lüzumsuz kullanımını engellemesi, dosya yoğunluğunun azalmasına katkıda bulunması hem de hızlı bir şekilde adaletle kavuşması karşılığında belli imtiyazlar tanınabileceği ve bunun hem toplumsal hem bireysel açıdan faydalı olduğu açıktır. Bu sebeplerle bu kurumun daha da geliştirilerek hukuk sistemimize katılması her açıdan oldukça faydalı olacaktır.

1.2.Seri Muhakeme Usulünün Gerekçesi

Seri muhakeme usulünü düzenleyen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesinin gerekçesi olarak, şüphelinin daha az bir yaptırım

⁵ Yavuz Erdoğan, 'Türk Ceza Hukukunda Seri Muhakeme Usulü' - Legal Hukuk Dergisi, Cilt 18, Sayı 209, Yıl 2020, sf 1996.

beklentisiyle bu usulün uygulanmasını kabul etmesi üzerine başlaması şeklinde gösterilmiştir.⁶

Kanun koyucu, kanunun gerekçesinde bu usulün getirilmesini Kara Avrupa sisteminin uygulandığı Almanya ve Fransa gibi ülkelerin Ceza Muhakemesi kanunlarında muhakeme yöntemi olarak gösterilmesinden ve bu yöntemle nispeten basit suçlar için daha hızlı bir muhakeme yürütülerek yargılamanın hızlanması ve iş yükünün azalmasının amaçlandığı, bu usulün Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin tavsiye için verdiği kararıyla da uyumlu olduğunu belirtmiştir.⁷ Ancak İngiltere’de uygulanan bu kısa sürede işletilen muhakeme usulü ve uygulama zaten hali hazırdaki sisteme uygun kabul edildiğinden ayrı bir yöntem olarak kabul edilmemiştir.

Bu ve bunun gibi muhakeme yöntemleri, basitleştirilmiş muhakeme yöntemleri olarak kabul edilmektedir. Günümüzde suç ve suçlunun artması bu tür yöntemlerin gelişmiş hukuk sistemlerine sahip olan ülkelerde giderek daha sık uygulanmasına yol açmıştır. Basitleştirilmiş muhakeme sistemlerinin de bu sebeple uygulama alanı genişlemiştir.⁸

Bu muhakeme usulleri hukuk sistemimizde şu an için yalnızca hafif nitelikteki suçlar için uygulanmakta ise de hafif suçların sistemdeki ağırlığı yadsınamaz. Bu nedenle bu usulün uygulanması mahkemelerin iş yükünün azalmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak ülkemizde çok kısıtlı sayıda suç açısından uygulaması öngörülen bu yöntem bu haliyle gerekli verimliliğe ulaşamamaktadır. Amerikan hukuk sistemi ve Kara Avrupası hukuk sisteminde uzun yıllardır uygulanan bu ve benzeri yöntemler yanında bizim daha 2020 yılında

⁶ Hüsnü Aldemir, Ceza Yargılamasında Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri, Birinci Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, sf 19-20

⁷ Hakan Kızıllarslan, ‘7188 Sayılı Kanun’la Ceza Muhakemesi Hukukuna Getirilen Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri’- Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 183-184, 2019, sf 1893 vd.

⁸ Soylu Ünver/ Karaman Engür, a.g.e, s.35-36

uygulamasına başladığımız Seri Muhakeme Usulü henüz oldukça acemi bir yöntem olarak kalmaktadır.

Seri Muhakeme Usulünün şu anki uygulaması hukuk sistemimiz için henüz bir başlangıç adımı olarak tanımlanabilecek bir öneme ve düzenlemeye sahiptir. Seri Muhakeme Usulü amacında ispatlanması kolay ve önemi hafif nitelikte olan suçlarla ilgili anlaşmazlıkların hızlı ve etkin biçimde sonuca ulaştırılarak muhakeme sürecinin kolayca tamamlanması hedeflenmiştir.

Kanun gerekçesinde Seri Muhakeme Usulü şu şekilde belirtilmiştir, şüphelinin suçunu kabul etmesine karşılık olarak kendisine daha az ceza verilmesini düzenleyen bir sistemdir.

Yapılan kanuni düzenlemeyle ilgili olarak yargının seri bir şekilde işlem yapacağı, bu usul sayesinde birikmiş dosyaların seri bir şekilde eritileceği belirtilmiştir. Klasik ceza yargılaması sistemlerinde yürütülen süreçlerin fazla uzun süren ve zahmetli uygulama ve prosedürlerinin azaltılması ve adil yargılanma hakkının bir gerekliliği olan makul sürede yargılanma hakkının tesisi olduğu gerekçede belirtilmiştir.⁹

Bu usul ile beraber kanun koyucu, ceza adalet sisteminin işleyişini hızlandırmak, suçun işlenmesi akabinde soruşturma ve kovuşturma aşamalarının ve sonuçlandırılmasının gecikmesinin ortaya çıkardığı sorun ve yıpranmaları ortadan kaldırmak, adalet sistemimizdeki kaynakları etkin kullanmak için sayılan bazı suçlar bakımından Cumhuriyet savcısı ile şüpheli arasında bir anlaşma ortamının hazırlanmasını sağlamaya çalışmaktadır.¹⁰

Buna benzer uygulamaların Almanya hukuk sisteminde “hızlandırılmış muhakeme” Fransa hukuk sisteminde ise “suçluluğun ön kabulü üzerine duruşma

⁹ Ruhan Erdem, Candide Şentürk, ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Yeni Bir Kurum Olarak Seri Muhakeme Yöntemi (CMK m.250)’, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt 14, Sayı 41, Aralık 2019, sf. 574-575.

¹⁰ Olgun Değirmenci, ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü (CMK m.250)’, Ankara Batı Adliyesi Dergisi, Ocak- Haziran 2020, sf 17.

veya itiraf duruşması’’ ve Amerikan sisteminde ise ceza pazarlığı adı ile kullanılmaktadır.¹¹

Kanun koyucu Seri Muhakeme Usulünü düzenlerken bu usulün uygulanabileceği suçları tahdidi olarak belirtmiştir. Madde düzenlemesinde belli başlı katalog suçlar belirtilmiş ve sayılan suçlarda dahi maddenin tamamı değil bazen sadece bir fıkrasındaki suçlarda bu usulün uygulanabileceği düzenlenmiştir. Ancak kanun gerekçesinde bu suçları neye göre seçtiği ve sınırladığı hususu belirtilmemiştir. Belirtilen suçların ortak noktası olarak mağduru bulunmayan suçlar olması ve öngörülen ceza sınırının en fazla 3 veya 4 yıl olarak belirlendiği hafif nitelikteki suçlar için olduğu söylenebilir. Seri Muhakeme Usulüne ilişkin uygulama Basit Yargılama Usulü ile beraber yürürlüğe konulmuş ve uygulanmaya başlamıştır. Birbirinden bağımsız uygulamalar olsa da kanun taslağı beraber hazırlanmış ve beraber kabul edilmiştir. Basit Yargılama Usulünde uygulanacak suçlara ilişkin bir ayırım öngörülmemiş, bu suçların ceza miktarına göre bir uygulama yöntemi benimsenmiştir.¹² Doktrinde de bu husus Seri Muhakeme Usulünün henüz deneme aşamasında olduğu ve bu usulün daha önce diğer Alternatif Çözüm yollarında olduğu gibi uygulamasının genişletilmesi suretiyle geliştirilerek Türk Ceza Muhakemesine katkısının artırılacağı yönünde değerlendirilmiştir. Yine aynı şekilde işbu tezin yazılış sebebi de bu usulün hukukumuzda yaptığı ve yapabileceği katkıların gösterilmesidir.

Hukuk sistemimiz için her ne kadar yeni bir uygulama olsa da Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı bu usulü uygulama için tanıtırken; ‘niteliği ve özelliği gereği klasik muhakeme usulünden farklı yönleri bulunmakla birlikte, esas itibarıyla bu usulde de temel hak ve özgürlüklerin korunmasından vazgeçilmemektedir. Bu nedenle Kanunun ayrıksı olarak açıkça farklı düzenlediği hususlar dışında yapılacak iş ve işlemler klasik usule kıyasen yapılacaktır.’ diyerek Türk Hukuk Sistemine çok da aykırı bir uygulama yapılmadığını belirtme gereği duymuşlardır.

¹¹ Enver Kaşlı, ‘Ceza Adaleti Sisteminde İtham Pazarlığı ve Türkiye’de Basit Yargılama Kanun Taslağının Değerlendirilmesi’, Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Cilt 18, Sayı 3, 2016, sf 73 vd.

¹² Erdoğan, a.g.m, sf 2005.

1.3.Seri Muhakeme Usulü, Uygulaması ve Uygulanan suçlar

Ceza Muhakemesi Kanununda 250. madde de düzenlenen Seri Muhakeme Usulünde, bu usulün uygulanabileceği suçlar ve uygulamaya ilişkin şartlar düzenlenmiştir. Seri Muhakeme Yönetmeliğinde ise uygulamasındaki ayrıntılar düzenlenmiştir.

CMK m.250 2. ve 3. fıkraya göre *‘Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri, şüpheliyi, seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirir.*

Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir ve şüphelinin müdafî huzurunda teklifi kabul etmesi halinde bu usul uygulanır.’ denilmiştir.

Bu düzenlemeye göre Cumhuriyet Savcısı veya kolluk tarafından yani her ikisi tarafından da bu usule ilişkin bilgilendirme yapılabilirken, bu usule ilişkin teklifin yalnızca Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılabileceği öngörülmüştür. Kanun koyucu bilgilendirme ve teklif aşaması arasında ayırım yapmış ve bu ikisini birbirinden ayrı olarak düzenlemiştir.

Yine 3. fıkra da teklifi Cumhuriyet Savcısının yapacağı ancak teklif kabulünün müdafî huzurunda yapılabileceği belirtilmiştir. Ancak maddeden müdafinin bu usulde zorunlu olduğu anlaşılmakla birlikte avukatın hangi aşamada dahil olacağı yeterli açıklıkta belirtilmemiştir. Bu düzenleme uygulamada sıkıntılar doğurmaktadır. Avukatın görevini yerine getirebilmesi bu usul açısından özellikle önem arz etmektedir. Şöyle ki; Avukatın bu usulde aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Avukat atandığı dosyada faile bu usul uygulanırsa ne gibi sonuçlar doğabileceğini, bu usulün uygulanması neticesinde neler kazanabileceği ve ne gibi haklarını kaybedebileceğini açıkça anlatmalıdır. Savunma yargının 3 temel ayağından biridir ve yargılanan kişi açısından en önemlisidir. Kişiler ile mahkemeler ve savcı arasında köprüyü kuracak olan avukattır. Bu usuldeki belirsizlikler

uygulamada sorunlara yol açabilmektedir. Avukat görev yerine gidene kadar faile savcı tarafından usul anlatılmış, suçu bildirilmiş ve alacağı ceza söylenmiş olmaktadır. Kişiye bu yolu seçmezse mahkemede daha fazla ceza alacağı yönünde yönlendirme yapılarak bu usulü kabulü sağlanmaktadır. Ancak bu tür durumlarda kişinin kabulünde iradesi zedelenmektedir. Öncelikle dosyada avukatın bilgilendirmesi yapılmalı ve bunun faile avukat tarafından artı ve eksilerinin anlatılarak usulün kabulü sağlanmalıdır. Bu şekilde bu usulün hem bu haliyle uygulanmasında hem de ileride zenginleştirilerek uygulanmasının yolunun açılmasında hem uygulamada görevli savcıların bilgilendirilmesinin hem de avukatlara yönelik uygulamadaki belirsizliklerin giderilmesi önem arz etmektedir.

Seri Muhakeme Usulü hukukumuzda yeni uygulanmaya başlanmıştır. Kanun koyucu bu uygulama yapılırken kimi kurumlara öncelik vermiş ve Seri Muhakeme Usulü geride tutulmuştur. Öncelikle Seri Muhakeme yönetmeliğinde de belirtildiği üzere savcının soruşturmayı başlatması yeterli şüpheye sahip olması gerekmektedir. Yeterli şüphe soruşturmanın açılabilmesi için ön koşuldur. Seri Muhakeme Usulünün uygulanması için de zaten hali hazırda yürütülen bir soruşturma olmalıdır.¹³ Yine aynı şekilde CMK m.250/1'e göre "Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır." düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre savcı kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin koşulun oluştuğuna kanaat getirirse Seri Muhakemeden önce bu kurumu uygulayacak ve bu kurumun uygulanmasının mümkün olmadığı hallerde Seri Muhakeme Usulünü uygulayacaktır.

Ancak doktrinde de Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi kurumu ve Seri Muhakeme Usulü uygulaması arasında bazı soru işaretleri olduğu göze çarpmaktadır. Şöyle ki; Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesine yönelik olan ceza kurumu dosyanın kapanmaması sonucunu doğurmaktadır. Cumhuriyet

¹³ M.Emre Tulay, Seri Muhakeme Usulü (CMK m. 250), İzmir Barosu Dergisi, Mayıs 2020, sf 125, <https://www.izmirbarosu.org.tr/pfdosya/seri-muhakeme-u2020928103254796.pdf> (erişim tarihi:07.09.2021)

Savcılarının açık olan dosyalar üzerinde sorumluluğu ve iş yükü haliyle devam etmektedir. Bu sebeple KDAE'nin uygulama kapsamına girse dahi savcının Seri Muhakeme Usulünü uygulamaya yönelik meyli olacaktır. Seri Muhakeme Usulü hızlı ve pratik bir kurum olmakla hem savcının hem mahkemenin tercih edeceği bir kurum niteliğindedir. Bu husus Av.Doç.Dr. Yavuz Erdoğan'ın Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü başlıklı makalesinde de belirtilmiştir. Denilmiştir ki, *‘KDAE kurumu soruşturma dosyasında tatbik edildiği durumda dosya 5 yıl süresince savcının iş yükü üzerinde kalacak ve savcı dosyayı bitirmemiş kabul edilecektir. Bu durum hem dosya savcısının sicilini olumsuz etkileyecek hem de 5 yıl süresince dosya failinin yeniden suç işleyip işlemediğini takip gibi işlemler yapması gerekecektir. Savcıların bu durumda Seri Muhakeme Usulünü tercih etmesi söz konusu olacaktır.’*¹⁴ Bu nedenle Seri Muhakeme Usulünden sonra KDAE'nin uygulamasının da azalacağı ve şüphelinin siciline Seri Muhakeme Usulünden de olsa verilen cezanın işlenebileceği ihtimali göz ardı edilemez durumdadır.

Seri Muhakeme Usulü yönetmeliğinin 5. maddesinde ön ödeme ve uzlaştırma kurumlarıyla Seri Muhakeme arasındaki uygulama da düzenlenmiştir. Şöyle ki; *‘Ön ödeme ve uzlaştırma kapsamındaki suçlar seri muhakeme usulüne tabi değildir.’* denilmiştir. Bu kurumların uygulanması Seri Muhakeme Usulünün önüne koyulmuştur. Bu kurumlar ve Seri Muhakeme Usulünün kesiştiği yerler çok kısıtlı olmasına rağmen kanun koyucu ileride uygulamaya yönelik bir sorunla karşılaşılmasını güvence altına almayı amaçlamıştır.

Seri Muhakeme Usulü ve ön ödeme kurumunun TCK m.171 yönünden kesiştiği söylenebilir. Ancak bu madde de düzenlenen ‘genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçu’ ön ödeme kapsamına girmektedir. Ancak aynı madde de düzenlenen ‘genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ise Seri Muhakeme Usulüne tabi olarak düzenlenmiştir. Ön ödeme CMK m.174/1-c bendine göre “Ön

¹⁴ Erdoğan, a.g.e, sf 2004.

ödemeye veya uzlaştırmaya ya da seri muhakeme usulüne tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde ön ödeme veya uzlaştırma ya da seri muhakeme usulü uygulanmaksızın düzenlenen iddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilir.” denilmiştir. Ön ödeme kurumu soruşturmadan kovuşturmaya geçilebilmesi için zorunlu olarak addedilmiştir. Bu sebeple bu uygulamanın yer aldığı suçlarda Seri Muhakeme Usulü uygulama imkânı bulamayacaktır.

Son olarak Seri Muhakeme Usulünün uygulanabilmesi için soruşturması yapılan suçun kanun koyucu tarafından CMK m.250 kapsamında sayılmış olması gerekmektedir. İncelenen CMK’nın Seri Muhakeme Usulü ’ne ilişkin düzenlemesi ve madde metni şu şekildedir;

“Seri muhakeme usulü

Madde 250 (1) Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

- 1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra),*
- 2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),*
- 3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra),*
- 4. Gürültüye neden olma (madde 183),*
- 5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra),*
- 6. Mühür bozma (madde 203),*
- 7. Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),*
- 8. Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228, birinci fıkra),*
- 9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268), suçları.*

b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar.

c) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç.

d) 13.12.1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2. maddesinde belirtilen suç.

e) 24.4.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç.

(2) Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri, şüpheliyi, seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirir.

(3) Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir ve şüphelinin müdafî huzurunda teklifi kabul etmesi hâlinde bu usul uygulanır.

(4) Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırımı belirler.

(5) Dördüncü fıkra uyarınca sonuç olarak belirlenen hapis cezası Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde Türk Ceza Kanununun 50. maddesine göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya 51 inci maddesine göre ertelenebilir.

(6) Bu maddeye göre belirlenen yaptırımlar hakkında, Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde 231 inci madde kıyasen uygulanabilir.

(7) Bu madde kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(8) Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep eder. Talep yazısında;

- a) Şüphelinin kimliği ve müdafî,
- b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,
- c) İsnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,
- d) İsnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,
- e) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,
- f) İsnat olunan suçu oluşturan olayların özeti,
- g) Üçüncü fıkra da belirtilen şartların gerçekleştiği,
- h) Belirlenen yaptırım ile beşinci ve altıncı fıkra uygulanmış ise bunlara ilişkin hususlar ve güvenlik tedbirleri, gösterilir. Bu fıkra ya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231. veya Türk Ceza Kanununun 50. ve 51. maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir.
- (9) Mahkeme, şüpheliyi müdafî huzurunda dinledikten sonra üçüncü fıkradaki şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ila yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda hüküm kurar; aksi takdirde talebi reddeder ve soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Mazeretsiz olarak mahkemeye gelmeyen şüpheli, bu usulden vazgeçmiş sayılır.
- (10) Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet

başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılmaz.

(11) Suçun iştirak hâlinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmaz. Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.

(12) Seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâllerinde uygulanmaz.

(13) Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması hâlinde, seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii, itirazı üçüncü ve dokuzuncu fıkralardaki şartlar yönünden inceler.

(15) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ’’

Seri Muhakeme Usulü yalnızca bu madde de gösterilen suçlarla ilgili ve sınırlı olarak uygulanabilmektedir.

1.4.Seri Muhakeme Usulü, Uygulanma Koşulları ve Uygulanamayacağı Haller

Seri Muhakeme Usulünün uygulanabilmesinin değerlendirilebilmesi için gerekli olan yukarıda bahsettiğimiz temel koşullar dışında kanun ve yönetmelikte ayrıca belirtilmiş olan bu usulün uygulanacağı kişi veya duruma bağlı durumlar da bulunmaktadır.

1.4.1. Şüphelinin Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasını Kabul Etmesi

Öncelikle bu usulün uygulanabilmesi için soruşturma dosyasındaki failin yani şüphelinin, Seri Muhakeme Usulünün uygulanmasını kabul etmesi gerekmektedir. Bu kabul yukarıda gösterilen CMK m.250/2'ye göre şüphelinin SMU teklifini müdafî huzurunda kabul etmesini ifade eder. Bu usulün uygulanması için davet edilmesi, kişinin bu daveti kabul etmesi, kişiye bilgi verilmesi veya kişiye bu usulü kabul halinde uygulanacak ceza ve indirim durumlarının söylenmiş olmasının hiçbiri bu bağlamda kabul anlamını taşımamaktadır. Bu teklifin geçerli olabilmesi için müdafî huzurunda yapılması kanunen zorunlu tutulmuştur. Yapılan bu teklifi müdafî huzurunda kabul eden şüpheliye bu usul uygulanır. Ancak yönetmelikte de düzenlendiği üzere şüpheli mahkeme tarafından hüküm kurularak bu teklif onaylanıncaya kadar bu usulün uygulanmasından vazgeçebilir.

Kanunda aynı maddenin 14. fıkrasında bu usulün kabulü ve uygulanmasından ve dahi mahkemenin ilgili hükmü onaylamasından sonra bu karara 7 gün içerisinde itiraz edilebileceği öngörülmüş olsa da bu fıkra bu itirazın incelemesinin sadece kısıtlı koşullar için yapılacağı düzenlenmiştir. Buna göre yapılan itiraz yalnızca maddenin 3. ve 9. fıkraları açısından yani teklifin müdafî huzurunda yapıp yapılmadığı veya yine aynı maddenin 4. ve 7. fıkrasına göre indirim yapılması ve güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla yapılabilir.

1.4.2. Şüphelinin Ayırt Etme Gücü ile İlgili Koşullar

CMK m.250'nin 12. fıkrasına göre yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik gibi durumlarda fail hakkında Seri Muhakeme Usulü uygulanamaz. Ancak bu fıkra belirtilen durumlardan olan akıl hastalığının kapsamına ne tür akıl hastalıklarının girdiği madde metninde veya yönetmelikte belirtilmemiştir. Nikotin bağımlılığının bile akıl hastalığı olarak değerlendirildiği düşünülecek olursa bu düzenlemenin belirsiz olduğu görülecektir.

Yine aynı şekilde yaş küçüklüğü sebebiyle Seri Muhakeme Usulünün uygulanamayacağı düzenlemesi yer almaktadır. Ancak bu uygulamanın ilgili suçlarda fail lehine durum yarattığı aşikârdır. Türk Ceza Kanunun yaş küçüklüğüne ilişkin düzenlemesinde (TCK. m.31) suça sürüklenen çocuğun yaş aralığına göre yapılacak indirim ve yaptırım çeşitleri düzenlenmiştir. Fakat failin lehine olan, yargılamanın hızlı bitmesini sağlayan bir usulün uygulamasından yaş küçüklüğü sebebiyle küçüğün mahrum bırakılması kanunun özüne pek de uygun bir düzenleme olmamıştır. Her ne kadar bu usulün özünün şüphelinin kabulü olduğu düşünülse de bu durumda veli veya vasi yardımıyla uygulama yapılmasının düzenlenmemesi ilgili kurumun da temeline aykırılık teşkil etmektedir.¹⁵

Madde de düzenlenen sağır ve dilsizlik halinin ise yabancıya uygulanan hallerdeki gibi uygun bir tercüman aracılığıyla bilgilendirmesi yapılarak ve anlatılarak bu usulün uygulanma imkânı varken bu şekilde dışarıda bırakılması kanımızca eşitlik ilkesi açısından vahim olmuştur. TCK m.33 de ki sağır ve dilsiz vatandaşlara yönelik düzenlemenin amacı tıpkı yaş küçüklüğündeki gibi kişilerin haklarını koruyabilmektir. Ancak Seri Muhakeme Usulü düzenlemesinde bu husus belli yaş aralıklarında tutulmak yerine tamamen uygulamadan vazgeçilmesi şeklinde yerini almıştır.

Kanun koyucunun burada gayesi 21 yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizlerin ceza hukuku açısından kusur yeteneklerinin gelişiminin tamamlanmamış olacağı ve bu sebeple kişinin korunmaya çalışılması olsa da madde metninde istisna yapılmadan sağır ve dilsizlerin tamamının uygulama dışı bırakılması uygun olmamıştır. Bu madde göstermektedir ki, sağır ve dilsiz olan kişi algılama yeteneği tam olsa dahi bu usulün faydalarından yararlanamayacaktır.¹⁶

¹⁵ Kızıllarslan, a.g.m, sf. 1924-1925.

¹⁶ Abdullah Batuhan Baytaz, 'Seri Muhakeme Usulü', Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, 2020, sf. 242
<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/63A5B98FF0804A0FB2EC92AA2667DB0B> (erişim tarihi: 21.09.2021)

1.4.3. Adreste Bulunamama Durumu

Seri Muhakeme Usulünün düzenlendiği CMK m.250'ye göre bu usulün şahsında uygulanacağı kişiye ulaşılamaması halinde bu usulün uygulanması mümkün değildir. Usulün temel amacının ve uygulanma gerekliliğinin şüphelinin rızası ve kabulü olduğu göz önüne alınırsa zaten bu halde usulün uygulanması mümkün olamayacaktır. Ancak kanun koyucu bu durumu ayrıca belirtmiştir. Bunun da sebebinin usulün uygulanmasını belirsiz bir süreye bırakmak şeklindeki yaklaşımın kişiler tarafından suiistimal edilebilecek raddeye gelmesini engellemek ve dahi soruşturmanın hızlılığının esas olmasından dolayı bu temel ilkeyi korumak olarak gösterilebilecektir.

Madde metninde 13. fıkra bu husus şu şekilde '*Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması halinde, seri muhakeme usulü uygulanmaz*' düzenlenmiştir. Emredici bir hükümdür. Buna göre şüphelinin adres araştırmasının yapılacağı yerler kısıtlanmış ve sınırlandırılmıştır. Tamamen gönüllülük esaslı bir sistem olması dolayısıyla bu usulde şüpheli hakkında zorla getirmeye ve yakalamaya yönelik hükümler uygulanmaz. Buna ilişkin düzenleme yönetmeliğin 5. maddesinin 7. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu araştırma yolları ile bulunamayan veya yurtdışında olması hasebiyle ulaşılamayan şüpheli hakkında buna ilişkin ilgili savcı tarafından tutanak tutulur. Bu tutanağın tutulması CMK m.174'de belirtilen muhakeme şartının yerine gelip gelmediğini kontrol açısından elzemdir.¹⁷

1.4.4. Suçun İştirak Halinde İşlenmesi Durumu

CMK m.250/11'de bu husus düzenlenmiştir. Şöyle ki; '*Suçun iştirak hâlinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmaz. Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.*' Kanun koyucu burada iştirakin türünden bahsetmemiş ve buna ilişkin

¹⁷ Erdoğan, a.g.m, sf.2010.

herhangi bir kısıtlama öngörmemiştir. Emredici nitelikteki hüküm gereği iştirak halinde işlenen suçlarda bu usulün uygulanabilmesi için tüm şüphelilerin kabulü gerekmektedir.

Her ne kadar bu madde uygulamasında usulün uygulanmasını kabul eden şüphelilerin durumunun haksızlık yaratabileceği düşünülse de aynı olayda farklı kişilere farklı cezaların tatbik edilmesinin temelde hukuka karşı güvensizliğe sebep olabileceği düşüncesi ile yapılan bu madde düzenlemesinin objektif olarak uygun olduğu söylenebilir.¹⁸

Seri Muhakeme Usulü mahkemelerin yoğunluğunun azaltılması sebebiyle düzenlenmiş ve uyuşmazlığın genel muhakeme sürecinden çıkarmak suretiyle mahkemelerin yükünün azaltılması amacıyla ortaya konulmuştur. Ancak iştirak halinde işlenmiş suçta şüphelilerden birisinin bile usulü kabul etmemesi halinde iddianame düzenlenecek ve yargılama aşamasına geçilecektir. Bu durumda doktrindeki görüşe göre her halükarda yargılama yapılmış olacağından mahkemelerin iş yükünün azalması gibi bir durum söz konusu olmayacağından usul, amacına ulaşamayacaktır.¹⁹ Her ne kadar bu usulün temel amacının mahkemelerin iş yükünün azaltılması olduğu tarafımızca kabul edilse de taraflara kabullerinden ve suçlarını üstlenmelerinden dolayı lehe bir durum sağlandığı ve bu durumun iştirak halinde olunması durumunda ellerinden alınması sorunu ortaya çıktığı göz ardı edilmemelidir. Ayrıca yargılama sürecinde tek sanıklı dosya ile birden fazla sanıklı dosya arasındaki iş yükü farkının da azımsanamayacak oranda farklı olduğu da düşünülmelidir.

1.4.5. Suçun Katalog Suçlardan Biri Olması Gerekliliği

Kanun koyucu, Seri Muhakeme Usulünün uygulanabileceği suçlar bakımından sınırlama yapmış ve yalnızca ilgili madde de belirtilen suçlar ve dahi gösterilen suçlara ilişkin maddelerde de fıkra belirtilerek ayırım yapmıştır. Buna göre

¹⁸ Erdoğan, a.g.m, sf.2009.

¹⁹ Baytaz, a.g.m, sf. 244-245.

bu usulün uygulanabilmesi için bu katalog suçlardan birinin işlenmiş olması gerekmektedir. İlgili katalog suçları yukarıda belirtmiş idik.

Seçilen bu suçların neden seçildiği ya da seçilmeyen suçların neden seçilmediği ilgili kanun maddesinin gerekçesinde belirtilmemiştir. Daha önce de belirttiğimiz ve doktrinde de genel kabul gören görüşe göre ilgili maddeler başlangıç için deneme amacıyla seçilmiş maddelerdir. Hukukumuzda uygulama alanı bulan diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ilk uygulamalarında da bu şekilde öncelikle adaptasyon süreci, uygulamanın öğrenilmesi ve basit suçlar öngörülmüş ve usullerin uygulaması zaman içinde başarılı olup olmadığına göre genişletilmiş veya aynı şekilde bırakılmıştır. Seri Muhakeme Usulünün de yine bu şekilde zaman içinde genişletilmesinin mümkün olduğu düşüncesindeyiz.

Katalog suçları yukarıda saymış isek de bu suçların neleri kapsadığını ve ne şekilde uygulanabileceğinin açıklanmasının işbu tez için önemli olduğunu düşünmekle suçların kısa bir incelemesini yapacağız.

1.4.5.1. Hakkı Olmayan Yere Tecavüz (TCK madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra)

“TCK madde 154/2-3:

2.Köy tüzel kişiliğine ait olduğunu veya öteden beri köylünün ortak yararlanmasına terk edilmiş bulunduğunu bilerek mera, harman yeri, yol ve sulak gibi taşınmaz malları kısmen veya tamamen zapt eden, bunlar üzerinde tasarrufta bulunan veya sürüp eken kimse hakkında birinci fıkra yazılı cezalar uygulanır.

3.Kamuya veya özel kişilere ait suların mecrasını değiştiren kimse hakkında birinci fıkra yazılı cezalar uygulanır.”

TCK’da Mal Varlığına Karşı Suçlar bölümünde düzenlenen ve Seri Muhakeme Usulüne dahil edilen bu suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir, kast olması gerekmektedir. Bu suçun cezası altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası olarak öngörülmüştür. Takibi şikayete bağlı olmayan bu suçun mağduru kamu tüzel kişiliğidir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun bir kararında

'Meranın kullanma hakkı sahibi köy tüzel kişiliği ve meranın sahibi Hazine de suçtan zarar görendir.' şeklinde belirtilmiştir.²⁰

1.4.5.2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (TCK madde 170)

TCK madde 170:

"1.Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda;

a) Yangın çıkaran,

b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olan,

c) Silahla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan, Kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2.Yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır."

Seri Muhakeme Usulüne dahil edilen bu suçun TCK 171. madde de düzenlenmiş olan taksirli hali usul kapsamına dahil edilmemiştir. Buna göre suçun yalnızca kasıtlı halinin işlenmiş olması halinde bu usul uygulanabilecektir. Bu suçun başka bir suçla işlenmesi halinde yani örneğin bir başkasını tehdit amacıyla havaya ateş etmek suretiyle işlenmesi halinde fikri içtima hükmü gereği olarak kişi yalnızca en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı sorumlu tutulabileceğinden bu suçtan dolayı soruşturulamayacaktır.²¹

²⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2015/989 E. , 2016/305 K. : *'...Kamu davasına katılmak için aranan "suçtan zarar görme" kavramı kanunda açıkça tanımlanmamış, gerek Ceza Genel Kurulu, gerekse Özel Dairelerin yerleşmiş kararlarında bu kavram "suçtan doğrudan zarar görmüş bulunma hali" olarak anlaşılıp uygulanmıştır. Bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde; Köy merasına tecavüz suçunda korunan hukuki yarar meraların mülkiyet ve ortak kullanım hakkı olup, suçun mağduru meradan yararlanma hakkı olan herkestir. Merayı kullanma hakkına sahip köy tüzel kişiliği ile meranın sahibi olan Hazinesinin suçtan zarar gören konumunda oldukları göz önüne alındığında, meraların sahibi olup üzerinde sınırlı da olsa tasarruf, denetleme ve koruma yetkisi bulunan Hazinesinin, meraya tecavüz suçlarında doğrudan zarar gördüğü ve buna bağlı olarak davaya katılma, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karara itiraz etme ve hükmü temyiz etme hak ve yetkisinin bulunduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle yerel mahkemece Hazinesinin davaya katılmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı gibi katılan vekilinin hükmü temyize hak ve yetkisinin olduğu kabul edilmelidir.'*

²¹ Aldemir, a.g.e, sf. 28-29.

Bu suç somut olarak belirli olmayan kişilere karşı işlenebilmektedir. Suç ile öncesinde sayısı belirlenemeyecek kişilerin hayatı, malı veya sağlığı tehlikeye atılmaktadır. Somut kişilere karşı bu suçta belirtilen fiillerin gerçekleştirilmesi halinde ise bu madde de belirtilen suç değil fiilin mahiyetine göre başka suçlardan bahsedilebilecektir.

1.4.5.3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (TCK madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra)

TCK madde 179/2-3:

“2.Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya mal varlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

3.Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

TCK’da düzenlenen ve Seri Muhakeme Usulü uygulamasına dahil edilen bu suçun taksirli hali usule dahil edilmemiştir. Bu suçun takibi şikayete bağlı değildir. Seri Muhakeme Usulünün en çok uygulandığı suç²² olan bu suç bir somut tehlike suçudur.²³ Yani bu suçun meydana gelmesi için bir zarar meydana gelmesi

²² Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü- Adalet İstatistikleri 2020- (Erişim Tarihi 15.08.2021)

²³ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2018/277 E. , 2019/585 K.: ‘...suç, kasıtlı işlenebilen somut tehlike suçu niteliğinde olduğundan; sürücü belgesiz araç kullanılmasının, tek başına başkalarının hayatı, sağlığı ve mal varlığı bakımından tehlikeye neden olacağının kabul edilemeyeceği, aksi durumun anılan suçu somut tehlike suçundan soyut tehlike suçuna dönüştüreceği açıktır. Failin sürücü belgesiz araç kullanması, tek başına suçun oluşumu için yeterli olmayıp, varsa somut tehlikeli hareketi ile yaşı ve kullandığı aracın niteliği itibarıyla araca hâkimiyet sağlayıp sağlayamayacağı değerlendirilerek TCK’nın 179/2. maddesindeki suçun oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir. TCK’nın 179. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen suçun faili ise alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmasına rağmen araç kullanan kişidir. Suçun oluşması için tek başına alkol veya uyuşturucu madde etkisinde araç kullanmak yeterli olmayıp ayrıca kişinin alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edip edemeyeceğinin, diğer bir deyişle güvenli araç kullanıp kullanamayacağının tespit edilmesi gerekmektedir.1,00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında her hâlükârda, yedinci fıkrası uyarınca da 0,50 promilin üzerinde alkollü olan otomobil sürücüleri ile 0,20 promil alkollü olan diğer araç sürücülerinin ise trafik kazasına sebebiyet vermeleri hâlinde TCK’nın 179. maddenin üçüncü fıkrası kapsamındaki trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu oluşacaktır.’

gerçekmemektedir ve dahi bu suçu oluşturan fiilleri gerçekleştiren kişinin bir zarara neden olması halinde başka suçlar vücut bulacaktır.

1.4.5.4. Gürültüye Neden Olma (TCK madde 183)

TCK madde 183: *“İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişi, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”*

Takibi şikayete bağlı olmayan bu suçun unsurlarının oluştuğundan söz edebilmek için madde de bahsedilen gürültünün insan sağlığına zarar verebilecek düzeyde olması gerekmektedir. Kastla işlenebilen bu suçun mağduru toplumdaki herhangi bir kimse olabilir.

1.4.5.5. Parada Sahtecilik (TCK madde 197/2-3)

TCK madde 197/2-3: *“2.Sahte parayı bilerek kabul eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.
3.Sahteliğini bilmeden kabul ettiği parayı bu niteliğini bilerek tedavüle koyan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”*

Seri Muhakeme Usulü kapsamına sahte paranın üretilmesi ve nakli gibi seçimlik hareketleri için değil yalnızca sahte parayı bilerek kabul etmek veya sahte para olduğunu bilerek kullanan kişiler için düzenlenen nispeten hafif suç olarak görülüp daha az ceza gerektiren kısım girmektedir. İlgili suçun takibi şikayete bağlı değildir. Suçun oluşabilmesi için sahte paranın iğfal kabiliyetinin bulunması gerekmektedir.

1.4.5.6. Mühür Bozma (TCK madde 203)

TCK madde 203: *“Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için konulan mührü kaldıran veya konuluş amacına aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”*

Mühür bozma suçunun birden fazla işlendiği durumlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı görülürse bu halde seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yürütülecek ve hükme bağlanacaktır.²⁴

1.4.5.7. Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan (TCK madde 206)

TCK madde 206: *“Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”*

Bu suçun maddi unsuru, resmi belge düzenleme yetkisine haiz herhangi bir kamu görevlisine yalan beyanda bulunulmasıdır. Suç yalnızca karşı taraf bu yetkiye haiz bir kamu görevlisi olduğunda ortaya çıkacaktır.

1.4.5.8. Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkan Sağlama (TCK madde 228, birinci fıkra)

TCK madde 228/1: *“Kumar oynanması için yer ve imkan sağlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki yüz gündən aşağı olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.”*

İşbu suçun oluşabilmesi için kumarın kazanç için oynanması ve kazanmanın şansa bağlı olması gerekmektedir. Kazanmanın şansa bağlı olmadığı durumlarda dolandırıcılık suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilmelidir.²⁵

²⁴ Aldemir, a.g.e, sf.35-36.

²⁵ <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/internet-ve-bilisim-sistemleri-yoluyla-kumar-oyunmak-icin-yer-ve-imkan-saglama-sucu-cezasi>. (erişim tarihi: 13.10.2021)

1.4.5.9. Başkasına Ait Kimlik Veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması (TCK madde 268)

TCK madde 268 : *‘İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimse, iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.’*

İlgili suç iftira suçunun işleniş açısından özel bir şeklidir. Suçun oluşabilmesi için daha önceden işlenmiş bir suç olması ve bunun bu suç yoluyla diğer suçun yaptırımından kaçmaya çalışmalıdır. Takibi şikayete bağlı değildir.

1.4.5.10. 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar:

Seri Muhakeme Usulüne dahil özel bir kanun tarafından düzenlenmiş bu suçun işlenebilmesi için işbu kanun kapsamına giren bir silah olması ve bu silahın ruhsatsız olması gerekmektedir.

1.4.5.11. 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç:

‘Bu Kanunun 17. maddesinde yasak edilen fiilleri işleyenler veya izne bağlı işleri izinsiz yapanlar, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.’

1.4.5.12. 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç:

‘Bu Kanuna aykırı hareket edenler bir yıldan beş yıla kadar hapis ve yüz günden bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.’

Bu kanuna göre umuma mahsus veya umuma açık yerlerde her ne ad altında olursa olsun kazanç kastiyle oynanmasa dahi rulet, tilt, ve benzeri baht ve talihe bağlı veya maharet isteyen, otomatik, yarı otomatik el veya ayakla kullanılan oyun alet veya makinaları ile benzerlerini bulundurmamak veya çalıştırmak veya yurda sokmak yahut imal etmek yasaktır.

1.4.5.13. 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç:

Ek Madde 2 – ‘1. 8 inci maddenin üçüncü fıkrasına, 16 ncı maddenin beşinci fıkrasına, 56 ncı maddenin altıncı fıkrasına, 59 uncu maddenin dördüncü, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına ve 90 ıncı maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları üç aydan iki yıla kadar hapis ve elli günden beşyüz güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.’

Bu suçun failleri kooperatif ve üst kuruluşların yönetim kurulu üyeleri olabilir.

1.5.Seri Muhakeme Usulü, Uygulanma Süreci ve Sırası

1.5.1.Bilgilendirme Aşaması

Seri Muhakeme Usulünün düzenlendiği CMK madde 250’de, Cumhuriyet Savcısı veya kolluk görevlileri tarafından bilgilendirme yapılabileceği belirtilmiştir. Bu konuda herhangi bir ayırım öngörmeyen kanun koyucu kolluk tarafından yapılacak bilgilendirmeyi de Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılan bilgilendirmeye denk görmüştür. Bilgilendirmenin usulü geçerliliğinin nasıl sağlanacağı kanunda belirtilmemiştir. Uygulamada bunun için bilgilendirme formu kullanılmaktadır.²⁶ Bu formun ispat açısından önemli olduğu aşıkardır. Aksi takdirde kanunda herhangi bir

²⁶ Bilgilendirme formu örneğine tezin son sayfalarında yer verilmiştir.

ispat şartı öngörülmediği için bilgilendirmenin eksik veya usule aykırı yapılmış olduğuna ilişkin kuşku oluşabilecektir.

Usule ilişkin yönetmelikte bilgilendirmenin Cumhuriyet Savcısı tarafından tekliften önce yapılacağından bahsedilmiştir. Ancak kesin bir zaman veya süre sınırı öngörülmemiştir. Bilgilendirmenin yapılabileceği kişilerin bu usulün uygulanabileceği kişilerden olması da gerekmektedir. Daha önceden belirtmiş olduğumuz bu usulün uygulanabileceği kişilerden olma kriteri de usulün uygulamaya başlangıcı için elzemdir.

Yönetmelikte bilgilendirmenin hangi hususları içermesi gerektiği ayrıntılı bir şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Buna göre usule ilişkin yapılacak bilgilendirme şunları içermelidir.

*İsnat edilen eylem, eylemin oluşturduğu suç ile bu suçun seri muhakeme usulü kapsamına girdiği,

*Kamu davasının açılması için yeterli şüphenin bulunduğu,

*Özgür iradesiyle ve müdafî huzurunda kabul ettiği takdirde bu usulün uygulanacağı ve belirlenecek temel cezanın yarı oranında indirileceği,

*Cumhuriyet savcısı tarafından teklif edilen yaptırım hakkında talep doğrultusunda mahkemenin hüküm kuracağı, bu hükme karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceği,

*Teklifin kabulünün ancak müdafî huzurunda gerçekleştirilebileceği, seçtiği bir müdafî yoksa istemi aranmaksızın kendisine bir müdafî görevlendirileceği,

*Mahkeme tarafından hüküm kuruluncaya kadar her aşamada seri muhakeme usulünden vazgeçebileceği,

*Mahkemece verilen hükmün adli siciline kaydedileceği,

*Bu usulün uygulanmasını kabul etmediği takdirde genel hükümlere göre hakkında iddianame düzenlenerek kamu davası açılacağı,

*Genel hükümlerin uygulanmasına geçilmesi halinde, seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgelerin, soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamayacağı şeklindedir.

Bilgilendirmeye ilişkin yönetmelikte düzenlenen hususlar yalnızca bu usule yönelik bir bilgilendirmeyi içermektedir. Dosyada toplanan deliller ve somut dosya durumundan bahsedilmesi dahil edilmemiştir. Soruşturmanın gizliliğinin esas olduğu konusunda şüphe yoktur. Ancak şüpheli, kendisi hakkında bu usul uygulandığı takdirde bir hüküm kurulacağından bunları bilmesi ve usulü bu şekilde değerlendirmesi daha doğru ve adil olacaktır. Doktrinde de bu düzenlemeye yönelik bu tür eleştiriler getirilmektedir. Savcının hem cezayı belirleyen hem de bu usulle ilgili bilgilendirmeyi yapan kişi olmasının adil yargılanma hakkının ihlal edilebileceği ve kişinin itiraf etmesi halinde daha az ceza alacağı gibi yönlendirmelere müsait olması da yapılan eleştirilerden bazılarıdır.²⁷

Soruşturma aşamasında olan şüpheli bu usul uygulanırken kendisine yöneltilen suçlama ile ilgili delil ve donelere, belgelere ulaşabilmeli ve yeterli bilgiye sahip olabilmesi gerekmektedir. Savcılık tarafından işlediği iddia edilen suç açısından yeterli şüpheyne ve delillere erişilmiş olduğunu ve hakkında kovuşturma ihtimalinin yüksek olduğunu ve bu ihtimalde savunma yapıp yapamayacağını değerlendirmek için kendisine imkan verilmesi gerekmektedir. Bunun dışında kişinin yalnızca hakkındaki iddiayı bilip bu usulün uygulanmasını kabul edip etmediği yönünde yapılan bir inceleme hem bu usulün geleceği hem de uygulanan kişiler açısından oldukça verimsiz ve adaletsiz olacaktır.²⁸

²⁷ Kızılarşlan, a.g.m, sf.1927 vd.

²⁸ Ercan YAŞAR, 'Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü', sf. 271-272. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1467957> (erişim tarihi 21.10.2021)

Uygulamada bilgilendirme sırasında kişiye isnat edilen suç ile ilgili bilgilendirme yapılmakta ancak dosya detayları deliller gibi evraklar hakkında bilgi verilmemektedir. Kişi bu usule karşı bunu yapmazsam daha çok ceza alacağım ve yaparsam daha az ceza alacağım bilinciyle yaklaşmakta ve kendisinin masum olup kovuşturma aşamasına gidilse dahi ceza verileceği endişesi ile usulü kabul etmeye yönelik olarak hareket etmektedir. Bu sebeple bu ihtimalin önüne geçmek için bilgilendirmenin aydınlatıcı olarak yapılması azami önem arz etmektedir.

1.5.2. Teklif Aşaması

Seri Muhakeme Usulünün teklif edilmesi kanunda ilgili maddenin 3. fıkrasında belirtilmiştir. Buna göre şüpheliye seri muhakeme teklifi Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılır ve şüphelinin bu teklifi müdafî huzurunda kabul etmesi halinde uygulanır denilmiştir. Düzenlemenin ayrıntıları ise yönetmeliğin 10. maddesinde belirtilmiştir. Burada teklif aşamasında şüpheliye uygulanabilecek yaptırımların ne olduğunun açıklanacağı düzenlemesi yer almıştır.

Yönetmelikteki teklife yönelik düzenlemeye göre kişi ihtiyaç duyması halinde bir sefere mahsus olmak üzere talebi değerlendirmek için bir ayı aşmamak üzere makul bir süre verilebilecektir. Bu verilen süre içerisinde teklifi kabul etmek için gelmeyen veya teklifi kabul etmediğini bildiren şüpheli hakkında bu usulün uygulamasından vazgeçilecektir.

Yönetmeliğin 10.maddesinde teklife ilişkin olarak düzenlenen bir diğer husus ise bu teklifin, kişinin savcılık huzurunda olmasıyla yapılabileceği gibi SEGBİS sistemi aracılığıyla veya istinabe suretiyle de yapılabilecek olmasıdır. Yine yönetmeliğin 5.maddesinde usulün uygulanacağı kişinin Türkçeyi meramını anlatacak derecede konuşamaması veya engelli olması halinde CMK'nun 202. maddesinin uygulanacak ve tercüman atanması yoluyla kişiyle iletişimin sağlanması yapılabilecektir. Ancak daha önce açıkladığımız şekilde bu usulün sağır ve dilsizler bakımından uygulanması kanuni düzenleme sebebiyle her halükarda mümkün olamayacaktır.

Kanun ve yönetmelikte bu usulün teklif kısmının Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılacağı ancak teklifin müdafî huzurunda kabulü halinde bu usulün uygulanabileceği belirtilmiştir. Ancak tarafımızca kanun koyucunun ifadesinin burada belirsiz olmasından kaynaklı uygulamada da belirsiz ve farklı uygulamalara yol açıldığı görülmüştür. Şöyle ki; Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılan teklifin müdafî huzurunda yapılıp yapılmayacağı belirtilmemiş ve sadece teklifin kabul aşamasında müdafinin bulunması kanun koyucu tarafından zorunluluk olarak addedilmiştir. Bu düzenleme uygulamada teklifin müdafî olmadan yapılmasının mümkün olmasına yol açmaktadır. Doktrinde bu maddenin yorumlanması konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir. Bazı yazarlara göre kanun maddesinin teklifinde müdafî huzurunda yapılması gerektiği şeklinde yorumlanması gerektiği aksi takdirde bu teklifin geçerli olmayacağı gibi yorumlar²⁹ bulunsa da tarafımızca bu yoruma katılmak pek de mümkün değildir. Müdafî eşliğinde bilgilendirme, teklif ve teklif değerlendirmesi yapılması hem usulün sağlıklı işlemesi hem de şüphelinin doğru şekilde bilgi alması açısından önemli olsa da ve aslında uygulamanın buna doğru yönlendirilmesinde hiç bir sakınca olmamasına rağmen ne yazık ki uygulama bu şekilde değildir.

Seri Muhakeme Usulü uygulamasında bilgilendirme ve teklif, müdafî görevlendirmeden önce yapılmakta ve kişiye suçu ve önerilen ceza miktarı söylenmekte ve kabul aşamasında avukatın yanında olması şeklinde usulün uygulaması sağlanmaktadır. Savcının karşısında hukuki bilgi konusunda dezavantajlı konumda bulunan şüphelinin haklarının korunması açısından bu husus önem taşımaktadır. Kanunun düzenlemesindeki bu açıklık uygulamada da bu şekilde uygulanmasına yol açmaktadır. Usul anlatılırken, usulü uygulayan ve yaptırımı belirleyen dosyayı elinde bulunduran Cumhuriyet Savcısının daha sonrasında da vereceği cezayı ve yaptırım şeklini açıklaması ve kabule sunması ve şüphelinin bunu kabul etmemesi halinde, söz konusu cezanın üst sınırından iddianame düzenlenerek kovuşturma aşamasına geçişin sağlanacağı ve orda bu cezai indirimleri alamayacağı şeklinde yönlendirilmesi bu usulde en önemli unsur olan kişinin aydınlatılmış onamına ilişkin tereddütler yaratmaktadır.

²⁹ Aldemir, a.g.e, sf. 61.

Aydınlatılmış onamın sağlanabilmesi için daha önce de belirttiğimiz gibi şüphelinin kendisi hakkında düzenlenen dosya içeriği hakkında ve kendisine yöneltilen suç isnadından haberdar olması ve soruşturma dosyasında bulunan maddi ve hukuki olayları bilmesi ve bunların değerlendirilebileceği şekilde kendisine sunulmuş olması gerekmektedir. Bu sayede kişinin bilerek ve isteyerek ilgili usulü kabulü ve bu kabulün hukuki sonuçlarının tam olarak farkında olarak özgür iradesi ile usulü kabul ettiği söylenebilecektir.³⁰ Yine kişinin bu usulü kabul edip etmemesi hususunda kendisine uygulanacak olan yaptırım miktarının önemli olduğu açıktır. Ancak kanunda yer alan düzenleme yapılan teklif aşamasında sanki yaptırımın belirli olmadığı ve yaptırımın daha sonra belirleneceği şeklinde bir yanlış anlaşılmaya müsait şekildedir. Bu sebeple Seri Muhakeme Usulünün uygulanmasına yönelik teklifin içeriğinin yaptırımı da kapsadığı şeklinde uygulama daha sağlıklı olacaktır. Aksi takdirde tekrardan kişinin aydınlatılmış onam yani rızasının geçerliliği de tartışmalı olacaktır.³¹

Seri Muhakeme Usulü düzenlemesinde ne kanun ne de yönetmelikteki düzenlemede itiraf veya şüphelinin işlemiş olduğu iddia edilen suçu kabulü şeklinde bir ifade yer almamaktadır. Ancak yine de savcılık tarafından kişiye suça yönelik önerilen cezai yaptırım ve bunun sonucunda alacağı indirim ve verilen cezanın çeşitli yaptırımlar uygulanabilmesi yetkisinin yine uygulayan savcılıkta olması ve usulün kişinin kabul rızasına bağlı olması bir pazarlık ortamının doğmasının kaçınılmaz olduğunu gösterdiği aşikârdır. Henüz uygulamada yeni olan bir usulün zaman içerisinde bir pazarlık sistemi şeklinde ilerleyip ilerlemeyeceği hususu ise şu an hala belirli değildir.³²

Usulde düzenlenmesi gereken ve açıklığa kavuşturulması gereken bir diğer husus ise, müdafinin bu usuldeki konumunun ne olduğudur. Müdafî bilgilendirme ve teklif aşamasından sonra teklifin kabulü aşamasında ortaya çıkan ve orada yalnızca cismen bulunan ve şekil şartlarının yerine getirilmesini sağlayan kişi olmamalıdır.

³⁰ Koç, a.g.m, sf. 651

³¹ Baytaz, a.g.m, sf.253.

³² Kızıllarslan, a.g.m, 2019, sf. 1930 vd.

Müdafinin bu usulün etkin bir süjesi olması, dosyayı incelemesi, şüpheliyle görüşüp usul hakkında kabul etmesi veya etmemesi halinde meydana gelecek sonuçları ve delilleri değerlendirmesi, bu yürütülen sürece müdahalede bulunabilmesi ve C. Savcısının ileri sürdüğü teklifte bir yanlışlığın veya eksikliğin olduğunu saptaması halinde bunu iletebilecek bir konumda olması gerekmektedir.³³ Ancak uygulamada müdafî konumundaki avukat savcılığa, bilgilendirme ve teklif aşaması yapıldıktan ve kişiye kabul etmemesi halinde hakkında dava açılıp en az iki katı ceza verileceği yönünde bilgilendirme yapıldıktan sonra ulaşmakta ve şüpheli o vakte kadar kararını vermiş ve sistem içinde aylar yıllar süren belirsiz bir yargılama sürecine masum olsa dahi girmekten korkar hale gelmiş vaziyette olmaktadır. Bu durumda müdafinin görevi yasal zorunluluğun yerine getirilmesi ve imza atılarak sürecin tamamlanmasından öteye geçmemektedir.

Şüphelinin teklifi kabul etmesi halinde bir teklif tutanağı düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet savcısı, zabıt katibi, şüpheli ve müdafî tarafından imza altına alınır.³⁴

1.5.3. Yaptırımın Belirlenmesi Aşaması

Ceza Muhakemesi Kanununun, Seri Muhakeme Usulünü düzenleyen 250. maddesine göre ‘Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırımı belirler.’ Bu fıkra göre cezayı belirleme yetkisi Cumhuriyet Savcısına verilmiştir. Cumhuriyet Savcısının yaptırım belirleme yetkisi daha sonraki fıkralarda da şu şekilde belirtilmiştir. ‘...sonuç olarak belirlenen hapis cezası Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya 51 inci maddesine göre ertelenebilir. Bu maddeye göre belirlenen yaptırımlar hakkında, Cumhuriyet savcısı tarafından,

³³ Baytaz, a.g.m, sf.254.

³⁴ Teklif tutanağı örneği tezin son sayfalarında yer almaktadır.

koşulları bulunması hâlinde 231 inci madde kıyasen uygulanabilir. Bu madde kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.”

Kanundaki bu düzenlemelere göre savcıya hem yaptırımı hem de bu yaptırımın seçenек yaptırımlara çevrilmesi ve ek tedbirlerin uygulanması gibi konularda geniş yetkiler tanındığı görülecektir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumu da dahil olmak üzere erteleme gibi kurumları da kullanma yetkisine haiz olmaktadır. Her halükarda belirlediği sonuç ceza üzerinden yarı oranında indirim yaparak sonuç cezayı belirleyecektir.

Cumhuriyet Savcısının kanunda tanınan yetkiye göre verilecek cezayı oluşturacağı temel kriterler Türk Ceza Kanunu m.61’de sayılmıştır. Ancak kanun düzenlemesine göre savcı bu maddenin yalnızca birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önüne alabilecektir. Buna göre;

“TCK m.61/1: Hakim, somut olayda;

- a) Suçun işleniş biçimini,*
- b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,*
- c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,*
- d) Suçun konusunun önem ve değerini,*
- e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,*
- f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,*
- g) Failin güttüğü amaç ve saik, göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler.”*

Bu madde de düzenlenen hususlar genel olarak olayla ve şüphelinin bu suçı işlerken ki fiilleri ile alakalıdır. Madde kapsamında yaptırımı belirleme yetkisi verilen savcıya, kanunda suç için gösterilen ceza miktarının alt ve üst sınırı arasında ceza belirleme yetkisi tanınmıştır. Ancak ceza belirlenirken cezanın alt sınırdan

uzaklaşarak verilmesi halinde gerekçe gösterilmesine ilişkin zorunluluğun bu yetkiye haiz savcayı da kapsadığı varsayılmalıdır.³⁵

Seri Muhakeme Usulü düzenlemesinde yaptırımın belirlenmesine ilişkin diğer kanun maddeleri göz ardı edildiği için savcı tarafından 61'nci maddenin 1'nci fıkrası dışındaki fıkralar cezanın belirlenmesinde göz önüne alınamayacaktır. Bunun yanında belirlenen cezada başkaca bir artırma veya indirme de yapılmayacaktır. Örneğin TCK m.62³⁶'de yer alan takdiri indirim nedenleri uygulanamayacaktır. Yine aynı şekilde işlenen suçun özelliğinden dolayı iştirak halinde işlenmesi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren durumların oluşması halinde, bu usulün uygulanması, belirlenen cezada adaletsizlik sonuçlara yol açabilecektir. Yardım eden sıfatıyla suça iştirak eden kişi olan şüpheli, yargılama yapılması durumunda daha az ceza alacak bir konumda iken, Seri Muhakeme Usulünde söz konusu durum düzenleme içine dahil edilmediğinden daha fazla ceza alması söz konusu olabilecektir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda müdafî tarafından dosyanın incelenmesi ve önceden dahil edilme halinde etkin bir hukuki yardım sağlanabilecek ve şüpheli de yapılan usule ilişkin teklifi reddetmeyi göz önüne alacaktır.³⁷ Bu durumda şüphelinin, kovuşturma aşamasının sonunda Seri Muhakeme Usulünün uygulanması halinde alacağı sonuç cezadan daha az ceza alması mümkün olabilecektir.

Sonuç ceza belirlenirken hakimın hüküm vermesi gibi suçun cezası olarak hapis cezası ve adli para cezası belirlenmiş ise yaptırım bu iki türe göre yapılacak ancak bu iki yaptırım seçimli olarak belirlenmiş ise sıralama öncelikle ceza türünün, sonrasında ise cezanın miktarının belirlenmesi şeklinde olacaktır.³⁸ Cumhuriyet Savcısı sonuç cezayı belirledikten sonra bu usulün uygulamasını yaparak ceza da yarı

³⁵ Kızılarıslan, a.g.m, 2019, sf. 1931 vd.

³⁶ Takdiri indirim nedenleri

'TCK Madde 62- (1) Fail yararına cezayı hafıfletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altında birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir.'

³⁷ Değirmenci, a.g.m, sf. 19-20.

³⁸ Değirmenci, a.g.m, sf. 20-21.

oranda indirim yapacaktır. Belirlenmiş olan bu yarı oranında indirimin uygulanması savcının takdirine bırakılmamış ve emredici hüküm şeklinde düzenlenmiştir.

Belirlenen cezadan sonra yukarıda belirttiğimiz kanun düzenlemesine göre TCK m.50, m.51 veyahut da CMK m.231 uygulaması söz konusu olabilecektir. TCK m.50 kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımları düzenlemiştir.³⁹ Bu madde düzenlemesi bir yıl ve daha az hürriyeti bağlayıcı cezalar açısından öngörülmüştür. Seri Muhakeme Usulü uygulamasına dahil edilen bu madde kullanım açısından epey mantıklı olmuştur. Usule dahil edilen suçların cezalarına bakarsak hemen hemen hepsinin cezasının bu sınırdan ve yakın olduğunu ya da yarı yarıya indirim uygulandığı takdirde bu sınıra dahil olacağını görürüz. Cumhuriyet Savcısına tanınan bu geniş yetki çerçevesinde bu usule dahil suçların hemen hepsinde savcı ilgili cezayı bu maddede belirtilen seçenek yaptırımlara çevirebilecektir.⁴⁰ Bu uygulamaların ve alternatif çözümlerin kişilerde ve ceza hukuku sisteminde daha fazla iyileşmeye yol açtığı birçok araştırmada gösterilmiş olsa da, uygulamada hakimlerin uygulamakta çekindiği bu seçenek yaptırımların bu usul ile yetkilendirilmiş savcılar tarafından hemen hemen hiç kullanılmadığı görülmektedir.

³⁹ Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımları

TCK Madde 50- '(1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre; a) Adli para cezasına, b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine, c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye, d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya, e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışlar suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya, f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, Çevrilebilir. (2) Suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmiş ise; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez. (3) Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir. (4) Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı halinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adli para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz. (5) Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir. (6) Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, infaz hâkimliği kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Bu durumda, beşinci fıkra hükmü uygulanmaz. (7) Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi durumunda, infaz hâkimliğince tedbir değiştirilir.'

⁴⁰ Kızılarıslan, a.g.m, 2019, sf. 1933.

Kanun koyucu, bu maddeyi düzenlerken bu seçenek yaptırımların uygulanmasının ve hükmedilen cezanın bunlardan birine dönüştürülmesinin, hüküm giyen kişinin cezasını cezaevinde çekmesinden daha doğru olacağı kabulü ile düzenlemiştir. Kısa süreli hapis cezası yerine bu seçenek yaptırımlardan birine hükmetmek, cezaların bireyselleştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir.⁴¹

İlgili maddenin ise bazı istisnaları bulunmaktadır. Örneğin ilgili maddenin 3. fıkrasında düzenlenen hükme göre seçenek yaptırıma çevirme zorunluluğu bulunmaktadır. Buna göre daha önce hapis cezasına mahkum edilmemiş olmak koşuluyla otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ve fiili işlediği tarihte on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş bulunanların mahkum edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilir. Kanun koyucu burada hüküm verenin takdirine bırakmaktan emredici hükme geçiş yapmış ve bu durumda bu yaptırımların uygulanmasını zorunlu kılmıştır. Seri Muhakeme Usulü, on sekiz yaşın altındakiler için uygulanamıyor olsa da altmış beş yaşını bitirmiş kişiler açısından ve sonuç cezası usul indirimi de dahil olmak üzere otuz gün ve altında olan kişiler açısından savcının da bu maddeyi uygulama zorunluluğu olduğunun kabulü gerekmektedir.

Kanunun ilgili usule ilişkin yaptığı düzenlemede TCK m.51⁴²,in de savcılar tarafından kullanılabileceği gösterilmiştir. Hapis cezalarının ertelenmesine yönelik

⁴¹ Aldemir, a.g.e, sf. 64 vd.

⁴² Hapis cezasının ertelenmesi

TCK Madde 51- '(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin; a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması, Gerekir. (2) Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, infaz hâkimi kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir. (3) Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz. (4) Denetim süresi içinde; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir

olan bu madde de hakkında iki yıl ve daha az süreyle hapis cezasına hükmedilen kişinin cezasının ertelenmesi, şeklinde imkan sunulmaktadır. Ancak ilgili madde kapsamında hapis cezasının ertelenebilmesinin şartları vardır. Kişinin mükerrir olmaması veya daha önce kasti bir suçtan dolayı üç ayı aşan hapis ceza almamış olmaması ve tekrar suç işlemeyeceği hususunda savcıda kanaat uyandırması gibi koşullar sağlandığı takdirde bu madde uygulaması söz konusu olabilecektir. Söz konusu madde düzenlemesinde hakime yetki tanınmış alanlar için Seri Muhakeme Usulüne dahil olan suçlarda aynı yetkinin Cumhuriyet Savcısına da tanınmış olduğunu varsaymak doğru olacaktır.

Erteleme genel olarak suçun faili hakkında bu kurum uygulanması durumunda kendisi hakkında davanın açılmasının, mahkumiyete ilişkin hüküm verilmesinin ya da bu yönde bir hüküm verilmiş ise bunun infazının, kişinin belirlenen süre içerisinde göstereceği iyi hale göre ertelenmesi ve bunun neticesinde verilen hükmün bu sürelerin ardından hiç meydana gelmemiş gibi sayılması durumudur.⁴³

Seri Muhakeme Usulünde Cumhuriyet Savcısına tanınan geniş yetkiler içerisinde belki de en çok eleştirilen yetkilerden birisi hapis cezasının ertelenmesine yönelik yetki olabilir. Ancak usulün düzenlenmesinin genel gerekçesine ve özüne bakarsak bunun tutarlı bir düzenleme olduğunu söyleyebiliriz. Burada kişinin işlediği suçun sorumluluğunu alarak ve yapılacak olan uzun yargılamadan kurtulmayı isteyerek bir kabule vardığını ve bunun sonucunda da kendisine hükmedilen cezasında yarı yarıya indirim gibi olanaklar tanındığı görülmektedir. Hapis cezasının

eğitim kurumuna devam etmesine, Mahkemece karar verilebilir. (5) Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek infaz hâkimine verir. (6) Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir. (7) Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklere, infaz hâkiminin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine infaz hâkimliğince karar verilir. (8) Denetim süresi yükümlülüklere uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.'

⁴³ Önder Ayhan, 'Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler', İstanbul ,1963, sf.6. , aktaran, Aldemir, a.g.e, sf. 86.

ertelenmesi gibi kanuni düzenlemeler fail lehine olan ve kişiye verilen cezanın azlığı ve daha önce suç veya ağır bir suç işlememiş kişilerin belli bir süre kontrol altında tutularak normal hayata kazandırılmasını amaçlamaktadır. Seri Muhakeme Usulünün de temelde bunu amaçladığını ve kanunun belirlediği hafif nitelikteki suçlar açısından kişilerin ceza hukuku sistemi içerisinde uzun sürelerce ve belki de telafisi mümkün olamayacak derecede zarar görmesini engellemektir. Bu ve bunun gibi alternatif çözüm yöntemlerinin ve infaza yönelik düzenlemelerin bir arada çalışması önem arz etmektedir.

Seri Muhakeme Usulünde savcıya sonuç cezanın belirlenmesinden sonra gerekli şartların oluşması halinde Ceza Muhakemesi Kanunun 231. maddesinde⁴⁴

⁴⁴ Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması

CMK Madde 231 – '(1) Duruşma sonunda, 232 nci maddede belirtilen esaslara göre duruşma tutanağına geçirilen hüküm fıkrası okunarak gerekçesi ana çizgileriyle anlatılır. (2) Hazır bulunan sanığa ayrıca başvurabileceği kanun yolları, mercii ve süresi bildirilir. (3) Beraat eden sanığa, tazminat isteyebileceği bir hâl varsa bu da bildirilir. (4) Hüküm fıkrası herkes tarafından ayakta dinlenir. (5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. (6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez. (7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. (8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zaman aşımı durur. (9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir. (10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir. (11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. (12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir. (13)

düzenlenmiş olan Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması kurumunun uygulanabileceği usulün düzenlenmesini içeren 250. maddenin 6. fıkrasında belirtilmiştir.

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumu ile amaçlanan, bu kurumun uygulanma şartlarını taşıyan sanığa bu kararın verilmesi ile verilen ceza infazı gerçekleşmeden ıslah olması beklentisidir. Suçu işlediği sabit olan ve hüküm giyen fail, hükümlü statüsü içinde değerlendirilmeyerek, kendisine belirlenen süreler içerisinde suç işlememesi halinde önceki suçunun cezai sorumluluğundan kurtulma imkanı verilmektedir. Bununla hapis cezasının hükümlü üzerinde yaratabileceği olumsuz etkiler engellenmeye çalışılarak kişinin iş ve aile çevresinden koparılması ve topluma işlediği suçun sorumluluğunu bilerek adapte olmasının sağlanması amaçlanmıştır. Yani sonuç olarak mahkumiyet hükmünün kanunda öngörülen süreler içerisinde askıya alınmasıdır.⁴⁵

Bu kurumun uygulanması için gerekli koşulların oluşup oluşmadığı mahkemeler tarafından resen araştırılmalı ve uygulanmadığı takdirde de neden uygulanmadığının gerekçesi kararda belirtilmelidir. Seri Muhakeme Usulünü düzenleyen kanun maddesinin yaptığı göndermeden anlaşılacağı üzere savcının da bu kurumu uygulamaya yetkisi vardır. Bu takdirde koşulların oluşup oluşmadığı hususu resen araştırılmalı ve uygulanmadığı halde neden uygulanmadığı belirtilmelidir.

Savcı tarafından belirlenen sonuç ceza neticesinde bu kurumun uygulanabilmesi için belli koşulların sağlanabilmiş olması gerekmektedir. Buna göre belirlenen sonuç cezanın iki yılı geçmeyen bir hapis cezası olması veya yine aynı şekilde bir adli para cezası olmalıdır. Yine kişinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı mahkumiyet kararının bulunmaması gerekmektedir. Bu daha önce verilmiş HAGB

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir. (14)Bu maddenin hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.'

⁴⁵ Devrim Güngör, Güneş Okuyucu Ergün, 'Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması' Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 65, Sayı 4, 2016, sf. 1954, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621631> (erişim tarihi:14.10.2021)

kararları için de geçerlidir. Yani kişi hakkında daha önce verilmiş bir HAGB kararı bulunması halinde tekrardan bu kurum kullanılamayacak ve diğer koşulları sağlamış olsa dahi uygulama alanı olmayacaktır.

Suçun işlenmesiyle ortaya herhangi bir zarar çıkmış ise bu zarar giderilmeden kişinin sonuç cezası iki yılı aşmıyor olsa dahi bu kurum uygulanmayacaktır. Bu kurumun niteliği nedeniyle diğer infaza yönelik düzenlemelerden farklı olarak kişinin rızasının alınmış olması gerekmektedir. Seri Muhakeme Usulünün hali hazırda rıza ve kabule dayalı bir kurum olması HAGB uygulaması için yeterli olacak mı hususu kanunda ayrıntılı olarak düzenlenmemiştir. Ancak bu kurumun istisnai düzenlemesi gereği kişinin Seri Muhakeme Usulünün uygulamasını kabul etmiş dahi olsa ayrıca HAGB içinde rızasının olduğuna ilişkin beyanın alınması ve kurumun açıklanması daha hakkaniyetli olacaktır.

HAGB kurumunun uygulanması için kanunda belirli süreler öngörülmüştür. Buna göre savcının da bu süre düzenlemesine uyması gerekmektedir. Hakkında HAGB kararı verilen kişi bu kararın ardından beş yıl süreyle denetim süresine tabi olur. Bu süre içerisinde herhangi bir kasti suç işlemesi halinde kişi hakkında verilmiş bu hüküm açıklanacaktır. Kişi hem daha önce verilmiş olan ve açıklaması geriye bırakılan hükmün hem de sonradan işlediği kasti suçtaki hükmün infazı ile yüz yüze gelecektir. Kanunda bu kurum aleyhine başvuru yolu olarak itiraz kanun yolu öngörülmüştür. Yedi günlük bir başvuru süresi öngörülmüştür, ancak bu itiraz kanun yolunun Seri Muhakeme Usulü uygulanması halinde de uygulanıp uygulanamayacağı kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Kanunun kıyasen uygulanması öngörüldüğünden bu yedi günlük itiraz süresinin bu usul içinde geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Hali hazırda Seri Muhakeme Usulünde öngörülen itiraz süresi de yedi gün olduğu için süreler konusunda çakışma olmamaktadır. Bu sürelerin birlikte işlemesi ve itiraz halinde neye itiraz edileceğinin belirtilmesi durumunda itiraz mercii tarafından incelemenin bu hususta yapılabileceği gözetilmelidir. Bu usulde itiraz halinde meydana gelecek durumlar ilerleyen başlıklarda incelenmiştir.

Seri Muhakeme Usulünü düzenleyen CMK madde 250'nin yedinci fıkrasında savcının aynı zamanda güvenlik tedbirlerine hükmedebileceği düzenlemesi de yer

almıştır. Güvenlik tedbirleri, ceza vermek amacıyla değil verilmiş olan cezaları tamamlayıcı etki gösteren ya da henüz işlenmemiş ancak ileride işlenmesi mümkün bir suçun tehlikesine karşı toplumu korumak için uygulanabilecek tedbirlerdir. Bu tedbirlerin konusu suç değil suç işleyen kişi veya suçun işlenmesinde kullanılan araçlar olabileceği gibi ileride suç meydana getirebilecek tehlikeye karşı önlem oluşturmaktır.⁴⁶

1.5.4. Talepname Düzenlenmesi Aşaması

Şüpheli bu usulde kendisine aşamalarda bilgilendirme yapıldıktan, teklif de bulunulduktan ve kendisine uygulanacak yaptırım belirlendikten sonra kabul ettiğini bildirirse Cumhuriyet Savcısı şüpheli hakkında bir talepname tutanağı düzenler bu talep yazısında nelerin yer alacağına ilişkin düzenleme kanunda gösterilmiştir. Buna göre savcı talep yazısında şüpheliye ilişkin bilgiler ve müdafî bilgilerini, kendisine isnat edilen suça ilişkin ayrıntıları, kişiye yapılan bu usulün uygulanmasına yönelik teklifin kabul edildiğinin ve kanundaki şartların gerçekleştiğini ve belirlediği yaptırımı, erteleme veya HAGB kurumu kullanılmış ise bunları ve varsa güvenlik tedbirlerini gösterir.⁴⁷

Talepname yazısı, kanunda Seri Muhakeme Usulüne ilişkin maddenin 8.fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre bu madde de talepname yazısının içereceği hususlar ve geçerlilik koşulları gibi düzenlemeler yer almıştır. Talepname yazısı;

- a) Şüphelinin kimliği ve müdafî,
- b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,
- c) Isnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,
- d) Isnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,
- e) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,

⁴⁶ Kızılarıslan, a.g.,m, sf. 1931 vd.

⁴⁷ Talepname ve kabule ilişkin tarafımca yapılmış örnek Seri Muhakeme uygulamalarına tezin son sayfalarında yer verilmiştir.

- f) İsnat olunan suç oluşturulan olayların özeti,
- g) Üçüncü fıkra belirtilen şartların gerçekleştiği,
- h) Belirlenen yaptırım ile beşinci ve altıncı fıkra uygulanmış ise bunlara ilişkin hususlar ve güvenlik tedbirleri, hususlarını gösterir.

Cumhuriyet Savcısı bu yazı ile şüpheli hakkında, usulün uygulanmasını mahkemeden talep eder. İlgili madde de taleptenimeye ilişkin yazının gerekli hususları içermemesi veya maddi hata yapıldığı ya da belli başlı objektif koşulların gerçekleşmediği gibi hususlarda eksiklik olduğu konusunda mahkemede kanaat oluşması halinde bu eksikliklerin giderilmesi için Cumhuriyet Savcılığına iade edileceği belirtilmiştir. Mahkemenin taleptenime yazısında kendi inisiyatifi ile değişiklik yapması veya ekleme, çıkarma yapması mümkün değildir. Kanun tarafından mahkemenin bu usule yönelik yetkileri belirtilmiştir. Mahkeme yalnızca ilgili taleptenime yazısını belirli koşullar için inceleyebilir ve iade ya da kabul edebilir. Suçun, Seri Muhakeme Usulü kapsamında bir suç olup olmadığı, mahkumiyete yeter derecede delil olup olmadığı gibi koşulları inceledikten sonra bu yönde hüküm kurar veyahut talebi reddeder ve soruşturmanın bu usule göre değil de genel hükümlere göre devam etmesi için dosyayı Cumhuriyet Savcılığına geri gönderir.

1.5.5. Mahkeme Tarafından Hüküm Kurulması

Kanuna göre mahkeme tarafından taleptenimede eksik husus bulunmadığı tespit edildiği takdirde taleptenimenin onanması gerekir. Mahkeme şüpheli taleptenimeyi kabul ettikten sonra makul bir sürede dosyayı inceleyecek ve sonrasında şüpheliyi dinleyecektir. Makul sürenin Seri Muhakeme Usulünün amacına uyacak şekilde aynı gün içerisinde olması daha uygun olacaktır.

Mahkeme şüpheliyi dinlerken kanunda belirtilen hususlar dışında inceleme yapamaz ve sadece bu usule yönelik olarak dinleme yapar. Ancak dosya konusu suç, Seri Muhakeme Usulüne dahil dahi olsa işlenen suça ilişkin savunma alınması söz konusu olmayacaktır. Mahkeme tarafından duruşma açılmaz ve esasa ilişkin

savunma alınmaz.⁴⁸ Mahkeme şüpheliyi müdafii huzurunda dinler ve iradesinin geçerli olup olmadığı ve talepnamenin usule uygunluğunu denetler ve onaylar. Mahkeme tarafından verilen tam anlamıyla bir hüküm söz konusu değildir. Mahkeme hükmünün gerekçeli olmasının zorunluluğu Anayasada belirtilmiştir. Ancak bu usulde mahkeme tarafından kurulan bir hükümden bahsedilemeyeceği için bu kararın gerekçeli olması gerekmez. Mahkeme tarafından suça ilişkin inceleme ve değerlendirme yapılmamakta yalnızca Cumhuriyet Savcısı tarafından belirlenen yaptırım ve şeklinin uygulanmasını gösterecek şekilde karar düzenlenmektedir.⁴⁹

Uygulamada talepnamenin müdafii eşliğinde onaylanması ardından belirlenen mahkemeye gönderilmekte ve mahkeme tarafından dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda mahkeme salonunda değil ancak hakim odasında bu usulün uygulanmasının kişinin iradesiyle gerçekleşip gerçekleşmediği ve kendisi hakkında belirlenen yaptırımın uygunluğu şüpheli ve ardından müdafine sorulmakta ve onaylanmasının ardından Seri Muhakeme İnceleme Tutanağı düzenlenip usul sonuçlandırılmaktadır.⁵⁰

⁴⁸ Ünver, Engür Karaman, a.g.e, sf. 93

⁴⁹ Ünver, Engür Karaman, a.g.e, sf. 93-94.

⁵⁰ Asliye Ceza Mahkemesi tarafından bu usule ilişkin düzenlenen inceleme tutanağının örnekleri tezin son sayfalarında yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.AMERİKAN HUKUKUNDA CEZA PAZARLIĞI

2.1.Amerikan Hukuk Sisteminde Ceza Pazarlığı

2.1.1.Genel Olarak

Ceza pazarlığı (Plea Bargaining) yönteminin 1400'lü yıllarda İngiliz hukuk sisteminde uygulanmaya başlandığı bilinmektedir. İlk uygulanmaya başlandığı dönemde uygulayanlar tarafından pek iyi şekilde karşılanmadığı ve bu sebeple ceza pazarlığı uygulamasına hukuk sistemi içerisinde nadir durumlarda başvurulduğu belirtilmektedir. Ancak bu sisteminin asıl mucidinin Amerikan hukuk sistemi olduğu da otoriteler tarafından kabul edilmektedir.

Tüm dünyada, ülkelerin hukuk sistemlerinde geçtiğimiz yıllarda ve özellikler 21. yy ile birlikte önemli değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Amerikan hukukunda kendine geniş yer bulan Ceza pazarlığı (Plea Bargaining) uygulaması tüm dünya hukuk sistemlerinde büyük bir etki yaratmıştır. Ülkemizde yapılan son düzenleme ile birlikte, hukuk sistemimizin de bu etkiden payını aldığını söyleyebiliriz. Bu uygulamanın başka ülkelerde de uygulamaları bulunmakla birlikte uygulamanın temelini Anglo-Sakson hukuk sisteminin bir ürünü olan ABD modeli Ceza pazarlığı (Plea Bargaining) olduğu kabul edilmektedir.⁵¹

Sanığın suçunu kabul etmesine sonuç bağlanması(plea guilty) hukuk sistemlerinde eski zamanlardan beri yer alan bir uygulamadır. İngiltere hukuk sisteminde ortaçağdan beri ve Amerikan hukukunda ise koloniler zamanından beri uygulandığı düşünülmektedir. Fakat 19.yy'a kadar bu yöntemin kabul edilmesi

⁵¹ Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1243.

oldukça az uygulanmış ve hakimler tarafından bu uygulama pek hoş görülmemiştir. Baskı ile suç ve cezanın kabul edilebileceği endişesi oluşmuştur. Bunda idam cezasının yaygınlığı da önemli rol oynamıştır.⁵² Amerikan hukukunda ceza pazarlığının asıl uygulamasının çıkış tarihinin 19.yy olduğu kabul edilmektedir. 1840'lı yıllarda ceza pazarlığı yolu ile anlaşma sağlanması hızla artmış ve özellikle 1800'lü yılların sonunda ve 1920'lerde seri olarak kullanılmaya başlamıştır.⁵³

Amerika Birleşik devletleri Anayasa'sının altıncı değişikliğinde ceza soruşturma ve kovuşturmalarda kişilerin sahip olduğu haklar arasında hızlı ve seri yürütülen muhakemenin de olduğu belirtilmektedir. Kişilerin seri bir şekilde yargılanması anayasal bir hak olarak korunmuştur.⁵⁴

Ceza pazarlığının uygulanmasında temel amaçlar şöyle gösterilmektedir:⁵⁵

- Önemli olmayan nitelikte yani hafif suçların kovuşturulmasını engellemek
- ABD'deki yüksek nitelikteki cezaları bireysel hale getirmek ve oranlı uygulanması sağlamak
- Savcıların mahkumiyet almasının garanti altına alınması
- Usul ekonomisi
- Örgütlü suçlarla mücadele edebilmek

Amerikan ceza hukukunda örgütlü suçlar ve uluslararası nitelikteki suçlarda ceza pazarlığı usulü büyük önem taşımaktadır. Örgüt üyesi olan bir kişinin şahıs olarak ceza almasındansa örgüte ilişkin bilgi vermesi ve suç örgütünün ortadan kaldırılmasına yardım etmesi ya da başka bir örgüt üyesinin yakalanmasında ki katkısı çok daha önemli görülmektedir. Muhbirler soruşturmalarda oldukça önemli konumdadır. Bu sebeple kişi aslında yakalattığı kişiyle aynı suçu işlemiş olsa bile kendisi çok hafif bir ceza hatta denetimli serbestlik ile anlaşıp yargı sisteminde

⁵² Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1251.

⁵³ Lucian E. Dervan, 'Bargained Justice: Plea Bargaining's Innocence Problem And The Brady Safety-Valve', Belmont Digital Repository, Belmont University, 2012, sf.68 vd. <https://repository.belmont.edu/lawfaculty/51/> (erişim tarihi: 17.11.2021)

⁵⁴ Emily Rose, 'Speedy Trial as a Viable Challenge to Chronic Underfunding in Indigent-Defense Systems', Michigan Law Review, Cilt 113, Sayı 2, 2014 , sf. 280-281.

⁵⁵ Pınar Bacaksız, 'İddianame Pazarlığı', Ceza Hukuku Dergisi, Cilt 3, Sayı 7, Ağustos 2008, sf. 154.

çıkabilirken muhbir sebebiyle yakalanan ve yardımcı olmayan kişi müebbet hapis cezasına çarptırılabilir. ⁵⁶

Amerikan ceza hukukunda ceza pazarlığı yönteminin ilk defa seri bir şekilde kullanılması ‘viski davaları’ denilen dosyalar zinciri hasebiyledir. Viski davaları olarak bahsedilen bu dönemde alkol kullanımı ve dahi bulundurmak, satmak yasaklanmış ve bu sebeple sürekli olarak aynı nitelikte davaların yargı mercileri önüne gelmesi söz konusu olmuştur. Yargı mercilerinin karşısına çıkan benzer nitelikte yüzlerce dava neticesinde hukuk sistemi tıkanma noktasına gelmiş ve bunun çözümü için pratik yollar bulunmak durumunda kalınmıştır. Ceza pazarlığı yönteminin kolay ve pratik yapısı ve ekonomik olarak hem adalet sisteminde yük oluşturmaması hem de sistem içerisinde çalışanlara sağladığı fayda da göz önüne alınıncaya adeta yıldızı parlamıştır. Amerikan hukuk sisteminde savcılarının ellerinde bulunan dosyaları ne kadar kısa sürede çözerlerse o kadar çok para kazanma imkanı bulunmakta ve savcının elinde ne kadar dosya olduğu da bu hususta önem arz etmemektedir. Önemli olan savcının dosyaları ne kadar çabuk sonuca ulaştırıp kapattığıdır. Daha çok dava dosyasına bakan savcının daha çok para kazanma imkanı söz konusu iken ceza pazarlığı yöntemi de pratik ve hızlı bir şekilde davayı sonuçlandırma imkanı sunarken savcılarının bu yolu tercih etmesi kendileri açısından da mantıklı olmuştur. Yalnızca adalet sistemine değil savcılara da faydalı olmuştur. Sözleşmenin azami önem arz ettiği ve kapitalizmin ana yurdu olan ABD’de bu sistemin kabul görmesi de bu sebeple hızlıca olmuştur. Bunun kötüye kullanımının olabileceği göz önüne alınarak zamanla kriterler ve düzenlemeler yapılmış ve mahkemeler tarafından yapılan denetim mekanizması da artırılarak uygulamanın sivri yönleri törpülenmeye çalışılmıştır. ⁵⁷

Ceza pazarlığına yönelik uygulamanın 1920’li yıllarda hızlı artışı akabinde bu usule yönelik uygulama oranı 1960’lı yıllara değin hemen hemen aynı sıklıkta

⁵⁶ Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1275.

⁵⁷ Mehmet Emin Yapar, ‘Amerika Birleşik Devletleri Federal Ceza Hukukunda Plea Bargaining (İddia Pazarlığı) Kavramı ve Uygulaması’, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2012, sf.143.

seyretmiştir. 60'lı yıllarda birçok sebeple nüfus artışının öngörülemez bir şekilde artması ve aynı oranda yargı sisteminin üzerindeki ve mahkemelerde iş yükünün de artması neticesinde yine pratik çözüm yöntemleri arayışına girilmiş ve ceza pazarlığı usulü uygulamada öne çıkmaya başlamıştır. Ancak bu uygulamanın sınırlarının belirsizliği uygulamadaki farklılıkların hukuk sisteminde sorun yaratabileceği tartışması başlamıştır. Bunun sonucu olarak 1967 yılında Amerika Barolar Birliği (American Bar Association, ABA) ve Amerika Birleşik Devletlerinin o zamanki Başkanının, Kanun ve Adalet Yönetim Komisyonu (President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice) eğer bu pazarlık usulü sistemli bir şekilde kullanılır ise çok önemli bir yöntem olacağı yönünde bir açıklama yapmışlardır. Akabinde 1970 yılında ABD Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir karar ile ceza pazarlığı süreci, bunun sanık açısından önemi ve gönüllülük esası değerlendirilmiş ve yapılan anlaşmanın iradi olması halinde bu pazarlık usulünün cezai uyuşmazlıkların çözümünde kullanılabilecek makul bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Buna ilişkin yapılan düzenlemeler ve içtihatla yerini bulması ile de pazarlık usulü günümüz uygulamasına dek gelmiştir.⁵⁸

Bu usulün ilk uygulamaları daha çok New York, Chicago, Boston gibi büyük şehirlerdeki nüfus ve suç oranının artması sebebiyle artan iş yüküne çözüm olması amacıyla savcılar tarafından sıklıkla kullanılmaya başlamıştır. Bu uygulamayla ilgili zaman içerisinde çeşitli ve güçlü eleştiriler yapılmış olsa da uygulamanın pratikliği ve sanığın da, savcılığın da faydasına sonuçlara sebep olması nedeniyle uygulama Amerikan hukuk sisteminin temel taşı haline gelmiştir. Öyle ki bu uygulamanın kullanımının artması ile istatistikler göstermektedir ki, 2008 ile 2012 yılları arasında %96'dan fazla dava pazarlık usulü ile çözülmüş ve 2012 yılında bu oran %97'yi aşmıştır.⁵⁹

Ceza pazarlığı, Amerikan hukuk sisteminde hem hukuk hem de ceza davalarında uygulanmakta ise de çalışmamızda yalnızca ceza hukuku davaları ile sınırlı olarak ele alınmıştır.

⁵⁸ Yapar, a.g.m, sf. 144.

⁵⁹ Koç, a.g.m, sf. 616.

Bu usul Amerikan hukuk sisteminin içine o kadar işlemiştir ki, ceza adaleti sisteminin duruşmalı yapılan yargılamalardansa bir pazarlık yargılaması şeklinde olduğu belirtilmektedir. İlk uygulamalarında oldukça tepki çeken bu usul gittikçe kaynakların kullanım, hızlılık ve etkinlik ile kendi değerini göstermiştir.⁶⁰

Ceza pazarlığı (Plea Bargaining) tanımı Amerikan hukukçuları tarafından genelde şu şekilde yapılmaktadır. Savcı ve savunma tarafını temsil eden avukat tarafından yürütülen şüpheli aleyhine bir veya birden fazla suç iddiasına yönelik bir anlaşmayı amaçlayan ve dava yoluna gidilmeden yapılan bir müzakereyi ifade eder. Ceza pazarlığı savcı ve savunma adı verilen taraflar arasında bir anlaşma olsa da hakimin bu anlaşmayı reddetme yetkisi bulunmaktadır. Son bir veto yetkisi kendisindedir.⁶¹

Daha önce de söylediğimiz gibi Amerikan hukuk sisteminde ceza davalarının büyük çoğunluğu ceza pazarlığı yöntemi ile çözülmekte ve mahkemede yargılama yapılmamaktadır. Hem savcılık hem de sanık yönünden pazarlık yapıp yapmamak kararı dosyada isnat edilen suç yoğunluğu ve ağırlığına ve delillerin mahkumiyet kararına yol açabilecek nitelikte olup olmadığı gibi unsurlara bağlıdır. Pazarlık yöntemi mahkemelerin yoğunluğu ve savcılığın iş yükü gibi hususlar ve aşırı derecede dolu hapisaneler dikkate alındığında sistem tarafından uygulaması teşvik edilmektedir.

Genel olarak ceza pazarlığında şüpheli ve sanık şu koşullar halinde anlaşma yapar; savcılık tarafından kendisine yöneltilen suçlamaların sayısının azaltılması, kişiye yöneltilen cezanın ağırlığının derece olarak azaltılması ya da söz konusu suçun

⁶⁰ Koç, a.g.m, sf. 616.

⁶¹ Nicholas G. Herman, 'Plea Bargaining', Lexis Law Publication, 1997, sf. 1-2, aktaran Briana Delong, 'The use of plea bargaining of the United States Criminal Justice System', Yüksek Lisans Tezi, Simon Fraser University Library, Canada, 2007.

kanunda öngörülen cezasının en yüksek haddinden ceza talep edilmemesi şeklinde olabilmektedir.⁶²

Ceza pazarlığı genel olarak, kovuşturma öncesinde savcı ve şüpheli arasında uygulama olanağı bulan ve şüphelinin suçu işlediğine yönelik itirafına karşılık savcı tarafından işlendiği öne sürülen bazı suçların düşürülmesi ya da bazı suçların cezasının hafifletilmesi ve mahkemeden daha az oranda ceza talep etmesi veya bazı durumlarda suçlamaların düşürülmesi şeklinde kararlar alınabilen ve şüphelinin de bu lehe durumlar karşılığında bazı anayasal haklarından feragat ettiği ve ilgili dosyanın yargılama olmaksızın taraflar arasında yapılan gizli nitelikteki görüşmeler ile ve anlaşma yoluyla çözümlenmesidir.⁶³

Ceza pazarlığı Amerikan hukukunda şüphelilerin sorumluluk almasını esas alan bir sistemdir. Alınan bu sorumluluk neticesinde yapılan ikrar ile kendilerine yapılacak yargılamadan daha az ceza verilerek hem zamandan hem yargılama için yapılan giderlerden tasarruf edilmektedir. Adaletin hızlı bir şekilde tecelli etmesi amaçlanmaktadır. Kişi cezalandırılma ile birlikte savunma psikolojisine girmek yerine kendi aldığı sorumluluk ve suçu kabulü neticesinde bir ceza aldığı için topluma geri kazandırma ve suçlu kişinin rehabilite olma yani ceza yargılaması sisteminin temel amaçlarından birinin olasılığının artmasında da etkili olacaktır.

Amerikan hukuk sistemi sözleşmelere büyük önem addetmektedir. Ceza pazarlığı da bir nevi sözleşme niteliğinde görülmektedir. Taraflar arasında yapılan bu sözleşmeden doğan hak ve yükümlülükler birçok kanun, rehber ilkeler, adalet bakanlığı tarafından yayınlanan genelgeler ve içtihatlar ile kontrol edilmektedir.

⁶² Erdem, Şentürk, a.g.m, sf. 580.

⁶³ Kaşlı a.g.m, sf. 74.

Yapılan anlaşmanın türü ne olursa olsun, sanık müdafî mevzuatta yer alan düzenlemelerin sanık bakımından ne tür sonuçlar yaratacağını dikkate almalıdır.⁶⁴

Bu yöntemin uygulanmasında şüpheli bazı anayasal haklarından vazgeçmektedir. Bunlar şu şekilde belirtilebilir; mahkeme önünde yargılanma hakkı, sessiz kalma hakkı, aleyhe olan delilleri vermeye zorlanamaması gibi haklardan bu yöntemin uygulanmasını kabul eden şüpheli vazgeçmektedir.⁶⁵

Amerikan ceza yargılaması taraflara ilişkin yargılamadır. Davanın tarafları birbirinden bağımsızdır. Suçu işleyen yani şüpheli sıfatını taşıyan kişi masum olarak kabul edilir, masumiyet karinesinin Amerikan Hukukunda görünümü bu şekildedir. Savcı sanığın suçluluğuna ilişkin delilleri toplar ve mahkemeye sunar. Mahkeme de inceleme aşamalı olarak yapılır. Öncelikle savcılığın sunduğu suçluluğa ilişkin deliller incelenir. Sunulan deliller sanığın suçluluğunu ispata yeterli değil ise bu sebeple davanın reddi sanık tarafından talep edilebilir. Bu talep mahkemenin hakimi tarafından reddedilirse yargılama devam eder. Sanığın savunmasına geçilir.

Taraf yargılaması hukukunun etkin olmasının sonucu yargılamada hakimnin oldukça pasif bir rol içerisinde olmasıdır. Şöyle ki; sanık ve davanın tarafları hakimden dava ile ilgili etkin bir rol bekleyemez, taraflara katkıda bulunamaz. Bu yargılama sisteminin bir getirisi de, yargılama sırasında müdafî ve vekil çok aktif rol oynayabilmektedir. Davanın gidişatını delilleri ve savunmayı onlar belirler. Ülkemizdeki gibi resen araştırma ilkesi uygulanmaz bu sebeple yargılamanın sonucu ve karar müdafinin savunmasına ve delilleri nasıl sunup yönlendirdiğine bağlıdır.

⁶⁴ Yapar, a.g.m, sf. 162.

⁶⁵ Yusuf Yaşar, Ceza Muhakemesi Sisteminde Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme, Birinci Baskı, Ankara, Astana yayınları, Temmuz 2021,sf. 19.

Yine aynı şekilde ceza pazarlığı uygulamasında da müdafinin ikna, konuşma ve araştırma becerisi anlaşmanın yönünü belirleyecektir.⁶⁶

2.1.1.1.Hakimin Uygulamadaki rolü

Hakimlerin Amerikan ceza pazarlığı uygulamasında rolü, davanın tarafları tarafından talep edilen hususlarla ilgili ara karar kurmak ve sanık müdafinin sunduğu delillerin ilgili dosyada kabul edilebilir olup olmadığına veyahut dava dosyasındaki tanıkların cevaplayacağı soruların uygunluğuna ilişkin inceleme yapıp bu konuda karar veren kişi konumundadır. Amerikan hukuk sisteminde eyaletler arası uygulamalar ve kanunlar farklılık gösterebildiği için bazı eyaletlerde görevli hakim tanıklara soru sorma veya jüri üyelerini delillerle ilgili olarak bilgilendirme yetkisi tanınmışken bazı eyaletlerde ise hakimler bu gibi yetkileri kullanamamaktadır.⁶⁷

Amerikan ceza hukuku sisteminde hakim, sanığa ilişkin hakları ve kamu yararını korumaya yönelik görev yapan kişilerdir. Hakim bu sebeple duruşma salonunda mutlak otoriteye haizdir. Duruşma düzenini ve disiplini sağlar, taraflar tarafından yapılan itirazları değerlendirir ve sunulan delillerin kabul edilebilir olup olmadığına karar verir.⁶⁸

Hakimler eyaletlerde seçim yoluyla ya da vali tarafından atanma yoluyla göreve gelirler. Bu sistemler bir çok eleştiriye ve hakimlerin tarafsızlığına yönelik kuşkulara sebep olmaktadır. Federal hakimler ise Amerika Birleşik Devletleri Başkanı tarafından atanır ve senatonun onayı ile göreve başlar. Görev sürelerinde süre sınırı yoktur ve genelde ölene kadar bu görevi yapmaktadırlar. Görevden alınmaları kongre tarafından karar verilmesi ile mümkündür. Amerikan hukukunda

⁶⁶ Hakan Hakeri, ‘Amerikan Ceza Hukukuna Genel Bir Bakış’, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt 3, Sayı 8, Aralık 2008, sf. 17-18.

⁶⁷ Yapar, a.g.m, sf. 150-151.

⁶⁸ Hakeri, a.g.m, sf. 18.

hakim olabilmek için hukuk eğitimi almış olma zorunluluğu sonradan getirildiği için seçimi kazanma veya atanma sureti ile göreve başlayan herkes bu görevi icra edebilmekteydi. Ancak hukuk eğitimi zorunluluğu getirildikten sonra bu sayı giderek azalmıştır.⁶⁹

Bu uygulamada hakimlerden davanın tarafları ile objektif bir tutum içerisinde olması ve tarafların eşit bir şekilde davalarını kendilerine uygun şekilde ve kanunlar çerçevesinde sunmasını sağlayacak bir tutum sergilemesi beklenmektedir. Bu tutumdan uzaklaşmaları objektif ve adil görünüme uygun bir uygulama sergilememeleri halinde hakim tarafından verilen kararlar Amerikan ceza hukukunun esas ilkelerine aykırılık oluşturmuş olur. Bu kararların temyiz mahkemesi tarafından bozulması söz konusu olabilir.⁷⁰

Mahkeme hakimi yargılama sırasında herhangi bir delil toplayamamakta veya tanık beyanları alınırken bunların toplanması yapılırken etkili olmamaktadır.

Hakim önüne gelen ceza dosyasında iddiada bulunan taraf ile savunmanın sunduğu delilleri inceleyerek yargılamayı yürüten ve sonuca vardiyan kişidir. Amerikan ceza hukukunda Federal mahkeme sisteminde hakimlerin ceza pazarlığı aşamasına katılması yasaklanmıştır. Mahkeme hakimi ancak taraflar arasında yapılmış olan anlaşmanın geçerliliğine ilişkin inceleme yapar. Hakim tarafından onaylanmayan ceza pazarlığı anlaşması da geçerli olmayacaktır. Amerika Birleşik Devletlerinde genellikle uygulamada iki tarafta hukuk bilgisine haiz kişiler olduğu için düzenlenen anlaşma metni kolayca onaylanır ve dosya sonuçlandırılır.⁷¹

⁶⁹ Hakeri, a.g.m, sf. 18- 19.

⁷⁰ Yapar, a.g.m, sf. 151.

⁷¹ Kaşlı, a.g.m, sf. 87.

Ceza pazarlığı uygulamasında hakimin etkin bir rol oynamaması gerektiği yönündeki düzenleme Federal Ceza Muhakemesi kurallarında yapılan bir düzenleme ile güvence altına alınmıştır. 1974 yılından önce Amerikan hukuk sisteminde yargı tarafının bu usule doğrudan katılması yaygın bir uygulama iken kongre bunun kaldırılması için Federal Ceza Muhakemesi kurallarının 11. maddesinde değişikliğe gitmiştir. Bunun gerekçesi olarak da ‘Hakimin pazarlık görüşmelerine katılmamak için geçerli nedenleri vardır. Hakimin bu süreçte en başından beri yer alması sanığın anlaşma teklifini kabul etmemesi halinde kişinin aynı hakim tarafından yargılanması durumunda, adil yargılanma olmayacağına dair bir inancın ortaya çıkması mümkündür. Hakim tarafından bu yöntemle devam edilmemiş olması sanığı masum olsa bile suçlu bulmaya teşvik edebilir. Bu durum hakimin sava ilişkin objektif değerlendirme yapmasını zorlaştırır. Hakim suçun kabullenilmesi ya da kanıta dayalı bir suçluluk olgusu nedeniyle cezanın belirlenmesi için düzenlemeleri ilerletecek taraf olmamalıdır.’⁷²

Bu gerekçe de aynı zamanda hakim ve sanığın eşit olmaması süreciyle pazarlık sürecinin adil bir şekilde yönetilemeyeceği ve sanığın kendini zayıf konumda hissetmesi sebebiyle işlemediği bir suçu itiraf etmesi veya alabileceğinden daha yüksek bir cezaya razı olması gibi durumlara sebep olabileceğinden bahsedilmiştir. Denilmiştir ki; ‘Bir hakim, ceza pazarlığında yer aldığı anda, ofisinin tüm gücü ve ihtişamını arkasına alarak sürece dahil olur.’⁷³ Bu gerekçelerin oldukça haklı ve yerinde olduğu görüşündeyiz. Düzenleme insancıl bir bakış açısına sahiptir.

Yargılama yetkisine haiz hakimin bu pazarlık sürecine katılımında görülen en sık şekil, hakimin şüpheliye bahse konu suç hakkında yapılan anlaşmanın gönüllü olarak yapılıp yapılmadığı ve bu usulün kabulü ile kullanmaktan vazgeçtiği haklar

⁷² Daniel S. Mcconkie, ‘Judges as Framers of Plea Bargaining’, Stanford Law Policy Review, Cilt 26, Sayı 61, 2015, sf. 64, aktaran Yaşar, a.g.e, sf. 40.

⁷³ Yaşar, a.g.e, sf. 40.

hakkında bilgisinin olup olmadığı yönündedir.⁷⁴ Şüpheli suçunu kabul ettiği ve anlaşma yapmak istediği takdirde mahkeme kendisine haklarını ve bu anlaşmanın sonuçlarını açıklar. Mahkeme anlaşma yapılmasına yönelik istemi kabul ettiği takdirde taraflar yani şüpheli, müdafî ve savcılık anlaşma için görüşme yaparlar. Bu görüşmede taraflar söz konusu suç için belirli bir ceza veya ceza aralığı belirlemeye çalışır. Anlaşmaya varıldığı takdirde anlaşma mahkeme tarafından açık yargılamada onaylanır ve sonuçlandırılır. Mahkeme bu anlaşmayı kabul edip etmemek konusunda tam yetkiye sahiptir. Hakim'in buradaki en büyük sorumluluğu şüphelinin rızasının meşruiyetine ilişkin yürüteceği denetimdir.⁷⁵

Amerikan hukuk sisteminde suçun sanık tarafından kabulü için ayrı bir duruşma ve anlaşma neticesinde verilecek cezanın belirlenmesi için ise başka bir duruşma açılmaktadır. Toplamda iki ayrı duruşma yapılmakla birlikte bu iki duruşma arasında da belli bir zaman aralığı bulunmaktadır. Bu eyalet sisteminde uygulanan yöntemdir.⁷⁶

Federal sistemde ise yargılanan kişinin soruşturma için yardım sağladığı hususunda savcılık mahkemeye dilekçe yoluyla bildirimde bulunmaz ise mahkeme sanığın cezasında kabul sebebiyle indirim yapmamaktadır. Savcılığın bu yardımın yapıldığına ilişkin sunduğu belge ise mahkemeye kanunların suç için gösterdiği ceza aralığının ve dahi asgari sınırın altında ceza verebilmesine imkan vermektedir. Savcı bu sistemde ceza indirimi önermiş olsa dahi sonuç cezayı belirleme yetkisine mahkeme sahiptir.⁷⁷

⁷⁴ Herbert S. Miller, William F. McDonald, James A. Cramer, Plea Bargaining In The United States, Washington, 1978, sf. 203, aktaran Yaşar, a.g.e, sf. 43.

⁷⁵ İlyas Şahin, 'A Brief Summary Of Criminal Procedure Process At The United States Judicial System', sf. 715. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155591>- erişim tarihi: 28.11.2021

⁷⁶ Balo ,Çetintürk, a.g.m, sf. 1265.

⁷⁷ Balo ,Çetintürk, a.g.m, sf. 1265.

Sanık anlaşsa ve suçu kabul etse dahi buna ilişkin anlaşma ve karar hakim tarafından kabul edilmeden evvel istediği zaman bu karardan ve anlaşmadan vazgeçebilir. Yine anlaşma mahkeme tarafından kabul edildikten sonra, mahkeme tarafından anlaşmaya ilişkin hususlara yönelik bir ret yapılırsa ve sanık tarafından da makul ve kabul edilebilir nedenler gösterilmesi halinde sanık bu anlaşmadan vazgeçme hakkına yine de sahip olabilir. Sanık tarafından gösterilen nedenler mahkeme tarafından incelenirken sanığın masumiyet ihtimali veya suçu kabul etme iradesinin geçerliliğine ilişkin kuşkular olması durumuna yönelik olarak değerlendirilir. Ancak sanığın suçu kabulü akabinde açık bir hukuka aykırılık bulunmaması halinde bu kabulden vazgeçilmesi mümkün değildir.⁷⁸

Amerikan hukukundaki ceza pazarlığı uygulamasının yalnızca soruşturma veya kovuşturma aşamasında yapılır şeklinde kısıtlanmamış olması ve uygulanabilecek olan suçlara ilişkin de çoğu eyalet hukukunda kısıtlama öngörülmemesi uygulamada hakimlerin nispeten daha fazla rolünün olmasına sebep olmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki yine de bu usulde yetki savcılarının elindedir. Her ne kadar hakim daha fazla etkinlik imkanı bulsa ve aşamalarda daha sık yer alsada yetkileri ve uygulamayı denetleyebileceği yerler kısıtlıdır. Savcı ise ana yetkiye haizdir. Hakimlerde ellerinde bulunan dosya sayısının çokluğundan dolayı eğer bir anlaşma da hukuka bariz bir aykırılık bulunmamakta ise ceza pazarlığı anlaşmasını kabul etme eğilimindedirler.

2.1.1.2.Savcının Uygulamadaki Rolü

Ceza pazarlığı uygulamasının taraflarından biri savcılık makamıdır. Taraflar arasında yapılan görüşmeler sırasında kişiye isnat edilen suçlar yönünden soruşturmayı yürüten savcı, merkezi konumdadır. Kişiye yöneltilen suçlarda belirleme yetkisi savcıya tanındığı ve kişiye pazarlık teklifini yapıp yapmama

⁷⁸ Balo ,Çetintürk, a.g.m, sf. 1272.

konusunda da tüm yetki savcıda olduğu için deyim yerindeyse savcı bu uygulamanın başrolüdür.

Amerikan ceza hukukunda savcılar, federal savcılar ve beş eyaletteki savcılar hariç olmak üzere seçimle göreve gelirler. Eyaletten eyalete uygulama değişmekle birlikte bazı eyaletlerde başsavcı vali veya parlamento tarafından atanır. Başsavcı göreve geldikten sonra çalışacak kişileri atama yetkisine sahiptir çalışan savcılar için ayrıca seçim yapılmaz. Federal savcılar ise federal mahkemelerde görev alırlar ve yine federal hakimler gibi doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri Başkanı tarafından atanmaktadır. Genel federal savcı Adalet Bakanlığının başındadır ve aynı zamanda kabinede de görev almaktadır.⁷⁹

ABD’de çoğu savcının temelde amaçları suçluların adalete teslim edilmesi olan kamu görevlileridir. Ceza pazarlığının ise ülke genelinde hukuk sisteminde çok önemli bir yer arz etmesi savcılarının sayısının, gücünün ve öneminin artmasına sebebiyet vermiştir. Amerikan hukukunda ilkeler önemlidir. Savcılar yürüttükleri soruşturma da suça uygulanacak ceza miktarının miktarını ilkeleri esas alarak belirler. Bu bağlamda savcılarının takdir yetkisi ise bu uygulamada hakimlere tanınan takdir yetkisinden daha önemli olmaktadır. Bu uygulamada özellikle 1984 yılında yapılan bir düzenleme ile hakim ve savcılar arasındaki cezayı belirleme üzerine yetkide önemli değişiklikler getirmiştir. Bu uygulamada suç karşılığı belirlenen ceza somut değildir. Ceza belirli bir aralık yani yasal ceza aralığı belirtilerek anlaşmaya yansıtılmakta ve karar da buna göre verilmektedir.⁸⁰

Anglo Amerikan Hukuk sisteminde savcılarının yetkileri geniştir ve korumaları gereken ve kullanabilecekleri bazı haklar vardır. Buna göre savcı kamu davasını hiç açmama yetkisine haiz olduğu gibi, kamu davası açmak için de olayda yeterli suç şüphesinin olup olmadığı, kovuşturmanın gerekli olup olmadığı, kamu yararının

⁷⁹ Hakeri, a.g.m, sf. 19.

⁸⁰ Yaşar, a.g.e, sf, 40.

varlığı ve suçluların ceza yargılaması dışında bırakılarak topluma geri kazandırılıp kazandırılmayacağı gibi hususları dikkate almalıdır.⁸¹

Amerikan ceza hukuku sisteminde savcı kendisine verilen dosyalarda oldukça geniş yetkilere haizdir. Kişiler hakkında bir fiilden dolayı suça yönelik soruşturma başlatılması veya başlatılmaması, kişilerin işlediği suçların niteliği, sayısı ve tabi ki ceza pazarlığı yönteminin uygulanıp uygulanmaması hususunda nihai yetkiye sahiptir. Ceza pazarlığı savcının adalet sistemindeki etkinliğini ve gücünü kullandığı etkili bir araç konumundadır. Bu yöntemde savcı adeta ceza hukuku sisteminin yöneticisidir.⁸² Birçok eyalette savcı bir kişi hakkında soruşturma başlatılıp başlatılmaması konusunda otoriteye sahip tek kişidir. Savcının bu kararına yönelik takdir yetkisinin denetlenmesi de çoğunlukla mümkün olmamaktadır.⁸³

Savcının bu uygulamada birden fazla rolü olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki, idari yönetici pozisyonudur. Buna göre amacı dosyaları hızlı ve etkin bir şekilde bitirmek ve iş yükünü hafifletmektir. İkinci olarak, savunmayı yapan müdafî rolüdür. Savcı bu uygulamada anlaşma sağlanırken suç sayısını azaltmalı ve cezadan indirim sağlamalıdır ki, yöntem makul ve etkili olarak uygulanmış olsun. Bu da bir nevi müdafinin görev ve amaçları olan işlemlerdir. Üçüncüsü, kendisi mahkeme hakimi gibi davranmakta ve suçu kabul halinde iyi hal ve sosyal olarak sanığın değerlendirilmesini yaparak sonuç cezayı buna göre belirlemesi şeklindedir. Son olarak ise, adeta yasa koyucu gibi hareket ederek kendisi tarafından çok sert bulunan bazı ceza ve yaptırımları hafifleterek uygulanmasını sağlamasıdır.⁸⁴

Savcılık elindeki suça ilişkin delillerin değerlendirmesini pazarlık öncesinde yapar. Pazarlık sırasında savcılığın elindeki delillerin kuvvetli ya da zayıf olması bu

⁸¹ Bacaksız, a.g.m, sf. 153.

⁸² Yapar, a.g.m, sf. 147.

⁸³ Hakeri, a.g.m, sf. 20.

⁸⁴ Albert W. Alschuler, 'The Prosecutors Role In Plea Bargaining', University Of Chicago Law Review, Cilt 36, Sayı 1, 1968, sf. 52-53.

sürecin yönetilmesi açısından önemlidir. Savcı bu delil durumuna göre sanık yargılamaya giderse beraat ihtimalinin yüksek olduğunu düşünüyor ve değerlendiriyor ise ceza pazarlığına yönelik anlaşma sağlayabilmek için bu sanıklara daha avantajlı teklifler yöneltmektedirler. Elde olan delillerin savunma tarafına açıklanması konusunda çok katı kurallar olmaması hasebiyle bazı durumlarda savcılar tarafından bu husus savunma tarafına belli edilmeden bir an evvel ceza pazarlığı anlaşmasının yapılmasını sağlamak amacıyla ellerinde olmayan deliller varmış gibi yanıltma amaçlı uygulamalar yapılabilmektedir.⁸⁵

Savcı, soruşturma yürüttüğü dosyada sanığın daha önce suç işleyip işlemediğine, suçun ağırlığına, fiilin ve suçun işlenme şekli gibi hususları göz önüne alarak pazarlık sürecini şekillendirir. Bunların yanında savcı bu süreçte tecrübesini ve hukuki bakış açısını da kullanmakta ve pazarlık sürecini yönlendirmek de bu hususta etkili olmaktadır. Amerikan ceza hukuku sisteminde ceza pazarlığı hemen hemen her suç için uygulanabildiği için suçlarda bir diğer taraf olarak suçun mağduru da söz konusu olmaktadır. Savcılık genellikle bir ceza pazarlığı anlaşması yaparken işlenmiş olan suçun mağdurlarını da göz önüne alarak hareket etmektedirler. Bununla birlikte ceza pazarlığı sürecinin unutulmuş kişisi olarak bakılan, işlenen suçun mağdurları da birçok savcı tarafından pazarlık sürecinde dikkate alınmaktadırlar.⁸⁶

Amerikan ceza hukuku sisteminde savcının ceza pazarlığı yöntemine yönelmesinin bazı sebepleri vardır. Bunlardan en sabit olan sebepler, savcıların iş yoğunluğu ve ceza mahkemelerinin dosya yükü olarak gösterilir. Savcı en az maliyetle bir dosyayı en etkin şekilde çözmeye çalışır.⁸⁷ Ceza yargılamasının uzunluğu ve bunun adalet sisteminde oluşturduğu yük düşünülünce savcıların buna yönelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu sebeple ellerinde yeterli delil olan ve karşı tarafın da suçunu itiraf etme olasılığının yüksek olduğu dosyalarda bu yol en akılcı çözüm yöntemi olmaktadır. Özellikle sanık hakkında öngörülen cezanın düşürülmesine yarayabilecek hafifletici sebeplerin varlığı belirgin ise pazarlık usulü

⁸⁵ Yapar, a.g.m, sf. 148.

⁸⁶ Yapar, a.g.m, sf. 148.

⁸⁷ Yaşar, a.g.e, sf. 30.

iki taraf içinde faydalı olmaktadır. Sanık sistem içinde yıllarca belirsizlik içinde kaybolmaktan ve avukatlık ücretlerinin ağırlığından, bu davaya harcayacağı zaman ve bunun sonucunda yıpranmaktan kurtulmakta, yerine ise suçun sorumluluğunu üstlenerek cezasını daha hafif bir şekilde çekme imkanına sahip olmaktadır.

Bu sistemde aslında savcı toplayabildiği tüm delilleri toplar ancak her olay ve suçta sanığın kesin olarak suçu işleyip işlemediği kanaati oluşmamaktadır. Ve dahi delillerin yeterli olmasına rağmen kovuşturma sırasında başkaca deliller ortaya çıkabileceği gibi yargılamada bu delillere ilişkin geçersizlik sebepleri ortaya çıkabilir. Jüri yargılaması dolayısıyla kovuşturma aşamasında yapılacak savunmanın etkililiği ve suçun işlendiğine ilişkin kanıtların yüksek olmasına rağmen kesin nitelikte olmaması ve bir kişiyi mahkum etmek için yeterli olmadığına hükmedilmesi de olasıdır. Kovuşturma sürecinin belirsizliği tarafları ceza pazarlığına sevk etmektedir.

Savcı, ceza pazarlığında bir suçun tamamıyla ortaya çıkmasını ve toplum nezdinde bozulan güvenliğin tamirini sağlamayı amaçlar. Bu yöntemde kişinin işlediği suçun sorumluluğunu alması ve bunun neticesinde kendisine yöneltilen birden fazla suç var ise bazılarından vazgeçilmesi veya suçun kanunda öngörülen ceza alt sınırından daha az ceza alacak olması sanık açısından cezbedici niteliktedir. Savcı ise kendisini uzun ve yorucu bir soruşturma ve dava sürecinden kurtarmış ve sanığın işlediği suç için ceza almasını sağlamış olur.

Bu usule getirilen en büyük eleştirilerden birisi olan masumların cezalandırılması tehlikesine ilişkin olarak ise masum olduğunu bilen sanığın bu teklifi ve usulü kabul etmeyeceği şeklinde basit bir mantık ile karşı çıkılmaktadır. Kişi kendisine bir suç isnat edilmiş olsa da suçu işlemediğini bilerek bu çerçeveden çıkmaktadır. Adalet sisteminin kendisinin masumiyetini eninde sonunda tespit edeceğine yönelik umut barındırmaktadır. İşlenen fiilden dolayı kaygılanması veya toplum içerisinde bu suç dolayısıyla lekeleneyeceği endişesine sahip değildir, şeklinde

ifade edilmektedir.⁸⁸ Ancak bunun hayalperest bir yaklaşım olduğunu ve her durum kişi ve statü ve dahi ırk nezdinde geçerli bir anlayış olmadığını belirtmek gereği duymaktayız.

ABD’de savcılarının bu pazarlık yöntemine bağlılıkları yüksektir. Hemen her koşulda öncelikleri sanığın hızlı bir şekilde ceza almasını sağlamaktır. Savcının, sanığın suçluluğuna ilişkin yeterli delil elde edememesi sanığın masumiyetine karine oluşturacak şekilde değil eldeki delillerin eksik olduğu şeklinde yorumlanır. Savcılık masumiyete yönelik delil elde etmek yerine farklı bir pazarlık yöntemi uygular. Yalvarma anlaşmaları da denilen bu pazarlıkta kişinin suçu ve anlaşmayı kabul etmesi için örneğin cezası 10 yıl olan bir suçta 1 yıl ve altında ceza öngören teklifler yapılarak kişinin dosyasının kapatılması ve sistemden çıkarılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Kişi masum olsa dahi yargılama sırasında ceza almayacağına emin olmadığı için düşük cezayı kabul ederek, beklenmeyen nedenlerden dolayı ortaya çıkabilecek daha yüksek cezaya mahkum edilmesi riskini de engellemiş olmaktadır. Buna göre gerçekten suçu işlemiş bir sanık, bu suçla itham edilirken yargılama sonucunda alabileceği cezanın altında öngörmediği bir teklifi kabul etmeyecektir. Yine aynı şekilde suçu işlememiş, masum olan sanık ise yargılama sonunda ceza alma riski oluşma ihtimaline karşı ve mahkum edilme riskine karşı, yargılamada çıkabilecek cezadan daha büyük herhangi bir ceza pazarlığını ve anlaşmayı kabul etmeyecektir.⁸⁹

Savcı sınırlı kaynaklarla elindeki dosyaları mümkün olan en hızlı ve sisteme en az yük olacak şekilde elinden çıkartmaya çalışmaktadır. Buna ilişkin uzun yıllar önce Manhattan’da görev yapan bir savcı ellerine gelen dosyaların toplamda yalnızca yüzde 5’inin yargılama sistemine dahil olduğunu ve ona rağmen son hız çalışmak ve yetiştirmeye çalışmak zorunda olduklarını söylemektedir. Şöyle devam etmektedir, eğer elimizdeki dosyaların yüzde 10’u için duruşma yapılması ve yargılama

⁸⁸ Yaşar, a.g.e, sf. 31.

⁸⁹ Yaşar, a.g.e, sf. 31 vd.

yürütülmesi gerekse idi sistem çökerdi.⁹⁰ Bu söylemin üzerinden 50 yıldan uzun süre geçtiği ve şimdiki nüfus, suç çeşitliliği ve yoğunluğu düşünülürse her geçen gün imkanların arttırılmaya çalışılmasına rağmen yetişilemediği görülmektedir. Ceza pazarlığı sistemi Amerikan Ceza Hukukunun gerçek anlamıyla bel kemiğini oluşturmaktadır.

Savcının ceza pazarlığı usulünde asıl gücünün deliller olduğu söylenebilir. Delillerin suça ilişkin mahkumiyet oranını artırması halinde sanık yapılan pazarlık müzakerelerini daha olumlu karşılayacaktır. Delil ne kadar güçlü ise ve yargılama sonucunda sanığın yüksek haddene ceza alma olasılığı ne kadar artarsa hoşgörülü bir şekilde pazarlık sürecine katılması da o kadar olası olacaktır.

Amerikan ceza hukuku sisteminde savcının takdir yetkisi oldukça geniştir. Bir kaç eyalette savcılarının takdir yetkisi sınırlandırılmış ise de bu usul özünde şekli kurallar yerine gönüllülük ve takdir yetkisini barındırmaktadır. Savcı kanunda belirlenen ceza tutarlarının altına düşebilir. Bazı suçlar nezdinde sanık hakkında soruşturma yapılmayarak bu suçların düşmesini sağlayabilir. Soruşturma aşamasında kişiler hakkında bir suç isnadı yapılabilmesi yetkisi tamamiyle savcılık makamına ait olduğundan bu savcının ceza pazarlığı anlaşması için kullandığı en önemli kozları arasında yer almaktadır.

Savcı eğer isterse soruşturma aşamasında eline geçen delillerle ilgili olarak gerçeği yansıtmayan imalarda bulunabilir. Buna savcının blöfü denilmektedir. Savcı elindeki delillerle ilgili olarak ispat gücü ve niteliğini abartacak ifadelerle karşı tarafı yanıltabilir. Savcının bu durumda yalan söyleyemeyeceği ancak gerçeği söylemek zorunda da olmadığı ifade edilir. Ancak savcının yalan söyleyip söylemediğini

⁹⁰ Alschuler, 1968, a.g.m, sf. 55.

denetlemek de oldukça zordur. Bunun etik olarak doğru olup olmadığı yanında hukuka aykırılığı da tartışma konusu olmaktadır.⁹¹

Savcılar, suçlara ilişkin yaptıkları ceza pazarlığı teklifleri Cezalandırma İlkeleri de denilen ülke genelinde cezalara yönelik belli bir standardın olmasını sağlamayı amaçlayan tavsiye niteliğindeki ilkelere göre belirlerler. Bu ilkeler matematiksel bir formül ile ceza ve bunun kabulü halinde ve belli olasılıklarda yapılabilecek indirimlere yönelik sabit bir hesaplama yöntemi vaad eder. Bu teklifler mahkeme ve taraflar nezdinde belirli bir standart içerdiği için daha güvenilir ve kabul edilebilirdir.⁹²

2.1.1.3.Müdafinin Uygulamadaki Rolü

Müdafî, soruşturma veya kovuşturma da şüpheli veya sanığı savunarak çıkarlarını korumakla mükelleftir. Avukat olan müdafî gerekli hukuki yükümlülüklerini müvekkiline karşı üstlenir ve müvekkili yargılandığı mercilerde temsil ve savunma hakkına haizdir.

Sanık müdafî, müvekkili olan sanığın hak ve menfaatlerini koruduğu kadar kamu yararını da korumalıdır. Müdafî, ele aldığı davada sanığın beraat etme ihtimalini ve delilleri değerlendirerek ceza pazarlığı usulünün kabulü veya reddi yönünde tavsiyeler verir.⁹³

⁹¹ Yaşar, a.g.e, sf 38

⁹² Yaşar, a.g.e, sf 53

⁹³ Yapar, a.g.m, sf. 149.

Amerika Birleşik Devletlerinde avukatların sorumluluklarına ilişkin olarak Model Rules Of Professional Conduct (Mesleki Davranışın Model Kuralları) Tüzüğü bulunmaktadır. Avukatlar bu kurallara uygun davranmak zorundalardır.⁹⁴

Avukatların müdafî olarak görev aldığı olaylarda bulundurulma hakkının uygulanma koşulları bulunmaktadır. Müdafî gözaltı ve sorgulamalar sırasında, mahkeme tarafından işlenen suçun mahiyetinin sanığa bildirildiği durumlarda, suç kabulü ve cezalandırılma sonrasında, ağır nitelikteki suçlar ve hapis cezası öngörülen kabahat suçlarında ve temyiz aşamalarında bulunabilmektedir. Ancak kişiden alınan kan tahlili kimlik tespiti, tutuklama sebeplerine yönelik yapılan ön duruşmada, şartlı salıverilme prosedüründe hazır bulundurulmaz.⁹⁵

Amerikan ceza hukuku sisteminde ceza pazarlığı görüşmeleri sırasında müdafîye soruşturma aşamasındaki dosya ile ilgili olarak tüm bilgiler verilmemektedir. Şöyle ki, savcılık sanığın masumiyetine ilişkin delilleri açıklar. Ancak savcılık elindeki delillerin tümünü açıklamaz. Açıklanan bilgiler de tanık adları ve ifadeleri ve olası bir mahkumiyete yol açabilecek tüm delillere yönelik açıklamalar genel itibariyle bulunmaz. Bu husus savcının tekelinde olduğu için uygulama savcıdan savcıya da değişmektedir. Mahkemeler buna ilişkin olarak dosyadaki delil durumu ve sanığın kabul ettiği suçun ağırlık oranı arasında bir denge araştırması da yapar.

Amerikan ceza hukuku sisteminde avukatlar ceza pazarlığında çok önemli rol oynamaktadır. Dosyadaki delillerin değerlendirilmesi, savcılıktan doğru belgelerin istenilmesi ve doğru soruların sorulması gidişat için ehemmiyet arz etmektedir. Sanığın ceza pazarlığında lehine olan kararlar vermesi ancak ve ancak iyi bir müdafinin yardımıyla mümkün olabilecektir. Bu nedenle ehil bir avukata Amerikan

⁹⁴https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/ (erişim tarihi 12.12.2021)

⁹⁵ Hakeri, a.g.m, sf. 20.

Hukukunda önem verilmektedir. Uygulamada çoğunlukla sanıklar kendi özel avukatlarının görüşmelerde temsilini sağlamasını isterler. Toplumda avukatlar bu konuda o kadar önemlidir ki, müvekkillerini beraat ettirmekle ün yapan avukatlara duyulan güven en üst safhadadır. Sistemin nasıl işlediğini bilen uzun zamandır içinde olan ve iyi finanse edilen avukatların, savcıların tüm blöflerini göreceği ve savcının bunu mahkemeye taşımamak için olabilecek en düşük teklifi yapmasını sağladıkları bir gerçektir. Avukatların hem soruşturma hem de kovuşturma aşamasında oldukça geniş yetkileri vardır. Tanıkları getirebilir, sorgulayabilir ve kendileri delil toplayıp getirebilirler. Hukuk sisteminde oldukça etkin bir role sahiptirler.

Ceza pazarlığının tarafları bu süreçte görüşmeleri yüz yüze yapabileceği gibi telefon ile de yapabilmektedir. Görüşmelerde taraflar devletin temsilcisi savcı ve sanık için ise sanığın müdafisidir. Sanık müdafî taraf açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Amerikan ceza hukuku sisteminde müdafiler yargılamanın çok önemli bir kısmıdır. Resen yargılama söz konusu olmadığı için sunulacak deliller ve karşı taraf tarafından sunulan delillerin incelenmesi ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Sanık müdafî görüşmelerdeki her durumda sanığı bilgilendirmekle yükümlüdür. Savcılık tarafından yapılan tüm teklifleri sanığa iletmelidir. Bu tekliflerin yeterli veya doğru olmadığını düşünse dahi görevini yapmalıdır.⁹⁶

American Bar Association, yani Amerikan barolar birliği diyebileceğimiz kuruluş çalışmalarında ceza pazarlığında danışman rolündeki avukatın bulunmasının mahkemeye, yapılan anlaşmanın hukuka uygun, iradi ve kişinin haklarını ve bu anlaşmanın sonuçlarının anlatıldığı ve kişi tarafından anlaşıldığı hususunda güvence verdiğini belirtmiştir.⁹⁷

Ceza pazarlığını yürüten avukat, savcılıktan buna ilişkin bir teklif aldığında bu teklifi müvekkiline iletme zorundadır. Savcılık ile yaptığı görüşmelerde bu teklifin kabul edilemez olduğunu düşünse dahi müdafî bu teklifi sanığa bildirmelidir.

⁹⁶ Yapar, a.g.m, sf. 146.

⁹⁷ Albert W. Alschuler, 'The Defense Attorney's Role In Plea Bargaining', The Yale Law Journal, Cilt 6, Sayı 84, Mayıs 1975, sf 1179.

Mesleki Davranışın Model Kurallarında bu husus açıkça belirtilmiştir. Bunun uygulanmaması açıkça bir hukuka aykırılık oluşturacaktır. Ayrıca avukatın teklif iletme yanında yapılan her teklife veya suçun cezasının mahkeme veya anlaşma nezdinde ne tür sonuçlar doğurabileceğine ilişkin makul ve kabul edilebilir ölçüde bilgilendirme yapması gerektiği de ifade edilmektedir.⁹⁸

Savcıların sanık müdafine karşı her zaman ellerinde belirgin bir koz olduğu ifade edilir. Müdafî, müvekkiline eğer anlaşmaz ise ve hem uzun zamana hem de maliyete mal olacak yargılama yolunu seçerse savcılık tarafından suçun ispatı halinde ilgili suçtan yüksek haddten ceza verileceğini bildirir. Müdafî, eğer sanığın suçsuzluğunu ispatlayabilmenin bir yolu varsa bu anlaşmayı kabul etmeyerek mahkemede müvekkilinin hiç ceza almamasını sağlama ihtimalini de her zaman elinde tutar. Ancak neticede suçun kabulünü ve anlaşmayı kabule veya bunun tamamıyla reddine sadece suç isnadı altındaki sanık karar verecektir.⁹⁹

Müdafî seçimi Amerikan Ceza Hukuku sisteminde şu şekillerde gerçekleşebilir. Kişinin kendi seçebileceği özel müdafî, kamu savunucuları veya mahkeme tarafından atanacak müdafî olabilir.

Sanık müdafinin görevi bu anlaşmanın duruşmada neticelendirilmesi ve karar bağlanmasında da önem arz etmektedir. Şöyle ki, hakim ceza pazarlığına ilişkin anlaşmanın karar duruşmasında sanığa avukatının bu süreçte verdiği hizmetten memnuniyetini ve yeterli şekilde bilgilendirilip bilgilendirilmediğini sorgular.¹⁰⁰

Bu usule yönelik uygulamada sanığın, müdafisi tarafından yeterince bilgilendirilmediği hiç bir ceza pazarlığı anlaşması kabul edilmemektedir. Sanığın mutlak olarak bir avukatın yardımından faydalanmaya yönelik hakkı vardır ve mahkemeler tarafından kişinin bu hakkının korunup korunmadığı öncelikle incelenmektedir. Sanık müdafinin bu süreçte sanığa durum ve dosya ile ilgili olarak tavsiyelerde bulunma görevi bulunmaktadır. Bu husus daha önce de bahsettiğimiz

⁹⁸ Yaşar, a.g.m, sf. 53.

⁹⁹ Yaşar, a.g.m, sf.53-54.

¹⁰⁰ Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1262.

mesleki davranış modeli kurallarında da korunmuştur. Sanık müdafinin ceza pazarlığı sürecini takibi ve tüm olasılıklar hakkında müvekkili olan sanığı bilgilendirmesi gerekmektedir.¹⁰¹

Amerikan ceza hukukunda avukatlar ceza pazarlığı sistemine o kadar alışmış ve ayak uydurmuşlardır ki araştırmalara göre çoğu avukat yılda bir iki kereden fazla davaya çıkmıyor ve kalan tüm dosyaları ceza pazarlığı yolu ile çözüyorlar. Günde dört- beş tane pazarlık anlaşması yürüten ve yapan bunlar için standart ücreti olan avukatlar bulunmakta olduğu gibi bu sayının araştırmada bazı avukatlarda yirmibeş e kadar çıktığı da görülmüştür. Hatta yıllardır hiç dava yoluna gitmemiş ve tamamen pazarlık yöntemi ile dosyaları sonucuna ulaştırmış avukatlar olduğu da görülmüştür. Bunlara ‘cop-out lawyers’ veya ‘pleaders’ da denilmektedir. Duruşma avukatlığının Amerikan hukukunda adeta bir şov ve gösteri yeteneği gerektirmesi ve çoğu avukatın bundan çekinmesi de bu durumun sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir. Duruşma avukatlığı, ceza pazarlığından daha pahalı olduğu ve çoğu insanda bunu karşılayamayacağı için bu yöntem sıkça tercih edilmektedir. Bazı avukatlar ise duruşma yolu için ayrıca ücret istememekte ve bazı durumlarda mahkeme davayı bırakmalarına izin vermediği için isteyememektedirler. Bu sebeple uzun duruşma saatleri ve günleri ve buna ayıracakları vakit aldıkları paranın yaptıkları iş nezdinde kazançlarını azaltmasından dolayı ceza pazarlığı anlaşmasına yönelme eğiliminde olmaktadır. Çoğunlukla avukatlar dava yolu ve anlaşma sonuçları arasında müvekkil aleyhine çok yüksek bir fark görmedikleri takdirde pazarlık anlaşmasına yönlendirmekte herhangi bir sakınca da görmemektedirler. Bu avukatların dosya yoğunluğundan ve bir dosyaya fazla zaman ayırmaları halinde diğerlerinin zamanından çaldıklarını düşüncelerinden de kaynaklanmaktadır. En önemlisi de sabit bir ücrete günler süren duruşma veya bir kaç saat içerisinde yapıp sonuçlanacak bir ceza pazarlığı anlaşmasında yapılacak olan tercih avukat için kendi çıkarlarına uygun olanı seçmek olarak ortaya çıkabilmektedir.¹⁰²

¹⁰¹ Yapar, a.g.m, sf. 149.

¹⁰² Alschuler, 1975, a.g.m, sf. 1200.

Bazı avukatların müvekkillerini yanıltarak ve hatta yanlış bilgiler vererek pazarlık yoluna ve itirafa zorladığı ve dahi ailesi ve yakınları aracılığıyla sanıkları ikna ederek dava yoluna ve duruşmaya gitmemeleri konusunda yönlendirme yaptıkları görülmektedir. Etik olarak bunda bir sürü sakınca görülse de hukuk sisteminde bunu kontrole yönelik adımların atılmasının zor olduğu ayrıca hukuk sistemindeki diğer aktörlerin de dosyaların pazarlık yolu ile sonuçlandırılmasını arzu ettiği ve bu nedenle yapılan yönlendirmeler konusunda ses çıkarmadığı söylenmektedir. Albert Alschuler ceza pazarlığı yöntemi ile ilgili olarak bu yöntemin dürüst olmayan avukatlara olağanüstü fırsatlar tanıdığını ve hem hızlı bir şekilde ücretini almasına hem de kapalı kapılar ardında yaptığı anlaşmalar ile çevresini genişletmesine yardımcı olduğunu söylemektedir. Avukatların bu anlaşmalardaki performansları ne kendi müvekkilleri ne de başka birisi tarafından da sorgulanamamaktadır.¹⁰³

Neticede ceza pazarlığına girmek çoğunlukla sanıktan ziyade müdafinin vereceği bir karardır. Sanığın itirafının ve kabulünün zorunluluğu sebebiyle müdafinin bu anlaşmayı yapabilmesi müvekkilini kendi kontrolü altında tutabilmesine bağlıdır. Sanığın, müdafinin verdiği tavsiye ve yönlendirmeleri dikkate almaması halinde veya bunlara aykırı hareket etmesi durumunda kamu avukatları sanığı bu yönetime ikna etmek için daha önce de bahsettiğimiz yöntemleri sıklıkla kullanmakta ve davadan çekilecekleri şeklinde bir blöf yöntemi de uygulamaktadırlar. Sanık müdafinin yaptığı bu baskıların savcının istediği anlaşma şartlarına uyum sağlanması ve bunun sanığa kabul ettirilmesini sağlamaya yönelik olduğu da belirtilmektedir.¹⁰⁴

Uygulamada avukatın önemi yargı mercileri ve yüksek mahkeme kararları ile de ortaya konulmuştur. Hatta Amerikan Yüksek Mahkemesi Anderson vs. North Carolina¹⁰⁵ davasında müdafisi olmayan bir sanık ile savcılık arasında yapılan ceza

¹⁰³ Alschuler, 1975, a.g.m, sf. 1201.

¹⁰⁴ Yapar, a.g.m, sf. 150.

¹⁰⁵ <https://caselaw.findlaw.com/nc-court-of-appeals/1739056.html> (erişim tarihi: 22.12.2021)

pazarlığı anlaşmasını geçersiz saymış ve avukatın uygulamadaki gerekliliğine, savunma hakkının önemine dikkat çekmiştir.¹⁰⁶

2.1.1.4.Mağdurun Uygulamadaki Rolü

Amerikan ceza hukuku sisteminde federal mahkemeler ve eyalet mahkemeleri bulunmaktadır. Birleşik Devletlerde federal suçları soruşturmakla görevli olan birime Federal Soruşturma Bürosu (FBI) denilmektedir. Ceza yargılama sürecinde bu birim suç mağdurlarına yardımcı olma ve onlara bilgi sağlamak görevlerini yürütmektedir. Mağdurların kanunlarca belirlenen mahkemeye katılma, dosya ile ilgili bilgi edinme, savcıyla ve mahkemeye görüşme gibi haklarını ise eyalet nezdinde savcılık ofisleri korumakla yükümlüdür. Ancak mağdurların haklarına yönelik olan eyalet düzeyindeki uygulamalar farklılık göstermektedirler.

Son yıllarda yürürlüğe giren mağdur hakları kanunlarıyla birlikte bir suçun mağduru olan kişiler ceza yargılama sürecine daha fazla katılma fırsatı bulabilmekte ve bu süreç ile ilgili olarak bazı haklara sahip olmaktadır. Suç mağdurları dosya konusu işlenmiş olan suçun yaşamlarını nasıl ve ne derecede etkilediği yönünde beyanda bulunabilmektedirler. Bu durumda hem mahkeme hem de savcılık tarafından bu beyanlar dikkate alınmak zorundadır. Eyaletlerde suç mağdurları, savcıyla pazarlık aşamasında görüşmek ve ceza pazarlığı anlaşmasının mahkeme tarafından onaylanmasından önce sözlü veya yazılı olarak beyanda bulunma haklarına sahiptir. Bu beyanların ne şekilde yapılacağı eyaletten eyalete ve savcı uygulamalarına göre değişiklik göstermektedir.¹⁰⁷

Mağdur Hakları Yasası'na göre mağdurun ceza pazarlığındaki hakları genel olarak; korunması, bilgi edinebilmesi, kendini anlatması, savcılık ile görüşebilmesi, mağduriyetinin giderilmesini isteme ve özel hayatının ve kişiliğinin zedelenmesinin önlenmesi olmaktadır.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Bacaksız, a.g.m, sf. 161 vd.

¹⁰⁷ Yapar, a.g.m, sf. 153.

¹⁰⁸ Bacaksız, a.g.m, sf. 160.

Mağdurun savcı ile görüşme hakkı, mağdura yapılan ceza pazarlığı anlaşmasını onaylamama veya veto hakkı kesinlikle vermez. Amerika Birleşik Devletlerinde hiçbir eyalette mağdurun bu hakkının savcının yaptığı işleri ve anlaşmaları kontrol etme hakkı olarak kabul edilmemektedir. Kanunlar tarafından mağdura tanınan bu hak kendisinin uğradığı haksız fiilden dolayı savcı ile görüşmek ve mağdurun bu konuyla alakalı olarak kendi tarafından olayları ve kendisini anlatmasına imkan vermektedir.¹⁰⁹

2.2. Amerikan Hukuku Ceza Sisteminde Ceza Pazarlığı Uygulanabileceği Aşamalar ve Suç Tipleri

Ceza pazarlığı soruşturma ve kovuşturma aşamasının herhangi bir safhasında yapılma imkanına sahiptir. Bu pazarlık anlaşmasının yapısı gereği taraf iradesine bağlılığı ve kişinin itirafına yönelik tanınan bir tür hak olduğundan her aşamada yapılmasına imkan verilmiştir. Ancak kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla kesinleştikten sonra kişinin suç itirafı ve sorumluluk almasının bir manası kalmayacağından sonrasında aynı suç ve olay için yapılması mümkün olmamaktadır. Bu pazarlık yönteminin asıl amacı da emek ve zamandan yapılması istenen tasarruf olduğu için savcılar tarafından soruşturmanın erken safhalarından itibaren yönetime yönelik uygulama gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.¹¹⁰ Yine Amerikan hukuk sisteminde eyaletler arası uygulama farklılık göstermektedir. Buna göre bazı eyaletlerde ceza pazarlığı anlaşması, jüri karar verirken ve dahi yargılamadan sonra da yapılabilmektedir.¹¹¹

Ceza pazarlığı Amerikan Ceza Hukuku sisteminin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Bu görüşmelerin ve uygulamanın en iyi haliyle kullanılması durumunda ceza yargılamasındaki tüm aktörler için fayda sağladığı kabul edilmektedir.¹¹² Amerikan hukuk sisteminde en ağır suçlar dahi ceza pazarlığının konusu

¹⁰⁹ Yapar, a.g.m, sf. 158.

¹¹⁰ Yapar, a.g.m, sf. 160.

¹¹¹ Kaşlı, a.g.m, sf. 88.

¹¹² Delong, a.g.m, sf. 1.

olabilmektedir. Örneğin adam öldürme veya ağır yaralama gibi suçlarda da bu usul uygulanabilmektedir.¹¹³ Ancak bu yöntem eyaletlere göre değişiklik gösteren hukuk sisteminde bazı eyaletler nezdinde sınırlamalara söz konusu olabilmektedir. Şöyle ki, bazı eyaletlerde alkol veya uyuşturucu etkisinde araç kullanma, ciddi şiddet suçları ve cinsel saldırı suçları yönünden ceza pazarlığı usulünün uygulanması söz konusu değildir. Buna Kaliforniya ve Mississippi eyaletleri örnek olarak gösterilebilir. Bazı uygulamalarda ise belirli suçlarda cezada yapılabilecek indirim miktarı yönünden sınırlamalar mevcuttur.¹¹⁴

2.3.Hukuki Statüsü

ABD Anayasa Mahkemesinin bir kararı neticesinde ceza pazarlığı anayasal nitelikte bir desteğe kavuşmuştur.¹¹⁵ Anayasal destek ile ceza pazarlığına ilişkin tartışmalar ve masum kişilerin cezalandırılmasına yönelik argümanlar artmıştır. Akabinde 1978 tarihli bir başka Anayasa Mahkemesi kararı ile ceza pazarlığının sanığın iradesi halinde ve onun da isteği ile yapılabileceği ve buna ilişkin şartlar bir nevi düzenlenmiştir.¹¹⁶

Amerikan hukukunda ceza pazarlığı uygulamasının 1920’li yıllardan itibaren daha da artarak uygulandığını ve giderek bu uygulamaya yönelik düzenlemeler ve içtihatların arttığından bahsetmiş idik.

Birleşik Devletler Başkanlığı Ceza Komisyonu ise ceza pazarlığına yönelik uygulamayı onayladığını açıklayan ilk resmi makam olmuştur. 1967 yılında ilgili Komisyon ceza pazarlığının mahkemelerde uygulanmasını uygun bulduğuna ilişkin açıklama yapmıştır. Komisyonun yaptığı açıklama akabinde Amerikan Barolar

¹¹³ Şahin, a.g.m, sf.714.

¹¹⁴ Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1264.

¹¹⁵ Brady v. United States, 397 U.S. 742, 90 S. Ct. 1463, 25 L. Ed. 747 (1970).

¹¹⁶ Bordenkircher v. Hayes (1978).

Birliği (American Bar Association; ABA) bu usule ilişkin standart ilkeleri oluşturacak bir metin yayınlamıştır. Bu standartlar arasında pazarlık görüşmelerine ilişkin yürütölen süreç ve ceza pazarlığı anlaşmasının mahkeme tarafından kabul edilebilir olması için şart ve koşullara yönelik düzenlemeler yer almıştır.¹¹⁷ 1974 yılında da Amerikan Anayasa Mahkemesi Başkanı, federal ceza muhakemesi kurallarında bu konuda değişiklik yapılmasını teklif etmiştir. Yine akabinde Amerikan Anayasa Mahkemesi bir kararında ceza pazarlığını, ceza adalet sisteminin önemli bir parçası, şeklinde belirtmiştir.¹¹⁸

Federal Ceza Muhakemesi Kanunu'nda 1975 yılında yapılan değişiklikle ceza pazarlığı usulünün ceza soruşturmaları ve mahkemelerde yaygın kullanımı sağlanmıştır. Buna göre Federal Ceza Muhakemesi Kanunun 11. maddesi Federal mahkemelerde uygulanması gereken ceza pazarlığı usulüne ilişkin temel kanuni düzenlemeleri içinde barındırmaktadır. Pazarlık usulüne başlanması ne şekilde yürütöleceği ve anlaşma metninin ne şekilde düzenleneceği gibi hususlar bu madde de belirtilmiş ve ayrıntılar bu maddenin yorumu yolu ile elde edilmiştir. Ceza pazarlığı anlaşmasını kabul eden sanık, kendisine yöneltölen suçlamanın anlaşmada belirtilen tüm unsurların kabul etmek zorundadır. Sanık kısmi kabul ile ceza pazarlığı anlaşması yapamaz. Bu kabul ile sanık yargılanma hakkından vazgeçmiş sayılmaktadır. Federal Ceza Muhakemesi Kanunun 11. maddesi ceza pazarlığına ilişkin anlaşmanın, sanığın bilerek ve isteyerek, gönüllö ve avukatı tarafından gerekli hukuksal yardımı sağlaması ile ve sanığın bu anlaşmayı yapma yeteneğine haiz olması durumlarında yapılabileceğini düzenlemektedir. Hatta Amerikan Bölge Mahkemesi bir kararında¹¹⁹, sanığın ruhsal bir rahatsızlık sebebiyle daha önce hastanede yatmış olması nedeniyle ceza pazarlığı yapabilme yeterliliğinin yetkili makamlar tarafından araştırılmamış oluşu ve bu anlaşmanın hatalı olduğunu değerlendirmiştir.¹²⁰

¹¹⁷ <https://www.americanbar.org/en/>

¹¹⁸ Santobello v. New York (1971), aktaran Yapar, a.g.m, sf. 183.

¹¹⁹ US. v. Giron-Reyes, 234 F.3d 78, 80 (1st Cir. 2000)

¹²⁰ Yapar, a.g.m, sf. 185-186.

Ceza pazarlığına yönelik uygulamalar ve federal mahkemelerde uygulanacak temel düzenlemeler Birleşik Devletler Federal Ceza Muhakemesi Kanunu, Federal Cezalandırma Rehberi ve Adalet Bakanlığı Rehberinde bulunmaktadır. Ayrıca daha önce belirttiğimiz Amerikan Barolar Birliği Avukatlar Kılavuzu'nda da bu uygulamanın esaslarına yönelik düzenlemeler de bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.SERİ MUHAKEME USULÜ VE CEZA PAZARLIĞI MUKAYESESİ

3.1. Seri Muhakeme Usulü ve Ceza Pazarlığı Arasındaki Temel Benzerlikler ve Farklar

3.1.1. Genel Olarak

Amerika Birleşik Devletleri hukukunda bulunan ve uygulanan Ceza pazarlığı (Plea Bargaining) günümüzde ceza hukuku sistemimizde kendisine yer bulan Seri Muhakeme Usulünün temelini oluşturmaktadır. Birleşik Devletlerde uzun yıllardır uygulanagelen bu sistem Kara Avrupası hukuk sistemi de dahil olmak üzere hemen hemen tüm hukuk sistemlerini etkilemiştir.¹²¹

Günümüzde toplumlar da hızla gelişen ve gelişmeye devam eden teknoloji, kentleşme, sosyal, ekonomik ve nüfus artışı gibi gelişmeler neticesinde suç sayısı ve çeşitliliği giderek artmıştır. Bu yeni gelişmeler ışığında ülkelerin ceza hukuku sistemleri ağır iş yükü ile karşı karşıya kalmış ve neticesinde neredeyse çalışmıyor denebilecek halde ve yavaşlıkta adeta bir kaplumbağa ağırlığında hukuk sistemleri oluşmuştur. Hukuk sistemleri her ne kadar sanık haklarını, masumiyet karinesini ve temel hukuki ilkeleri korumak istese de sistem zaman içerisinde işleyemez hale gelmiştir. Ceza teorisinde zaman içinde ortaya çıkan değişiklikler de bu usulün ortaya çıkmasındaki sebeplerden biridir. Öncesinde yalnızca var olan bir suçun cezalandırılması söz konusu iken günümüzde genel ve özel önleyici suçlarda düzenlenmiştir. Suç sayısının ve engelleme amaçlı yapılan soruşturmalar neticesinde dosya sayısı da orantılı olarak artmıştır. Nispeten önemsiz nitelikteki küçük suç dosyaları dahi yıllar sonra ancak karara bağlanıp sonuçlandırılmakta ve bu hem

¹²¹ Koç, a.g.m, sf. 609.

ekonomik hem toplumsal birçok soruna yol açmaktadır. Kişiler haklarında verilmiş bir mahkeme kararı olmadan yıllarca tutuklu kalabildikleri gibi uzun süren yargılamalar neticesinde suçlu olan kişi verilmeyen mahkeme kararı nedeniyle cezalandırılmakta geç kalınıp toplum huzurunun bozulmasına sebebiyet verilebilmektedir. Suçtan zarar görenlerin zararlarının temini ve vicdanlarının rahatlaması gibi hususlar için ise epeyce geç kalınmaktadır.¹²²

Ülkemiz hali hazırda makul sürede yargılanma sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlali konusunda AİHM'den en çok aleyhe karar çıkan ülkelerden biri konumundadır. Ayrıca derdest dosya sayısı Yargıtay dosyalarının uzun süreler çözüme kavuşturulamaması ve geçtiğimiz yıllarda bu soruna çözüm olması için kurulan Bölge Adliye Mahkemeleri ile istinaf yolunun da bir hızlanma veya rahatlama getirmemesi ortada olan sorunların giderek artmasına sebebiyet vermektedir.

Suç sayılarındaki artış zaten aşırı olan iş yüküne giderek daha fazla yük bindirmekte, hukuk sistemi ve adli birimler de evrak işleri ve yoğunluktan dolayı çalışamaz hale gelmektedir. Bu durum tutuklu kişilerin makul sayılamayacak süreler boyunca yargı kararı olmadan bu hallerinin devamına ve hakların ihlaline sebep olmaktadır. Zamanaşımı sürelerinin dahi geçirilmesi ve bu sebeple suçtan mağdur olanların zararı ile ve failin de işlediği suçun yanına kalmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu sebeple zamanla ülkeler hukuk sistemlerinde alternatif çözüm yolları üretmeye ve uygulamaya başladılar. Bu çözümler sadece devlet iradesi ve yargılaması dışında da yargılamanın diğer taraflarının katılımıyla olayı çözüme ulaştırabilecek şekilde düzenlenmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Diğer ülke sistemleri ve ülkemizde uzlaştırma, ön ödeme gibi ortaya çıkan yöntemlerin temelinde yatan sebep bunlardır ve oldukça yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Hızlı ve etkin bir şekilde davaların karara bağlanmasını sağlayan bu usuller ile şüphelinin ıslahının hızlanması ve mağdurun da zararının kısa sürede tazmini ve nispeten basit nitelikteki davalara

¹²² Kaşlı, a.g.m, sf. 71.

ayrılan kaynak ve vaktin daha karmaşık nitelikteki davalar için kullanımı sağlanmakta ve gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır.¹²³

Bu ve benzeri sebeplerle ceza hukuku sistemlerinde tıkanmalar yaşayan ülkeler nezdinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza Adaletinin Sadeleştirilmesi hakkında, üyesi olan devletlere yönelik R(87) 18 sayılı tavsiye kararı¹²⁴ ile mahkemelerde olan ve gelen ceza davalarının sayısının artması dolayısıyla nispeten hafif cezaları gerektiren suçlar için alternatif çözüm yöntemlerinin uygulanmasının söz konusu olabileceği iletilmiştir. Ülkemizde Seri Muhakeme Usulünün de bu şekilde ceza hukuku sisteminin sadeleştirilmesine yönelik düzenlenen bir alternatif çözüm yöntemi olduğunda kuşku bulunmamaktadır.¹²⁵

Anglo Amerikan hukuk sisteminde temelde ceza soruşturma ve kovuşturmalarda amaç maddi gerçeğin ortaya çıkmasındansa ilgili hukuki uyumsuzluğun bir çözüme kavuşturulması ve kişilerin sorumluluk alması üzerinedir. Bu yargı sisteminde suç işleyen bir kişinin bu suçtan doğan sonuçlardan sorumluluğu aşikâr ise yargılama yapmak usul ekonomisine aykırı olarak görülmektedir. Taraflar adeta aralarında bir sözleşme yapmaktadırlar. Bu sözleşme neticesinde iki tarafta sorumluluk yüklenir. Kıta Avrupası hukuk sisteminde ise maddi gerçeğin ortaya çıkarılması önem arz etmektedir. Kişinin suçunun sorumluluğunu alması ceza yargılamasının süresine etki etmez daha hızlı sonuçlanmasına yol açmaz.¹²⁶

3.1.2. İkrarın Önemi

Seri muhakeme usulü de temelde Amerikan ceza hukukundaki sistemden etkilenererek savcı ve sanığın anlaşması yolu ile kişinin yargılanma hakkından vazgeçmesi ve bunun neticesinde cezasında indirim yapılması ve ceza hukuku sisteminden para ve vakit kaybetmeden çıkmasını esas almaktadır. Ceza pazarlığında

¹²³ Kaşlı, a.g.m, sf. 71-72.

¹²⁴ <https://www.anayasa.gov.tr/media/3664/cmrec198718trcriminaljustice.pdf> (erişim tarihi: 08.01.2022)

¹²⁵ Koç, a.g.m, sf. 611.

¹²⁶ Bacaksız, a.g.m, sf. 154.

sanığın itirafı ve suç kabul etmesi usulün olmazsa olmaz unsuru olarak belirtilmiş ve sistem kişinin suç itirafı üzerine ve sorumluluğu kabulü üzerine kurulmuş ise de Türk Hukukunda düzenlenen Seri muhakeme usulünde kişinin suç işlediğinin kabulü veya itiraf gibi hususlar düzenlenmemiştir. Sistem temelde kişinin bu anlaşmayı kabul edip etmemesi üzerinedir. Kişinin bu süreçte suç kabul etmesi veya ikrarına sonuç bağlanmamıştır.

Hukukumuzda, ikrar ceza hukukunda kesin delil niteliğinde değildir. Başkaca deliller ile desteklenmediği sürece yalnızca kişinin ikrarına dayanarak hüküm kurulması mümkün değildir. Şöyle ki, hukuk muhakemesinde taraflar tarafından ikrar edilen olgular çekişmeli olmaktan çıkar ve artık ispat edilmesi gerekmez. Ancak Türk ceza muhakemesi bakımından ise; durum bunun tam tersidir. Ceza muhakemesinde, başkaca delillerle doğrulanmayan, oluşa, olaya ve maddi gerçeğe uygun olmayan, bilimsel delillerle örtüşmeyen yalnızca soyut ikrara dayanılarak sanık hakkında mahkumiyet kararı verilemez.¹²⁷ İkrarın delil niteliği içtihatla da tartışılmıştır. Bu hususta birden fazla Yargıtay kararı olmakla birlikte fikir birliği olarak ikrarın tek başına delil niteliği taşımadığı ve başkaca delillerle desteklenmesi halinde hükme esas alınabileceği şeklindedir.¹²⁸ Seri Muhakeme Usulünde de kanunun özü benimsenerek bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir. Bu usulde kişinin işlediği suçun kanunda sayılan katalog suçlar içerisinde sayılması halinde kişiye seri muhakeme teklifi yapılmaktadır. Kişi anlaşmayı kabul ettiği takdirde

¹²⁷ Gözde Dolan Erzurumlu, 'Ceza Muhakemesinde İkrar Bağlayıcı mıdır?', Temmuz 2018, <https://www.libertyhukuk.com/ceza-muhakemesinde-ikrar/>

¹²⁸ Yargıtay 6. Ceza Dairesi 2015/1932 E. 2018/1069 K. ve 13/02/2018 tarihli kararda şu şekilde belirtilmiştir. *'Her olayda lehe ve aleyhe deliller vardır. Deliller; gerçekçi, akılcı, olayı yansıtan ve kanıtlamaya yararlı, hukuka uygun elde edildiklerinde değerlidirler. Bu nitelikteki deliller serbestçe değerlendirildikten sonra, vicdani kanı oluşturacaktır. Vicdani kanı oluşturulurken, toplanan kanıtlardan herhangi birine itibar etme zorunluluğu yoktur. Sanık ikrarı da bir delildir. İkrar; aleyhe hukuksal sonuç doğuran bir olayı doğrulayan sanığın kabullenmesidir. İkrar, tek başına kesin kanıt kabul edilemez. Çünkü bir kimsenin çeşitli nedenlerle ikrarda bulunması olanaklıdır. Yargıç önünde yapılan ikrarın dahi bağlayıcı olabilmesi için başka kanıtlarla doğrulanması gerekir. İkrarını geri alan sanığın önceki soyut ikrarına dayanılarak hiçbir zaman mahkumiyet kararı verilemez. İkrar olunan olay yargıç önünde yapıp, geri alınmayıp kanıtlarla desteklendiğinde değerlidir. Başka bir ifade ile kanıtla doğrulanmış ikrar değerlidir. Soyut ikrar tek başına yeterli olamaz. Genelde yağma olaylarında tanık yoktur. Bu nedenle mağdurun beyanı ve teşhisi önemlidir. Birebir olayın muhatabı olan mağdurun serbest iradeye yasal beyanı tutarlı süregelen niteliğinde ise önde ve üstün niteliktedir. İkrar da dahil hiçbir kanıt tek başına yargıcı bağlamaz. İlk derece mahkemesinin tek ve asli görevi gerçeği ortaya çıkarmaktır. Bunun için sanığın lehine ve aleyhine tüm kanıtları dava sonuçlanıncaya kadar toplar, tek tek ve/veya bir bütün halinde değerlendirip birbirini tamamlayan parçaları ele alıp, mantıksal bir yol izleyerek vicdani kanaate (hükme konu) sonuca ulaşır.'*

kovuşturma aşamasına gidilmeden kısa süre içerisinde adli sistem içerisinde çıkıp, dosyayı infaz edilmekte bunun karşılığında cezasında yarı yarıya indirim yapılması şeklinde bir uygulama söz konusu olmaktadır. Ancak bu anlaşmayı yaparken kişi aleyhine delilleri kovuşturma aşamasına yani mahkemeye gitmesi halinde ceza alabilme olasılığını değerlendirmekle beraber herhangi bir suç ikrarında bulunması talebinde bulunulmamaktadır. Kişi yalnızca bu teklifi kabul veya reddeder. Usulün iradi olması önemlidir ama kişiye suçuna ilişkin ikrar gibi bir sorumluluk yüklemeyiz.

Amerikan Ceza hukuku sisteminde ise kişinin ikrarı ceza pazarlığında önem arz etmektedir. Ceza pazarlığı savcıların suç ikrarı alma amacı güttüğü, sanık ve müdafî ile yaptığı pazarlık sürecini ifade etmektedir. Kişi işlediği suçtan dolayı sorumluluk üstlenerek suçunu kabul eder. Bunun üzerine ceza pazarlığı anlaşması imzalar. Ceza pazarlığının özü kişinin suçunun sorumluluğunu alması ve suçu kabul etmesi neticesinde kendisine cezasında indirim veya isnat edilen suçların sayısında azaltma ve suç infazında avantajlar tanınmasıdır. Kişinin ikrarının ceza pazarlığındaki gerekliliği kural olmakla birlikte bunun istisnaları da mevcuttur. Zaman içerisinde uygulamaya içtihat yolu ile daha sonra değineceğimiz, Alford Plea anlaşması gibi yollarla bu pazarlık yöntemine istisnalar getirilmiştir. Ancak ceza pazarlığının temel kuralının kişinin ikrarı olması hususu değişmemiştir. İkrarın önemi ceza pazarlığı ve seri muhakeme usulünün en temel farkını oluşturmaktadır.

Sanık tarafından suç ikrarında bulunulması yalnızca ceza pazarlığı anlaşmasını ve suç teşkil eden fiili kabul etmek değildir. Bu ikrar ile birlikte kişi, mahkeme sürecinde önem arz eden masumiyet karinesi, jüri yargılaması ve tanıklarla yüzleşebilme gibi hukuk ilkelerinden ve haklarından da vazgeçmektedir.¹²⁹

Bu hususta 5271 sayılı CMK'da ilk kez uygulamaya konulan uzlaştırma kurumunda soruşturma evresinde savcı ve kovuşturma evresinde de hakim tarafından şüpheli veya sanığa söz konusu suçtan dolayı sorumluluğu kabul edip etmediği sorulmaktaydı. Bu sebeple ilk çıktığı yıllarda uzlaştırma kurumunun başarılı olamamasının sebebi olarak bu ibare gösterilmektedir. Seri Muhakeme Usulü

¹²⁹ David W. Neubauer, Henry F. Fradella, America's Court and Criminal Justice System, Wadsworth Cengage Learning , Onuncu Baskı,United States, sf. 353, aktaran, Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1258.

düzenlenirken ise bu hususa özellikle dikkat edilmiş ve unutulmamıştır. Toplumumuzdaki algı sebebiyle sorumluluk üstlenme şeklinde bir yaklaşım olumlu sonuç alamayacağı için bu yola gidilmemiştir. Bu usullerde kişinin anlaşarak dolaylı olarak sorumluluğu üstlendiği ve suçu ikrar ettiği düşüncesi de bu düzenlemelerin bu haliyle yapılmasında etkili olmuştur.¹³⁰

3.1.3. Usul Ekonomisi

Amerikan sisteminde yürütülen ceza pazarlığı da bir tür seri yargılama yöntemi olarak uygulanmakta ve Seri Muhakeme Usulü gibi yalnızca mahkemenin onaylaması ile taraflar arasında bir anlaşmanın canlandırılması şeklinde işleyen hızlandırılmış bir yargılamadır.¹³¹

Amerikan ceza hukuku sisteminde ceza pazarlığı usulünün yaygınlaşmasının sebebi yargılama maliyet ve masraflarının yüksekliğidir. Savcı eğer soruşturma aşamasında yeterli delil toplayamaz ve sanığı pazarlık usulüne ikna edemez ise yargı kaynaklarını boş yere harcamış ve iş yükü oluşturmuş olur. Amerikan sisteminde vergilerin harcanması ve adli kaynakların yerinde kullanımı özellikle dikkat edilen bir husus olduğu için olabildiğince ceza pazarlığı anlaşması yapılması ve adli sistemin yükünün hafifletilmesi azami önem taşımaktadır.¹³² Ancak ülkemizde kaynakların daha az kullanılması için yargı çalışanlarının üzerinde baskı kurulması hukukun gereği gibi uygulanamayacağı ve hakların ihlal edileceği şeklinde değerlendirilebilmektedir. Zaman içerisinde yargılama süresi, hakim ve savcıların dosya kotaları gibi uygulamalar getirildiyse de iş yükünü azaltmayan yalnızca daha fazla yükümlülük getiren uygulamaların yargı mercilerindeki kilitlenmeyi açmadığı aşıkardır. Bu tür alternatif çözüm yöntemlerinin ise hukuk sistemimizde kısa zamandır uygulanmalarına rağmen bariz bir rahatlık getirdiği ve bu tür uygulamaların sistemin hızlanmasında fazlaca etkili olacağı hususu yadsınamaz bir gerçektir.

¹³⁰ Fahri Gökçen Taner, ‘Seri Muhakeme Usulü ve Müdafii Rolü’, Osmaniye Barosu Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2022, sf. 29.

¹³¹ Erdem, Şentürk, a.g.m, sf. 581.

¹³² Koç, a.g.m, sf. 618.

Ceza pazarlığı uygulaması Amerikan ceza hukuku sisteminde hemen her suç için uygulama alanı bulabilmektedir. Uygulama yapılan suçların niteliği eyaletten eyalete değişiklik göstermekle birlikte bazı eyaletlerde alkol veya uyuşturucu etkisinde araç kullanma, ağır şiddet suçları ve cinsel saldırı suçları bakımından ceza pazarlığı usulünün uygulanması kabul edilmemiştir. Kaliforniya ve Mississippi eyaletleri bu uygulamaya örnek olarak gösterilebilir. Bazı uygulamalarda ise ciddi suçlarda cezada yapılabilecek indirim miktarı yönünden sınırlamalar mevcuttur. Yapılan bu sınırlamalar bir kural olmaktan ziyade daha çok istisna şeklindedir. Seri Muhakeme Usulünde ise suçlardaki kısıtlama kuraldır. Kanunda belirtilen suçlar dışında bu usulün uygulanması mümkün değildir.

Seri muhakeme usulünün uygulanabileceği suçlar Ceza Muhakemesi Kanununda katalog olarak gösterilmiştir. Bu suçlar dışında başka suçlarda uygulanması mümkün değildir. Ancak bu suçlar için uygulanması kanun tarafından zorunlu tutulmuştur.

Hukukumuzda kamu davası açma mecburiyeti kabul edilmiş bir ceza hukuku ilkesidir. Genel olarak Kıta Avrupası Hukuku yaklaşımını benimsemiş olan ülkemizdeki yaklaşım ile Anglo-Amerikan yaklaşımı ile yargı sistemini yürüten Amerika Birleşik Devletleri arasındaki temel farklardan biri de budur. Amerikan ceza hukuku sistemi bu açıdan epeyce farklılık göstermektedir. Kamu davası açılması şart değildir. Savcı bu konuda tam yetkiye sahiptir.¹³³

Ceza pazarlığı ve Seri Muhakeme Usulünün en önemli farklılıklarından biri ise bu usullerin uygulanma zamanlarıdır. Hukukumuzda uygulama alanı bulan seri muhakeme usulü soruşturma aşamasında ve bir defaya mahsus olarak uygulanır. Birden fazla kez teklifi mümkün olmadığı gibi bu usule dahil olan suçlarda bu usulün uygulanması zorunludur. Bu usulün uygulanmaması kanunda, mahkeme tarafından iddianamenin reddi sebebi olarak gösterilmiştir. Bu usulün daha sonra tekrar kovuşturma aşamasında uygulanması veya soruşturma aşamasında hali hazırda kişi tarafından bir kere reddedildikten ya da reddedilmiş sayıldıktan sonra tekrar

¹³³ Bacaksız, a.g.m, sf. 153.

uygulanması da mümkün değildir. Bu usulün uygulanması hakkı kişiye sadece bir kez tanınmıştır. Ancak Amerikan ceza hukuku sisteminde bu usulün uygulanması her aşamada mümkündür. Savcılık tarafından soruşturma dosyası açıldığı andan itibaren mahkeme ve jüri kararını açıklayana kadar ceza pazarlığı anlaşması yapmak mümkündür. Kişi soruşturma aşamasında savcılık tarafından kendisine yapılan ceza pazarlığı anlaşmasını kabul etmese dahi daha sonrasında kabul ederek bu anlaşmanın uygulanmasını talep edebilir. Savcılık anlaşmayı geri çekme hakkına sahip olduğu gibi her seferinde aynı anlaşmayı teklif etmez. Uygulamada soruşturma aşamasında teklif edilen ceza pazarlığı anlaşmasının koşulları daha hafif olmakla birlikte kovuşturma aşamasının gidişatına göre bu anlaşma şartları ağırlaşabilmektedir. Bu anlaşmada otorite savcılığa aittir. Mahkemenin anlaşma koşullarına anlaşma imzalanmadan önce veya imzalandıktan sonrasında ise kendi takdir yetkisi dışında karışması mümkün değildir.

3.1.4. Ceza İndirimi

Seri Muhakeme Usulünde teklifin kabulü halinde cezada yapılacak indirim oranı kanunda düzenlenmiştir. Bu oranın dışına çıkılması, fazla veya az indirim yapılması mümkün değildir. Bu oran %50'dir. Savcılık tarafından yapılan teklifi kabul eden şüphelinin cezasında yarı yarıya indirim yapılır. Kanuni olarak belirlenen bu oranda ne savcının ne de mahkeme hakiminin değişiklik yapma hakkı yoktur.

Ceza pazarlığında şüpheli veya sanığın suçunu kabul edip anlaşmayı kabul etmesi halinde cezasının hangi oranda indirileceği konusunda belirli kurallar bulunmamaktadır. Bu konuda eyalet ve federal bazda değişiklikler olmakla birlikte, federal suçlarla ilgili 2005-2007 tarihleri arasında yapılan araştırmada tüm suçlar bakımından yapılan ceza indiriminin ortalama %35 civarında olduğu, sanık tarafından savcılık ile işbirliği yapılması durumunda ise bu oranın %50'yi bulduğu görülmüştür. Bu durum eyalet bazında değişmektedir. Buna göre eyalet bazında

işlenen suçlarda sanığın savcılıkla işbirliği durumunda yapılan ceza indiriminin %79'u bulduğu görülmüştür.¹³⁴

3.2. Seri Muhakeme Usulünde ve Ceza Pazarlığı Uygulamasında Aktörlerin Roller

Ülkemiz ceza hukuku sisteminde 2020 yılında uygulamasına geçilen Seri Muhakeme Usulünün, Dünya genelinde de birçok örneği olan ve asıl uygulamasının Amerikan ceza hukukunda uygulama alanı bulan ceza pazarlığı uygulaması olduğundan bahsetmiş idik. Seri Muhakeme Usulünün uygulamasında rol alan aktörler, ceza pazarlığı uygulaması ile benzerlik taşımaktadır. Soruşturmayı yürüten ve usulü yöneten savcı, usulün kanuna uygun şekilde uygulandığının ve iradi olup olmadığının kontrolünü yapan mahkeme hakimi ve tabi ki usule söz konusu olan suça konu fiili işleyen şüpheli ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlü müdafî yer almaktadır. Bu aktörlerin varlığı ve konumları karşılaştırılması yapılan usullerde aynı olmakla birlikte, uygulamanın bütünü, yükümlülükleri, söz konusu olabilecek suçlar ve hangi aşamalarda uygulanacağı gibi hususlar farklılık göstermektedir. Bu benzerliklere, farklılıklara ve seri muhakeme usulünün gelişebileceği noktalara bu bölümde değinilecektir.

3.2.1. Savcı

Amerikan hukuk sistemi ve Kıta Avrupası hukuk sisteminde Savcı görev itibarıyla mahkumiyet kararını aldirmekle yükümlüdür. Bu açıdan ülkemizde ve Amerikan hukuk sisteminde amaçlarının benzer olduğu söylenebilir.¹³⁵

Bu usullerde savcının rolü hemen hemen aynı olmakla birlikte hukuk sistemlerinin farklılığı itibarıyla bazı farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle tarafların ceza hukuku sistemleri içerisindeki temel durumunu basit olarak açıklamanın,

¹³⁴ Jelina I. Turner, *Plea Bargaining Across Borders*, Aspen Publishers, United States of America, 2009, aktaran, Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1265.

¹³⁵ Bacaksız, a.g.m, sf. 160-161.

tarafların pazarlık ve seri muhakeme usullerindeki konumunun şekillenmesinde yardımcı olacağı düşüncesindeyiz.

Amerikan ceza hukuku sisteminde savcı iddia makamıdır ve kişi aleyhine delilleri toplar. Şüpheli lehine delilleri toplamak gibi kanuni bir zorunluluğu olmadığı gibi mahkemelerin resen delil toplama gibi bir görevleri de bulunmadığından delilleri savcı toplamalı ve sunmalıdır. Savcı taraftır bu nedenle duruşma düzeninde de savunma makamı ile karşı karşıya durmakta ve davasını mahkemeye sunmak durumundadır. Ülkemizde savcı kanuni bir zorunluluk olduğu için kişinin aleyhine olduğu kadar lehine olan delilleri de toplamak zorundadır.¹³⁶ Suçun işlendiğine ilişkin yeterli şüphe olması durumunda iddianame düzenleyerek kamu davası açılmasını talep eder. Mahkeme bu iddianameyi kabul eder ise ceza davası açılır. Mahkeme resen delilleri toplama yetkisine sahiptir ve delillerin toplanmasını talep edebilir ve kendisi toplanacak belgeleri belirleyerek bunu talep edebilir. Savcı davanın mahkemede görülmesi sırasında davasını savunmaz bu bir kamu davasıdır ve kamu adına yürütülür. Duruşmada savcının konumu hakim veya hakimlerin yanı ve sanığın yukarısındadır. Sanık, sanık müdafî ve dahi mağdur ve vekilinin karşısında ya da yanında değil devletin yanındadır. Davanın son aşamasında savcı sanığın ceza alması veya almaması yönünde mütalaa vermektedir. Mütalaa mahkemeyi teknik olarak bağlamamaktadır. Mahkeme mütalaadan çok farklı da kararlar verebilmektedir. Ancak sıklıkla savcı tarafından verilen mütalaanın mahkeme kararında etkili olduğu görülmektedir.

ABD ceza adaleti sisteminde savcı işini yaparken geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Soruşturma aşamasında bu takdir yetkisi çoğunlukla şekli kurallar ve yönetmeliklere bağlı olmaktadır. Savcının yürüttüğü bu süreç esasen doğasında takdir yetkisini barındırmaktadır. Sahip oldukları yetki de meydana gelmiş bir olay da söz konusu dosya da pazarlık yapıp yapmama ve bu teklifi yöneltme iradesi tamamen kendisindedir. Kanun tarafından pazarlık usulü zorunlu tutulmamıştır veya kovuşturma aşamasına geçilmesi için zorunlu sayılmamıştır.¹³⁷ Ancak ülkemiz seri muhakeme usulünde savcının yapabileceği indirim miktarı oldukça kısıtlıdır ve

¹³⁶ Bacaksız Pınar, a.g.m, sf. 154.

¹³⁷ Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1259.

yapacağı teklif üzerinde de kanun ve yönetmelik hükümleri ile bağlıdır. Suç tipinde ise sorumlu savcının herhangi bir değişiklik yapma gibi bir şansı bulunmamaktadır.

Ceza pazarlığında savcının yaptığı teklif ya al ya bırak şeklinde değildir. Öncelikle savcılık tarafından sözlü olarak teklif yapılır ve şüpheli müdafii ile savcılık arasında delillerin kuvveti ve kişinin ceza alma ihtimali, sosyal durumu daha önce suç işleyip işlemediği gibi hususlar üzerinde verilecek cezanın ve şeklinin belirlenmesi için pazarlık yapılır. Bu gerçek anlamda bir pazarlıktır ve müdafii her zaman müvekkili için daha avantajlı bir anlaşma koparmaya çalışır. Taraflar arasında yapılan pazarlık anlaşması belirli ceza aralığı belirtir ve bazı suçlamaların çekilmesi veya hiç yöneltilmemesi şeklinde olabilir. Asıl ceza miktarını belirleyecek olan mahkemedir. Anlaşmanın uygunluğu ile birlikte belirlenen sınırlar içerisinde uygun gördüğü cezayı, infaz şeklini ve tahliye için başvurulabilecek tarihleri belirler. Ülkemizde savcılık tarafından şüpheliye ya al ya bırak anlaşması önerilir. Savcılık kişinin işlediği suçu, delillerin niteliğini, toplumun uğradığı zarar oranı, daha önce başka suç işlenip işlenmediği ve tekerrür gibi hususları ele alarak kanundaki kendisine tanınan sınırlar içerisinde bir ceza miktarı ve şekli belirler. Şüpheli ve müdafii bu anlaşmayı kabul veya ret edebilir. Savcılık tarafından yapılan teklif üzerinde tarafların pazarlık yapması şu anki düzenleme ve uygulamada mümkün değildir. Yapılan meslek içi eğitimler ve metinlerdende bu husus anlaşılmaktadır.¹³⁸ Seri muhakeme usulünde mahkeme taraflar arasında yapılan anlaşmanın kişinin iradesi ile yapılıp yapılmadığını, eksik hususların bulunup bulunmadığını ve hukuka uygunluğunu denetler. Mahkemenin cezayı belirleme veya değiştirme yetkisi bulunmamaktadır.

Amerikan hukukunda mahkemenin pazarlık anlaşmasını denetlerken en çok dikkat ettiği hususlardan birisi şüpheli veya sanığın müdafiden aldığı hukuki yardımın yeterli olup olmadığı, kişinin anlaşmanın sonuçları hakkında yeterince bilgilendirilip bilgilendirilmediğidir. Ancak hukukumuzda buna yönelik bir denetleme yöntemi düzenlenmemiştir. Kişiye müdafinin atanmasının ve müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi yeterli görülmüştür.

¹³⁸ Seri Muhakeme Usulü (CMK md. 250) - Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 2019

Ceza pazarlığında savcılıkla işbirliği içerisinde olan kolluk kuvvetleri, ceza pazarlığı usulü hakkında bilgilendirme yaparlar. Ancak bu resmi bir bilgilendirme değildir. Kolluğun pazarlık teklif etme yetkisi de yoktur. Şüpheli kolluk ile iş birliği içerisinde olur ve savcılığa soruşturma ile ilgili yardımcı olacağını belirtirse, kolluk kişi lehine savcılığa beyanda bulunur. Savcılık genelde bu beyanları pazarlık teklifi yaparken göz önünde bulundurmaktadır. Aslen kolluğun resmi olarak veya kanunen ceza pazarlığı teklif etme yetkisi bulunmamaktadır.¹³⁹ Seri Muhakeme Usulünde ise ilgili usulü düzenleyen CMK m.250 bilgilendirme aşamasının kolluk veya savcılık tarafından yapılması açısından bir farklılık görmemiştir. İkisi tarafından da bilgilendirmenin yapılabileceği belirtilmiştir.

Hem ceza pazarlığı hem de seri muhakeme usulünde kişiye anlaşma teklifi sadece savcı tarafından yapılabilmektedir. İki uygulamada da bu işlemde otorite ve karar merci savcılık makamıdır.

3.2.2. Hakim

Ceza pazarlığı savcı, şüpheli ve şüpheli müdafî arasında gerçekleşen müzakerelerden oluşmaktadır. Bu anlaşma her ne kadar usulüne uygun düzenlenmiş olsa ve tarafların iradi beyanı önem arz etse de kabulü veya reddi hususunda son sözü hakim söylemektedir. Yapılan müzakereler neticesinde anlaşma metnini devleti temsilen savcı imzalarken, şüpheli/sanık ve müdafî de anlaşma metnine imza atmaktadırlar. Ceza pazarlığının tarafları iddia makamı olan savcılık ve savunma makamı olan şüpheli/sanık ve müdafidir.¹⁴⁰

Ceza pazarlığı ve seri muhakeme usulünün otoriteleri savcılık makamıdır. Ancak her iki yöntemin uygulanmasında da hakim rolü bulunmaktadır. Ceza pazarlığında mahkeme tarafından iki ayrı duruşma yapılır. Bu duruşmalardan ilki suçun kabulüne ilişkindir. Savcılıkla ceza pazarlığı anlaşması yapılmasının ardından ise anlaşmanın kabulüne ilişkin duruşma yapılır. İki uygulamada da hakimler

¹³⁹ Larry J. Siegel, John L. Worrall, 'İntoduction to Criminal Justice', Wadsworth Cengage Learning, Sayı 13, 2010, USA, aktaran, Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1259.

¹⁴⁰ Yapar, a.g.m, sf. 277-279.

müzakere görüşmelerine katılmaz. Hakimlerin tarafsızlığının riske gireceği veya şüphelinin hakim karşısında çekineceği hususları da sebep olarak gösterilebilir.

Hakimlerin ceza pazarlığında yer almaları, yapılan anlaşmada sanığın gönüllü olarak yer alıp almadığının ve anlaşmanın adil şartlar altında gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespit edilmesi ile sınırlıdır.¹⁴¹

Ceza pazarlığında anlaşmaya varıldığı takdirde kesin bir ceza belirlenmez. Ceza aralığı belirlenmesi şeklinde uygulama yapılır. Savcılık tarafından kişinin işbirliği yapıp yapmadığı ve yapılmış ise bu durumun soruşturmaya sağladığı faydalar, sosyal durumu ve adli sicili gibi hususlar ile cezalandırılmanın yapılacağı aralık ve infaza ilişkin bir takım taahhütler yazılır. Savcılık anlaşma koşulları ve anlaşma yapılıp yapılmayacağı konusunda tek otorite olsa da son kararı mahkeme hakimi vermektedir. Hakim anlaşmanın belli başlı koşulları taşıyıp taşımadığı gibi değerlendirmeler yapar ve neticede kabul edilebilir olduğuna hükmederse verilecek cezayı belirler. Seri muhakeme usulünde hakimın görevi ile en bariz farklı nokta bu husustur. Ülkemizde bu usulün uygulanmasında hakim taraflar arasında yapılan anlaşmayı yalnızca onaylama veya kanunda gerekli olan koşulları taşımaması durumunda ret hakkına sahiptir. Hakim savcılık tarafından belirlenmiş cezayı değiştiremeyeceği gibi bu cezanın uygulanması anlaşmada savcılık tarafından nasıl belirlenmiş ise ona uygun olarak yapılır. Hakim yalnızca usulün kanuna uygun ve iradi olarak yürütölüp yürütölmediğinin ve deliller ile verilen ceza arasında uyumsuzluk olmamasını denetleme görevini yürütür. Hakimın yapılan anlaşmada herhangi bir değişiklik yapma yetkisi yoktur. Ayrıca seri muhakeme usulünde yalnızca tek duruşma yapılır. Taraflar arasında anlaşma yapılması halinde bunun onay ve reddine yönelik hakim şüpheli ve müdafî ile görüşür. Kanunda mahkeme incelemesi görüşme olarak değerlendirilmiştir. Tam olarak bir duruşma yapıldığı söylenemez.

¹⁴¹ ‘Guilty Plea: Plea Bargaining - The Principal Actors In The Bargaining Process - Prosecutors, Attorneys, Defense, Defendants, Trial, and Clients’, <https://law.jrank.org/pages/1287/Guilty-Plea-Plea-Bargaining-principal-actors-in-bargaining-process.html>

3.2.3. Müdafî

Seri Muhakeme Usulünde anlaşma Cumhuriyet Savcısı, şüpheli ve kendisine atanan avukat arasında yapılır. Bu usulde zorunlu müdafî uygulaması bulunmaktadır. Usul yönetmelikte de belirtildiği gibi kişinin müdafî eşliğinde özgür iradesi ile kabul etmesi halinde uygulama alanı bulacaktır. Ancak ceza pazarlığı ile bu aşamada farklarından birinin pazarlık usulünde teklifin yapılması aşamasında da müdafinin bulunması zorunlu ve dahi her aşamada müdafî bulunurken, seri muhakeme usulünde yönetmelikte yalnızca kabul aşamasında müdafinin bulunması zorunlu tutulmuştur. Uygulamada da kişiye usul anlatıldıktan, suçu ve teklif ileildikten sonra yalnızca anlaşma koşulları bildirilip taraflarca onaylanma aşamasına gelindiğinde avukat çağrılmakta ve usulde kontrolü sağlaması çok da mümkün olmamaktadır.

Ceza pazarlığında ise bu aşamalarının müdafî avukat eşliğinde yürütülmesi gereklidir. Avukatın varlığı pazarlığın uygulanması için oldukça önemlidir. Hatta mahkeme tarafından avukatın işini gereği gibi yerine getirip getirmediği müvekkili için en iyi anlaşmayı yapıp yapmadığı, müvekkilini yeterince bilgilendirip bilgilendirmediği gibi hususlar denetlenmekte ve ceza pazarlığı anlaşmasının kabulünde bu detaylar önem arz etmektedir.

Ceza pazarlığında müdafîye çok büyük bir görev düştüğü kabul edilir. Anlaşmanın tüm pazarlık aşamasını, bilgilendirmeyi ve duruşmaları sanık adına yönetir. Müvekkilin çıkarların en üst hadde koruması beklenir. Müdafinin bu usuldeki yeri gerek kanun, gerek mesleki ilkeler gerekse içtihatla düzenlenmiş ve sabittir. Seri muhakeme usulünde müdafinin görevleri kanun ve yönetmelikte belirtilmiştir. Buna göre müdafinin kabul aşamasında ve hakim ile görüşme sırasında hazır bulunması beklenmektedir. Müdafinin görevleri kişinin anlaşmayı yapıp yapmamakta iradi olarak karar vermesi için gerekli zemini hazırlamaktır. Müdafî soruşturma dosyasını inceleyerek, kişiye mahkeme aşamasında ceza alma olasılığını ve alabileceği ceza miktarı ile ilgili bilgilendirme yapar. Ancak bu hususlar kanunla veya yönetmelikte düzenlenmemekle birlikte uygulamada CMK avukatının yürütmesi gereken görevlerin uyarlanmasından ibarettir. Müdafî seri muhakeme usulünde savcı ile pazarlık görüşmesi, delillerin üzerine konuşulması gibi yöntemler

uygulamaz. Uygulanması kanunda öngörülmediği gibi yargının ayaklarının ülkemizde konumlandırılma şekilleri de bu görüşmeyi mümkün kılmaz.

3.2.4. Şüpheli/Sanık

Şüpheli, ceza pazarlığı uygulamasında çoğu eyalette kanunlarda düzenlenen belli başlı suçlar haricindeki suçların bu uygulamaya dahil olması sebebiyle her zaman pazarlık talep etme hakkına sahiptir. Şüphelinin Amerikan ceza hukuku sisteminde kendisine yöneltilen suçların ağırlığını azaltmak veya hakkında isnat edilen bazı suçların düşürülmesi için kullanabileceği kozlar vardır. Şüpheli eğer suç hakkında bilgi vermeyi kabul eder örneğin bir suç örgütünün çökertilmesi gibi faydalar sağlayabilir ya da başkaca bir ceza soruşturmasında işe yarayabilecek bilgi ve belgeler sunabilir ise kendisi için yöneltilen suçlar düşürülebilir veya cezası kanunda belirlenen asgari tutarın altına dahi düşürülebilir.

Ceza pazarlığında sanık genellikle savcılık ile müdafî arasında yapılan görüşmelere katılmaz. Bu görüşmeler savcı ve avukat arasında olur.¹⁴² Ancak avukatın müvekkilini yeteri kadar bilgilendirmesi gerekliliği hem etik olarak hem de mesleki ilkeler çerçevesinde gereklidir. Mesleki ilkelere göre avukatın müvekkilini savcılık tarafından yapılan her teklif için bilgilendirmesi gerekir.¹⁴³

3.2.5. Mağdur

Ceza Muhakemesi Kanununda düzenlenen Seri Muhakeme Usulünün uygulanabileceği suçlar katalog suçlardır. Yalnızca bu suçlar için uygulanabilen usuldeki katalog suçlar mağduru bulunmayan suçlardır. Ceza pazarlığından bu yönüyle oldukça farklıdır. Ceza pazarlığında uygulama hemen hemen tüm suçlar için yapılabilirdiği için mağduru olan suçlarda da anlaşma söz konusu olmaktadır. Ancak mağdurun bu anlaşmanın yapılmasında taraf niteliği yoktur. Ceza pazarlığının uygulandığı uzun yıllar boyunca mağdurun hakları Amerikan ceza hukuku sisteminde yeni yeni gelişim göstermeye başlamıştır. Ancak daha önce de

¹⁴² Balo, Çetintürk, a.g.m, sf. 1260.

¹⁴³ https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/ (erişim tarihi 12.12.2021)

bahsettiğimiz üzere mağdurun hakları yalnızca bilgi edinme ve olayın oluşunu kendi açısından ifade etme hakkıyla sınırlıdır. Anlaşmanın içeriği, isnat edilen suçlar veya verilecek ceza ile ilgili herhangi bir söz sahibi olmadığı gibi bu anlaşmayı onaylamama, imzalama veya veto hakkı bulunmamaktadır.

Seri Muhakeme Usulünde suçun mağdurunun herhangi bir söz hakkı yoktur. Hali hazırda bu usulün uygulandığı suçların mağduru da bulunmamaktadır. TCK m. 268’de düzenlenen ‘Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçunun ise mağduru bulunmakla birlikte bu kişiye herhangi bir söz hakkı tanınmamıştır. Kanunda mağdurun haklarına ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte kendini ifade etmesi veya bu hususta bilgi alabileceği gibi düzenlemeler de bulunmamaktadır. Gelecek vaat eden bir uygulama olan Seri Muhakeme Usulünün zaman içerisinde başka suçlar için de uygulanmasının öngörülmesi ve buna yönelik düzenleme yapılması halinde mağdur haklarına yönelik düzenleme yapılması da kaçınılmaz olacaktır. Ancak şimdilik böyle bir düzenleme ihtimali gözükmemektedir.

3.3. Masum Kişilerin Cezalandırılması İhtimali

Ceza pazarlığının uygulanmasında ortaya çıkabilecek sorunlardan bahsetmiş idik. Bu sorunlardan en büyüğü olarak gösterilen durum masum kişilerin daha fazla ceza alma korkusu ile ceza pazarlığı anlaşmasını kabul etmeleri ve masum kişilerin cezalandırılması tehlikesidir.

Amerika Birleşik Devletleri’nin ‘Ulusal Beraat Kayıtları Merkezi’ tarafından yapılan araştırma neticesinde ceza pazarlığı neticesinde ceza alan ve hapis yatan 151 sanığın aslında beraat etmesi gerektiği tespit edilmiştir. Yine aynı şekilde yapılan DNA testleri sebebi ile elde edilen yeni deliller sonucunda aslında yenilenmesi gereken yargılamaların %21’inin ceza pazarlığı anlaşması ile sonuçlandığı görülmüştür¹⁴⁴

¹⁴⁴ Koç, a.g.m, sf. 621.

Amerikan ceza hukukunda bu veriler neticesinde aslında masum olan sanıklarla yapılan ceza pazarlığı anlaşmalarının yüksek oranda önemsiz olarak nitelendirilen suçlar için yapıldığı görülmektedir. Müdafî yardımı ve jüri hakkının uygulanmadığı önemsiz nitelikteki suçlarda sanıklar yüksek yargılama giderlerini karşılayamayacağını da hesap ederek anlaşma yoluna gitmeyi tercih edebilmektedir.¹⁴⁵

Ceza pazarlığı uygulamasında kişinin pazarlık usulüne yanaşmaması halinde savcılık ve müdafî tarafından daha fazla ceza alma tehlikesi olduğu, sosyal statüsünün zarar göreceği ve yargılama giderlerinin çokluğu gibi sebeplerle ceza pazarlığı anlaşması yapması için ikna etmeye çalıştıkları ve çoğunlukla başarılı olunduğu görülmüştür.¹⁴⁶

Bu duruma özellikle şu dava örnek gösterilmektedir. Bordenkircher vs. Hayes¹⁴⁷ davasında savcı tarafından sanığa 5 yıl ceza teklifi yapılmış ve bu teklif yapılırken mükerrir suçlu niteliğinde olduğu için ceza aralığının müebbet hapis cezasına kadar çıkabildiği hatırlatılmıştır. Ancak sanık Hayes tarafından bu teklif kabul edilmemiştir. Yapılan yargılama neticesinde ise Amerikan ceza hukuku sisteminde mükerrir suçluya verilebilecek cezaların oldukça yüksek olması sebebiyle Hayes müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Yüksek Mahkemeye ilgili kararı temyiz etse de, Yüksek Mahkeme Hayes'in özgür iradesi ile verdiği bir karar neticesinde yargılama yolunu seçtiğini ve herhangi bir hak ihlali yapılmadığı, kararın hukuka uygun olduğuna karar vermiştir.¹⁴⁸

Nitekim bu gibi sebeplerle zaman içerisinde Alford Plea de denilen ve içtihat neticesinde ortaya çıkan bir ceza pazarlığı anlaşması türü ortaya çıkmıştır.

Alford Plea, ceza pazarlığının bir türü olarak kabul edilmektedir. Suç isnat edilen kişiler, bu suçu kabul etmemekle birlikte ceza pazarlığı anlaşmasını kabul

¹⁴⁵ Koç, a.g.m, sf. 621- 622.

¹⁴⁶ Alschuler, 1975, a.g.m, sf. 58 vd.

¹⁴⁷ <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/434/357/>

¹⁴⁸ Bacaksız, a.g.m, sf. 165-166.

etmektedirler. Alford Plea'nın ceza pazarlığının sözleşme serbestisi kapsamında uygulanmasının bir görünümü olduğu söylenebilir. Suç isnadı altındaki kişi bilinçli ve özgür olarak bu anlaşmayı yapmayı seçmektedir. Ancak bu anlaşmayı yapmış olması kendisi aleyhine deliller sebebiyle hüküm giyme olasılığının yüksekliğidir. Kişi masum olduğuna yönelik iddia ve itirazlarını ileri sürmeye devam edebilir ve bunu savunma hakkını kaybetmez. Alford plea mahkeme aşamasında uygulanan ve uygulanması mahkeme tarafından kabul edilen bir anlaşma türüdür.¹⁴⁹

Alford Plea¹⁵⁰, daha yüksek ceza alma korkusu ile suçluluğu kabul etme davranışına en büyük örnek olarak gösterilmektedir. Bahsi geçen olayda ABD'nin North Carolina eyaletinde yaşayan ve birinci derecede cinayetten yargılanan Henry C. Alford adındaki kişi kendisinin suçlu olduğuna ve kasıtlı ve planlı bir şekilde cinayet işlediğine işaret eden birden fazla tanık ve fiziksel delil olmasına rağmen sürekli olarak suçsuz olduğunu iddia etmiştir. Tanıklardan birisi ifadesinde 'cinayetten kısa bir süre önce Alford'un evinden silahını aldığını ve maktulü öldürme amacını gösterdiğini ve bu beyanının akabinde evine döndüğünü' söylemiştir. Alford'un avukatı güçlü deliller neticesinde müvekkilini ceza pazarlığını kabul etmesini aksi takdirde ölüm cezası almasının neredeyse kesin olduğunu söylemiş ve neticesinde jüri aşamasına gelinmiş ve jüri idam oylaması yapmadan önce Alford 30 yıllık hapis cezası ile ikinci dereceden cinayet suçundan anlaşmayı kabul etmiştir. İlgili anlaşma ve 30 yıllık cezaya ilişkin karar mahkeme tarafından onaylandıktan Henry C. Alford federal mahkemeye temyiz istemiyle gitti ve burada savunmasında 'anlaşmanın iradesi dışında olduğunu ve kendisinin ölüm cezasına çarptırılması ihtimali yüksek olduğu ve bundan korkması sebebiyle anlaşmayı kabul ettiğini' belirtmiştir. Federal Daire Mahkemesi ölüm cezası korkusundan yapılan söz konusu anlaşmanın irade ilkesine uymadığını bu nedenle reddini talep etmiştir. Daha sonrasında temyiz yolu ile Yüksek Mahkeme önüne çıkan davada Yüksek Mahkeme, kişi suça yönelik sorumluluğu kabul etmese dahi kendisinin suçu kabul etmemesi halinde daha fazla ceza almasının yüksek olasılıkta olması ve bu sebeple kişinin bu sonuçtan kaçınmasının hakları dahilinde olduğu ve sadece bu nedenle sebep ve sonuçları anlaşılmış, kişinin kendi özgür iradesi ile kabul etmiş olduğu bir

¹⁴⁹ Yaşar, a.g.e, sf. 93.

¹⁵⁰ North Carolina v. Alford, 400 U.S. 25 (1970)

anlaşmanın reddedilmesinin doğru olmayacağına karar vermiştir. Yüksek mahkeme kişinin kendi düşüncesinin ve iddiasının mahkemeler önünde ceza alma olasılığını etkilemeyeceğini ve kişinin bu düşüncesinin ceza pazarlığı anlaşmasının geçerliliğini etkilemeyeceğini belirtmiştir.¹⁵¹

Bu olayın ardından çoğunlukla North Carolina eyaletinde olmak üzere ülke genelinde Alford Plea uygulaması kullanılmaya başlanmıştır. Savcılık tarafından bu şekilde anlaşmalar düzenlenebilmesi için delillerin güçlü nitelikte olması önem arz etmektedir. Her ne kadar Alford kararından sonra birçok eyalet ve Federal Mahkeme bu savunmayı ve anlaşma şeklini kabul ettiyse de mahkemeler bu tür anlaşmalarda sanığın suçsuz olduğunu iddia ettiği ama anlaşmaya razı olduğu durumda dosyayı ve delilleri ve savunmayı yapan müdafinin işini gereği gibi yapıp yapmadığı hususlarını ve ceza pazarlığı anlaşmasını içerir talepnameyi çok daha dikkatli şekilde incelemektedir. Maddi delillerin varlığı ve bunların suça yönelik oluşturduğu kanaatin yüksek olması genelde aranan şartlar arasındadır.¹⁵²

Seri Muhakeme Usulünün genel olarak itiraf veya sorumluluğu kabul etme gibi hususları içermemesi ve bu koşullardan herhangi birinin yönetmelik veya kanunla düzenlenmemiş olması bu usulün yapı itibarıyla Alford Plea uygulamasına benzediğini düşündürebilir. Ancak ülkemizde uygulanan usulde kişi masum olduğunu da iddia etmemektedir. Bu konuda açıkça bu anlaşma yöntemiyle farklılık bulunmaktadır. Kişi suçu kabul ettiğini ve bundan dolayı sorumluluğu aldığını, suçu işlediğini itiraf ettiği gibi hususları bildirmez. Şüpheli seri muhakeme usulünde yalnızca anlaşmanın sonuçlarını anladığını ve yapılan bu anlaşma teklifini kabul ederek cezasında indirim yapılmasını ve yapılan hızlı yargılama ile kısa sürede sonuca kavuşmayı amaçlar ve kabul eder. Bu anlaşmayı yapmaz ise kovuşturma aşamasında mahkemede daha fazla ceza alması ihtimalinin olduğu hususunu da göz önünde bulundurur.

¹⁵¹ Welty Jeff- Alford Pleas- North Carolina Criminal Law- Nisan 2010- <https://nccriminallaw.sog.unc.edu/alford-pleas/> , (Erişim tarihi 09.01.2022)

¹⁵² Albert W. Alschuler, ‘A Nearly Perfect System for Convicting the Innocents’, sf. 934-936, aktaran, Koç, a.g.m, sf. 620.

Bununla beraber Seri Muhakeme Usulünde Alford davasındaki gibi bir durumun yaşanmayacağı garanti edilemez. Kişi aleyhine olan maddi delillerin varlığı ve kovuşturma açılması halinde ceza alma ihtimalinin yüksek olduğu durumlarda eğer bu usulün uygulanmasını kabul ederse mahkemede alacağı cezadan çok daha düşük ceza alacağını hem de uzun süreler boyu yargılama işlemleri için uğraşmayacağı düşüncesiyle bu anlaşmayı kabul edebilir.

SONUÇ

Ülkemizde kısa bir süredir uygulama alanı bulan ve yeni bir uygulama olan Seri Muhakeme Usulü tarafımızca geleceği parlak bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Henüz sadece çok az sayıda ve içeriği çok dar olan suçlarda uygulanmakta olsa da şimdiden yargı sistemine sağladığı kolaylık yadsınamaz boyuttadır. Kişi işlediği bir suç sonucunda bu usul ile hem yargı sisteminden neredeyse bir kaç gün içinde çıkmakta hem de kişi zamandan tasarruf etmekte, uzun aylar ve dahi yıllar süren kovuşturma aşaması ve saatlerce duruşma bekleme gibi durumlardan kurtulmakta, hem de yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle ihtiyaç duyacağı hukuki yardım ve savunma için ayırmak durumunda kalacağı yüksek bütçeden ayrıca kovuşturma neticesinde oluşacak mahkeme yargılama giderlerinden de kurtulmaktadır.

Türkiye’de Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından soruşturmasına başlanılan dosya sayısı yıllar içinde önlenemez bir artış yaşamıştır. 2000’li yıllarda ülke genelinde toplam derdest dosya sayısı 2.684.920 iken 2010 yılında bu sayı 6.111.102’dür. Faili meçhul dosyalarla bu sayı daha da artmaktadır. 2021 senesi için ise durum şöyledir; önceki yıldan devreden dosya sayısı 4.978.662, yıl içinde açılan dosya sayısı ise 4.016.479 olmakla toplam olarak 2022 senesinde derdest olacak dosya sayısı 8.995.141’dir.¹⁵³ Yıl içinde karara bağlanan dosya sayısı 3.760.903’dür. Karar verilen dosya sayısı yıl içinde açılan dosya sayısını bile karşılayamamaktadır. Bu artış hızına yargı yetişmemektedir. Eldeki imkanlar ve istatistikler göz önüne alınınca yetişmesi mümkün de gözükmemektedir.

Alternatif çözümlerin önemi günümüzde tüm hukuk sistemleri için olduğu gibi ülkemiz içinde artmaktadır. Sürekli yeni mahkemeler açılması, daha fazla savcı ve mahkeme istihdam edilmesi, bir şehre on tane adliye açılması bu gidişatı değiştirmemektedir. Bu iş yükünün kamuya maliyeti inanılmaz boyutlardadır. Daha

¹⁵³ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi>

da önemlisi insanlar yıllarca adalete erişmek için beklemektedir. İstinaf ve temyiz aşamaları ile beraber süresi yedi sekiz seneyi bulan yargılamalar hem bireysel olarak insanları, hukuki haklarını hem de uluslararası arenada mahkemelerimizin kararlarının görünüşünü etkilemektedir. AİHS de 6. madde de düzenlenen ‘Adil Yargılanma Hakkı’ makul sürede yargılanmaya ilişkin hakkı da içermektedir. Ülkemizin AİHM’de aleyhine çıkan kararların da büyük çoğunluğunun bu madde sebebiyle olduğu görülmektedir. En büyük sebep ise uzun yıllar süren yargılama süreçleridir. Geç gelen adalet, adalet değildir.

Seri Muhakeme Usulü içinde büyük bir potansiyel barındırmaktadır. İnsanların adalete erişimi açısından fayda sağladığı ve geliştirilmesi halinde daha fazlasına kabil olduğu aşikârdır. Ülkemizde öncesinde kuşkuyla yaklaşılan ancak şu anda hukuk sistemimizin vazgeçilmezi olan alternatif çözüm yolları kurumları bulunmaktadır. Gereği gibi kullanıldığında ceza hukuku sistemimizi rahatlatacak bu yöntemlere ön yargılı davranmaktansa zaman içinde gelişimine izin ve katkı verilerek birden fazla fayda sağlanması mümkün olacaktır. Şu an uygulamada olan tüm kurumlar için bir anda işlevselliğinin zirvesine ulaştığı söylenemez. Ancak zaman içinde hem hukuk hem ceza hukuku sisteminde vazgeçilmez olan uzlaştırma, ön ödeme, arabuluculuk, kamu davasının açılmasının ertelenmesi gibi kurumların olduğu kabul edilmelidir. Seri Muhakeme Usulü ise kısa sürede çokça fayda sağlamıştır. Daha fazlasını yapması ve daha fazla sayıda suç için yöntemin düzenlenerek ve genişletilerek uygulanması mümkündür. Kısa bir süre içerisinde dahi Cumhuriyet Başsavcılıkları nezdinden oldukça etkili olmuştur. 2021 senesi içerisinde 56.267 dosya Seri Muhakeme Usulü ile sonuca bağlanmıştır. Toplamda uygulamanın başladığı günden bugüne 134.488 dosyada bu usul uygulanmıştır.¹⁵⁴ Bu usulün yalnızca çok az sayıda suç için uygulandığı düşünülürse durum daha net anlaşılacaktır.

Ceza pazarlığı yöntemi ilk uygulanmaya başladığı yıllarda çok kısıtlı konularda ve nadiren kullanılmaktaydı. Hukukçular ve otoriteler tarafından bu yöntem çarpıtılabilecek ve kullanılması mümkün olmayan bir yöntem olarak

¹⁵⁴<https://basin.adalet.gov.tr/seri-muhakeme-ve-basit-yargilama-usulleri-ile-2021-de-275-bine-yakin-dosya-karara-baglandi>

görülmekteydi. Ancak zaman içerisinde ortaya çıkan suçlar ve yargı yükünün bunu kaldıramayacak olması sebebiyle öncelikle belli alanlarda ve daha sonrasında istisnalar haricinde hemen her suç için uygulanmaya başlanmıştır. Yargı yükünün hafifletilmesi ve kamu maliyetinin düşürülmesi açısından oldukça önem kazanmış ve vazgeçilmez konuma gelmiştir.

Ceza pazarlığı Amerikan adaletinin adeta kendisi olmuştur. Geçmişten günümüze uygulaması tüm eyaletlerde yaygınlaşmış ve hali hazırda açılan tüm ceza dosyalarının %95'den fazlasının hatta %98'e varan oranlarda bu pazarlık yöntemi ile çözülmesine kadar varmıştır. Zaman içerisinde ceza pazarlığı uygulamasını eleştiren görüşler dahi bu yöntemin Amerikan ceza hukuku için vazgeçilmez nitelikte olduğu kanaatinde. Ancak bu yöntemin bazı düzenlemelere ve denetime ihtiyacı olduğunu belirtmektedirler.

Ceza pazarlığı uygulamasının, ceza yargılamasına ve yargı sistemine büyük bir kolaylık sağladığı ve usul ekonomisine olan katkısı göz ardı edilemez ise de uygulamada bazı problemlerin olduğu ve bunun adalete olan güveni sarstığı açıktır. Uygulamada ne federal çapta, ne de eyalet bazında uygulama bütünlüğü bulunmamaktadır. Amerikan hukuk sisteminde ceza pazarlığı uygulamasının savcılara sınırsız yetkiler vermesi ve bu verilen yetkiye yönelik denetlemenin az olması kötüye kullanıma sebep olabilmektedir.

Dünyadaki köklü tüm adalet sistemlerinde bir şekilde kendisine yer bulmuş seri yargılama usullerinin artan nüfus oranı ve suç sayısına yargı kurumlarının yetişememesi sebebiyle yegane ve kaçınılmaz bir çözüm yöntemi haline geldiği söylenebilir. Ülkeler, zaten uygulamayı yıllardır uygulayan ve eksileri, artıları içti, uygulama ve doktrinde görülüp geniş kaynaklar aracılığıyla tespit edilebilen ülkelerin sistemlerinden bunları görerek ve kendi hukuk sistemlerine negatif yönlerini törpüleyerek uyarlama olanağına sahiptirler. Bir hukuk sisteminin aynen başka bir ülkeye uyarlanması kültürel veya hukuki açıdan zaten mümkün değildir. Ancak bu demek değildir ki usul benzer bir şekilde bir hukuk sisteminden bir başka hukuk sistemine uyarlanmasın.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Aldemir, Hüsnü (2019). Ceza Yargılamasında Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri. Ankara: Adalet Yayınevi.

Herman, G.Nicholas (1997). Plea Bargaining. Santa Barbara: Lexis Law Publication.

Kezer, Ahmet (2019). 30 Soru ve Yanıtta Seri Muhakeme Usulü ile Basit Yargılama Usulü. Ankara : Adalet Yayınevi.

Kızılarıslan, Hakan (2020). Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Tüzel Kişilere Uygulanan Koruma ve Güvenlik Tedbirleri. Ankara: Seçkin Yayınevi

Miller ,Herbert S., William F. Mcdonald, James A. Cramer (2002). Plea Bargaining In The United States, 1978. Washington: ICPSR.
<https://www.icpsr.umich.edu/web/NACJD/studies/7775/versions/V1/downloadDoc/doc?path=/pcms/studies/0/0/7/7/07775/V1> (e.t.: 08.01.2022)

Neubauer, David W., Henry F. Fradella (2010). America's Court and Criminal Justice System. California: Wadsworth Publishing.
https://www.iccp-portal.org/sites/default/files/filefield_paths/pdf-americas-courts-and-the-criminal-justice-system-david-w-neubauer-henry-f-fradella-pdf-download-free-book-5f6ea2a.pdf (e.t.: 14.12.2021)

Önder, Ayhan (1963). Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Siegel, Larry J., John L. Worrall (2010), Introduction to Criminal Justice. Boston : Wadsworth Cengage Learning.

Taneri, Gökhan (2021). Seri Muhakeme Usul, Şartlar- Suçlar ve Hüküm ve Basit Yargılama Usulü. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Turner, Jelia I. (2009). Plea Bargaining Across Borders. New York: Aspen Publishers

Ünver Soylu Gülsüm, Seçil Nergiz Karaman Engür (2020). Seri Muhakeme Usulü. Ankara: Adalet Yayınevi.

Yaşar, Yusuf (2021). Ceza Muhakemesi Sisteminde Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme. Ankara: Astana Yayınları.

2. Makaleler, Bildiriler, Tezler Diğer Basılı Yayınlar

Alkon, Cynthia (2014). ‘ Introducing Plea Bargaining into Post- Conflict Legal Systems. International Network to Promote the Rule of Law, 1-35.
<https://scholarship.law.tamu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1863&context=facscholar>

Alschuler Albert W. (1975). ‘The Defense Attorney’s Role In Plea Bargaining’. The Yale Law Journal, 6(84): 1179-1315.

Alschuler, Albert W. (1976). ‘The Trial Judge’s Role in Plea Bargaining.’. Columbia Law Review, 76(7): 1059-1154.

Alschuler, Albert W. (1968). ‘The Prosecutors Role In Plea Bargaining’. The University Of Chicago Law Review, 36(1): 50- 112.

Bacaksız, Pınar (2008). ‘İddianame Pazarlığı’, Ceza Hukuku Dergisi. 3(7): 151-170.

Balo, Yusuf Solmaz, Çetintürk, Ekrem (2013). ‘Amerika Birleşik Devletleri Ceza Hukuku Uygulamasında Savcı-Sanık Pazarlığı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği’. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17(1-2) :1243-1292.

Baytaz, Abdullah Batuhan (2020). ‘Seri Muhakeme Usulü’. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 8(2): 227-273.
<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/63A5B98FF0804A0FB2EC92AA2667DB0B> erişim tarihi: 21.09.2021

Değirmenci, Olgun (2020). ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü (CMK m.250)’. Ankara Batı Adliyesi Dergisi, 2(3) :16-22.
<https://www.google.com/url?q=https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/509/dosya/3sayi22-09-20202-45-pm.pdf&sa=D&source=hangouts&ust=1643137525153000&usg=AOvVaw3FJAcFGN9YsH9QW-FVbeb>

Daniel S. Mcconkie, ‘Judges as Framers of Plea Bargaining’, Stanford Law Policy Review, 26(61), 2015

Delong, Briana Michele (2008). The Use Of Plea Bargaining In The United States Criminal Justice System’. Yüksek Lisans Tezi, The University of California, Santa Barbara.

Dervan E. Lucian (2012). ‘Bargained Justice: Plea Bargaining’s Innocence Problem And The Brady Safety-Valve’. Utah L Review, 51:51-97.

Dripps, Donald A. (2016). ‘ Guilt, Innocence and Due Process of Plea Bargaining’. William and Mary Law School Review, 57(8): 1343- 1393.
<https://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3640&context=wmlr>

Erdem Ruhan, Şentürk Candide (2019). ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Yeni Bir Kurum Olarak Seri Muhakeme Yöntemi (CMK m.250)’. Ceza Hukuku Dergisi, 14(41): 573-601.

Erdoğan, Yavuz (2020). ‘Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’. Legal Hukuk Dergisi 18(209): 1989-2035.

Erzurumlu, Gözde Dolan (2018). ‘Ceza Muhakemesinde İkrar Bağlayıcı mıdır?’ <https://www.libertyhukuk.com/ceza-muhakemesinde-ikrar>

Güngör, Devrim, OKUYUCU-ERGÜN, Güneş (2016). ‘Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması’. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), sf. 1951-1965.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621631> (erişim tarihi:14.10.2021)

Hakeri, Hakan (2008). ‘Amerikan Ceza Hukukuna Genel Bir Bakış’. Ceza Hukuku Dergisi, 3(8):6-27.

Kaşlı, Enver (2016). 2Ceza Adaleti Sisteminde İtham Pazarlığı ve Türkiye’de Basit Yargılama Kanun Taslağının Değerlendirilmesi’. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 18(3): 69-95.

Kızılarıslan, Hakan (2019). ‘7188 Sayılı Kanun’la Ceza Muhakemesi Hukukuna Getirilen Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri’. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(183-184): 1885-1960

Koç, Ziya (2020). ‘Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Mahkeme Kararları Işığında Seri Muhakeme Usulüne Farklı Bir Bakış: Masum Kişilerin Cezalandırılması Tehlikesi’. Ceza Hukuku Dergisi, 15(43) :607-663.

Mcconkie Daniel S. (2015). ‘Judges as Framers of Plea Bargaining’. Stanford Law Policy Review 26(61): 61-118.

Rose, Emily (2014). ‘Speedy Trial as a Viable Challenge to Chronic Underfunding in Indigent-Defense Systems’. Michigan Law Review, 113(2): 279-314.

Şahin, İlyas (2015). ‘A Brief Summary Of Criminal Procedure Process At The United States Judicial System’. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 5(5) : 707-725
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155591>- erişim tarihi: 28.11.2021

Tulay, Emre (2020). ‘Seri Muhakeme Usulü (CMK m. 250)’. İzmir Barosu Dergisi
<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/seri-muhakeme-u2020928103254796.pdf>
(erişim tarihi:07.09.2021)

Uğurlubay, Gülsün A. Aygörmmez, Haydar, Nuran, Korkmaz, Mehmet (2019). ‘Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Sorunlar’. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2): 255 – 306.

Yapar, Mehmet Emin (2012). ‘Amerika Birleşik Devletleri Federal Ceza Hukukunda Plea Bargaining(İddia Pazarlığı) Kavramı ve Uygulaması’. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı. Konya.

Yaşar, Ercan (2020). ‘Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’. Adalet Dergisi, 2(65): 255-299.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1467957>(erişim tarihi 21.10.2021)

3. Elektronik Kaynaklar

mevzuat.gov.tr/

yargitay.gov.tr

<http://summit.sfu.ca/item/9246>

alternatifcozumler.adalet.gov.tr

<https://repository.belmont.edu/lawfaculty/51/>

<https://www.libertyhukuk.com/ceza-muhakemesinde-ikrar/>

<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/seri-muhakeme-u2020928103254796.pdf>

https://taner.av.tr/Makaleler/pdf/Seri_Muhakeme_ve_Mudafiin_Rolu.pdf

<https://innocenceproject.org/about/>

<https://www.jstor.org/stable/1121673>

<https://www.greelane.com/tr/be%c5%9feri-bilimler/sorunlar/what-is-an-alford-plea-971381/>

Ankara Batı Adliyesi Dergisi - https://ankarabati.adalet.gov.tr/batiadalet-dergisi_32244

Adli İstatistikler- adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi

Plea and Charge Bargaining- Research Summary-
<https://bja.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh186/files/media/document/PleaBargainingResearchSummary.pdf>

American Baro Meslek İlkeleri-

americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/(erişim tarihi 12.12.2021)

https://www.albany.edu/sourcebook/pdf/t5342010.pdf#xd_co_f=ZDJjYzI4YjEtZDNmMi00NzMxLWJINDUtNTQxODhiNzlmNDcy~

<https://caselaw.findlaw.com/nc-court-of-appeals/1739056.html> (erişim tarihi: 22.12.2021)

<https://www.anayasa.gov.tr/media/3664/cmrec198718trcriminaljustice.pdf> (erişim tarihi: 08.01.2022)

Uluslararası Yargı Kararları <https://supreme.justia.com/>

Uluslararası Yargı Kararları-
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/434/357/>

Guilty Plea: Plea Bargaining- The Principal Actors In The Bargaining Process

<https://law.jrank.org/pages/1287/Guilty-Plea-Plea-Bargaining-principal-actors-in-bargaining-process.html>

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1664620

<https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3606&context=uclrev>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621631>

<https://core.ac.uk/download/pdf/268600274.pdf>

<https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1186&context=mlr>

<https://scholarship.law.tamu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1863&context=facscholar>

<https://nccriminallaw.sog.unc.edu/alford-pleas/> , (Erişim tarihi 09.01.2022)

<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/prosecutors-role-plea-bargaining>

Adalet Bakanlığı Basın İşleri- <https://basin.adalet.gov.tr/seri-muhakeme-ve-basit-yargilama-usulleri-ile-2021-de-275-bine-yakin-dosya-karara-baglandi>

<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/internet-ve-bilisim-sistemleri-yoluyla-kumar-oyynamak-icin-yer-ve-imkan-saglama-sucu-cezasi>. (erişim tarihi: 13.10.2021)

- **Ulusal Mahkeme Kararları**

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2015/989 E. , 2016/305 K

Yargıtay 6. Ceza Dairesi 2015/1932 E. 2018/1069 K. ve 13/02/2018

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2018/277 E. , 2019/585 K

- **Uluslararası Mahkeme Kararları**

Bordenkircher v. Hayes (1978).

Santobello v. New York (1971)

Brady v. United States, 397 U.S. 742, 90 S. Ct. 1463, 25 L. Ed. 747 (1970).

US. v. Giron-Reyes, 234 F.3d 78, 80 (1st Cir. 2000)

North Carolina v. Alford, 400 U.S. 25 (1970)

EKLER:

T.C.
ANKARA
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

Soruşturma N

SERİ MUHAKEME USULÜ KABUL TUTANAĞI

Seri Muhakeme Usulü Teklif Edilen Şüphelinin

T.C. Kimlik Numarası

Adı ve Soyadı

Müdaffi

: A

Baba ve Ana Adı

Doğum Yeri ve Tarihi

Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer

İkametgâh yahut Mesken Adresi

Teklif Edildiği Yer

: C. Savcısı Makam Odası

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesi çerçevesinde soruşturma konusu TCK'nın 179/3 maddesi kapsamındaki Alkol veya Uyuşturucu Maddenin Etkisi Altında İken Araç Kullanma suçunun seri muhakeme usulüne tabi olması nedeniyle, yukarıda açık kimlik bilgileri belirtilen şüpheli seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirmede ve seri muhakeme usulünün uygulanmasına ilişkin teklifte bulunmak üzere belirlenen gün ve saatte davet edildi.

Şüpheliye seri muhakeme usulü hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapıldı.

Şüpheliye hakkında isnat olunan suçun TCK'nın 179/3 maddesi delaletiyle 179/2. maddesinde belirtilen Alkol veya Uyuşturucu Maddenin Etkisi Altında İken Araç Kullanma suçunu oluşturduğu, Kanunda bu suç için öngörülen ceza miktarının **3 AYDAN 2 YILA KADAR HAPİS CEZASI OLDUĞU,**

Bu çerçevede;

Suçun işleniş biçimi, şüphelinin alkollü olarak trafiğe çıkması sonucu meydana gelen tehlike gözetilerek eylemine uyan TCK 179/3 madde yollamasıyla 179/2 madde gereğince takdiren **7 AY HAPİS CEZASI OLARAK BELİRLENMESİNE,**

Tespit olunan cezasından, Kanunun 250/4 maddesi gereğince yarı oranında indirim uygulanarak şüphelinin **3 AY 15 GÜN HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

24/11/2015 tarihli ve 29542 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 08/10/2015 tarihli ve 2014/140 E., 2015/85 K. Sayılı kararındaki iptal edilen hususlar gözetilerek 5237 sayılı TCK'nın 53/1-2-3. Madde ve fıkralarının tatbikine,

Şüphelinin sabıkasız olması, tazmini gereken mali bir zararın bulunmaması ve yeniden suç işlemeyeceğine dair kanaat oluşması nedeniyle, şüphelinin talebide gözetilerek 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca, **HÜKMÜN AÇIKLANMASININ TAKDİRİN GERİ BIRAKILMASINA,**

CMK'nın 231/8 maddesi uyarınca şüphelinin **5 YIL SÜRE İLE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİNE TABİ TUTULMASINA,** aynı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yükümlülüklerin uygulanmasına takdiren yer olmadığına,

CMK'nın 231/10-11 maddesi uyarınca denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği takdirde hükmün açıklanacağını, işlemediği takdirde ise mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceğinin şüpheliye ihtarına, (ihtar edildi)

Şüpheliden soruldu, belirlenen cezaya ve tedbire bir diyeceğim yoktur, dedi.

Şüpheli müdafiden soruldu, bizimde belirlenen cezaya ve tedbire bir diyeceğimiz yoktur, dedi.

Yaptırım olarak belirlenmiş olup, bu yaptırım ve seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilmiştir.

Şüpheli, seri muhakeme usulünü anladığını, bu usulün kendisi hakkında uygulanıp uygulanmayacağı hakkındaki kararını bildireceğini beyan etmiş olup,

İşbu tutanak birlikte imza altına alınmıştır, 30/11/2020

Soruşturma Savcısı
e-imzalıdır

Soruşturma Katibi

Şüpheli

T.C.
ANKARA
6. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ

SERİ MUHAKEME USULU İNCELEME TUTANAĞI

DOSYA NO : 2020
SMU İNCELEME TARİHİ : 30/11/2020

HÂKİM :
KÂTİP : Ser

Belirli gün ve saatte seri muhakeme incelemesine ...

Şüpheli ... müdafisi ... 'dikleri görüldü.

Şüpheli huzura alındı. Hükümet tesbitine geçildi.

Şüpheli : ..., T.C. Kimlik Numaras: ... an

...

Şüpheliye Ankara Seri Muhakeme Usulü Soruşturma Bürosu'nun 30/11/2020 tarih ve ... numaralı Talepnamesi okundu, isnat edilen eylem, eylemin oluşturduğu suç ile bu suçun seri muhakeme usulü kapsamına girdiği anlatıldı.

Şüpheliye, CMK'nın 250 nci maddesi gereğince seri muhakeme usulünün, müdafî huzurunda özgür iradesi ile bu usulün uygulanmasını kabul etmesi hâlinde gerçekleştirileceği, hüküm kuruluncaya kadar seri muhakeme usulünün uygulanmasına yönelik iradesinden vazgeçebileceği, Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda hüküm kurulması halinde, bu hükmeye karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceği, bu usulü kabul ettiği takdirde talepname doğrultusunda verilecek hükmün bir mahkumiyet kararı olacağı, mahkumiyet kararının tüm sonuçlarını doğuracağı, seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgelerin, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamayacağı, ayrı ayrı hatırlatıldı.

Şüpheli haklarını anladığını, seri muhakeme usulü hakkında açıklamada bulunacağını bildirmekle;

ŞÜPHELİ MÜDAFİ HUZURUNDA SERİ MUHAKEME USULÜNE İLİŞKİN BEYANINDA;Talepnameyi kabul ediyorum dedi.

30.11.2020 Tarihli seri muhakeme usulü kabul tutanağı okundu.

ŞÜPHELİDEN SORULDU: Teklif formunu müdafim huzurunda, özgür irademle kabul ettim ve imzaladım dedi.

ŞÜPHELİ MÜDAFİNDEN SORULDU:Okunan teklif formuna bir diyeceğimiz yoktur. Talepnameyi kabul ediyoruz, tutanak altında imza müvekkilime ve bana aittir dedi.

1/2

Dosya incelendi, başkaca incelenmesi gerekli bir husus bulunmadığı anlaşıldığından seri muhakeme incelemesine son verildi.

HÜKÜM:

1-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı..... Esas sayılı talepten önceki kabulüne,

2-Suçun işleniş biçimi, sanığın alkollü olarak trafiğe çıkması sonucu meydana gelen tehlike gözetilerek eylemine uyan TCK 179/3 madde yollamasıyla 179/2 madde gereğince takdiren 7 AY HAPİS CEZASI OLARAK BELİRLENMESİNE,

Tespit olunan cezasından, Kanunun 250/4 maddesi gereğince yarı oranında indirim uygulanarak sanığın 3 AY 15 GÜN HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

24/11/2015 tarihli ve 29542 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 08/10/2015 tarihli ve 2014/140 E., 2015/85 K. Sayılı kararındaki iptal edilen hususlar gözetilerek 5237 sayılı TCK'nin 53/1-2-3. Madde ve fıkralarının tatbikine,

Sabıkasız olması, tazmini gereken mali bir zararın bulunmaması ve yeniden suç işlemeyeceğine dair kanaat oluşması nedeniyle, sanığın talebide gözetilerek 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca, **HÜKÜMÜN AÇIKLANMASININ TAKDİRİN GERİ BIRAKILMASINA,**

CMK'nın 231/8 maddesi uyarınca şüphelinin 5 YIL SÜRE İLE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİNE TABİ TUTULMASINA, aynı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yükümlülüklerin uygulanmasına takdiren yer olmadığına,

CMK'nın 231/10-11 maddesi uyarınca denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği takdirde hükmün açıklanacağına, işlemediği takdirde ise mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceğinin sanığa ihtarına, (ihtar edildi)

Sanık ve sanık müdafinin yüzüne karşı CMK 268 maddesi uyarınca kararın okunup açıklanmasından itibaren 7 gün içinde mahkememize ya da en yakın mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine bir beyanda bulunulması suretiyle Ankara Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine itiraz yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup anlaşıldı. 30.11.2020

E-İMZA

Hakim 30707

E-İMZA

T.C.
ANKARA
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
SERİ MUHAKEME USULÜ SORUŞTURMA BÜROSU

Soruşturma No : 00000000000000000000

SERİ MUHAKEME USULÜ UYGULAMA FORMU

Seri Muhakeme Usulü Uygulanan Şüphelinin:

T.C. Kimlik Numarası

Adı ve Soyadı

Müdafii

Baba ve Ana Adı

Doğum Yeri ve Tarihi

Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer

İkametgâh yahut Mesken Adresi

No:11/1 Etimesgut / ANKARA

Teklif Edildiği Yer

: Cumhuriyet Savcısı Odası

İsnat Olunan Suça İlişkin Maddi Olayın Özeti:

Suç tarihinde Kardelen Mahallesi 2164 Cadde üzerinde bulunan .. isimli restoran önünde silah sesleri geldiği ve kavga olduğu bildirilmesi üzerine olay yerine gidildiğinde yukarıda açık kimliği yazılı şüpheli ..'ün havaya ateş ederek korku, panik yaratacak tarzda silahla ateş etmek suretiyle genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçunu işlediğinin tespit edildiği,

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesi çerçevesinde soruşturma konusu TCK'nun 170/1-c maddesi kapsamındaki Korku, Kaygı veya Panik Yaratabilecek Tarzda Silahla Ateş Etme suretiyle Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçunun seri muhakeme usulüne tabi olması nedeniyle, yukarıda açık kimlik bilgileri belirtilen şüpheli ve müdafii seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirmede ve seri muhakeme usulünün uygulanmasına ilişkin teklifte bulunmak üzere belirlenen gün ve saatte davet edildi.

Şüpheliye hakkında isnat olunan suçun TCK'nun 170/1-c maddesi kapsamındaki Korku, Kaygı veya Panik Yaratabilecek Tarzda Silahla Ateş Etme suretiyle Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçunu oluşturduğu, Kanunda bu suç için öngörülen ceza miktarının 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası olduğu anlaşılmakla Seri Muhakeme Usulü uygulamasına geçilmiştir.

BİLGİLENDİRME

.. n .. soruşturma sayılı dosyası ..
.. Cumhuriyet Başsavcılığımız ..
.. hakkınızda Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçu nedeniyle ..
.. soruşturma yürütülmektedir. ..
.. Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçu CMK'nın 250. Maddesi ..

uyarınca Seri Muhakeme Usulü kapsamına alınmış bulunmaktadır. Bu suçu işlediğiniz hususunda CMK'nun 170/2 maddesi uyarınca yeterli şüphe bulunmaktadır.

-Seri Muhakeme Usulünü müdafiniz huzurunda, seçtiğiniz bir müdafii yoksa resen görevlendirilecek müdafii huzurunda kabul etmeniz halinde hakkınızda Seri Muhakeme Usulü uygulanacak ve işlemiş olduğunuz Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçu karşısında kanunda öngörülen **CEZA MİKTARI YARI ORANINDA İNDİRİLEREK HAKKINIZDA UYGULANACAKTIR.**

-Cumhuriyet Başsavcılığımızca yapılan Seri Muhakeme Usulü neticesinde hakkınızda işlemiş olduğunuz suç ile ilgili olarak Talepname düzenlenerek görevli ve yetkili Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilecek, Asliye Ceza Mahkemesi tarafından hakkınızda düzenlenen Talepname doğrultusunda hüküm kurulacaktır.

-Mahkeme tarafından verilen hükme karşı itiraz kanun yoluna başvurma hakkınız bulunacak, ancak istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurma hakkınız bulunmayacaktır.

-Mahkeme tarafından hakkınızda hüküm verilene kadar her aşamada Seri Muhakeme Usulünden vazgeçme imkanınız bulunmaktadır.

-Mahkeme tarafından hakkınızda verilen hüküm adli sicilinize kaydedilecektir.

-Seri Muhakeme Usulünü kabul etmediğiniz takdirde hakkınızda genel hükümlere göre iddianame düzenlenecek, Kamu Davası açılacaktır.

-Seri Muhakeme Usulü kapsamında vermiş olduğunuz beyanlar ve elde edilen diğer belgeler genel hükümlere göre yürütülen soruşturma ve kovuşturma aşamasında aleyhinize kullanılmayacaktır.

TEKLİF

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesi çerçevesinde soruşturma konusu TCK'nun 170/1-c maddesi kapsamındaki Korku, Kaygı veya Panik Yaratabilecek Tarzda Silahla Ateş Etme suretiyle Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçunun seri muhakeme usulüne tabi olması nedeniyle, yukarıda açık kimlik bilgileri belirtilen şüpheli seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirmede ve seri muhakeme usulünün uygulanmasına ilişkin teklifte bulunmak üzere belirlenen gün ve saatte davet edildi.

Şüpheliye seri muhakeme usulü hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapıldı.

Şüpheliye hakkında isnat olunan suçun TCK'nun 170/1-c maddesi kapsamındaki Korku, Kaygı veya Panik Yaratabilecek Tarzda Silahla Ateş Etme suretiyle Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçunu oluşturduğu, Kanunda bu suç için öngörülen ceza miktarının 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası olduğu,

Bu çerçevede;

TCK'nın 61/1 maddesinde belirtilen hususlar ve suçun işleniş şekli, suçun işlendiği yer ve zaman dilimi, meydana gelen tehlikenin ağırlığı, suç sebep ve saikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, takdiren **6 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Tespit olunan cezasından, Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca yarı oranında indirim uygulanarak şüphelinin **3 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Hapis cezası ile cezalandırılan şüpheli hakkında TCK'nın 53.maddesinin 1 ve 2. fıkrası ile 3.fıkrasının 1.cümlesinin Anayasa Mahkemesi'nin 2014/140 Esas 2015/85 Karar sayılı kararı gözetilmek sureti ile uygulanmasına,

Şüphelinin sabıkasız olması, tazmini gereken mali bir zararın bulunmaması ve yeniden işlemeyeceğine dair kanaat oluşması nedeniyle, şüphelinin talebi de gözetilerek 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca, **HÜKMÜN ACIKLANMASININ**

TAKDİREN GERİ BIRAKILMASINA,

CMK'nın 231/8 maddesi uyarınca şüphelinin **5 YIL SÜRE İLE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİNE TABİ TUTULMASINA**, aynı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yükümlülüklerin uygulanmasına takdiren yer olmadığına,

CMK'nın 231/10-11 maddesi uyarınca denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği takdirde hükmün açıklanacağına, işlemediği takdirde ise mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceğinin şüpheliye ihtarına,

Şüpheli hakkında CMK'nın 231/7 maddesi uyarınca TCK'nın 50. ve 51. maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına,

Adli Eman/ rasında kayıtlı suça konu tüfek ve eklerinin TCK 54/4 maddesi gereğince **MUSADERESİNE**,

Yaptırım olarak belirlenmiş olup, bu yaptırım ve seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilmiştir.

Şüpheli, **seri muhakeme usulü kapsamında yapılan teklifi anladığını**, bu usulün kendisi hakkında uygulanıp uygulanmayacağı hakkındaki kararını bildireceğini beyan etmiş olup,

KABUL

Şüpheli müdafii huzurunda, seri muhakeme usulünü anladığını, bu usulün uygulanmasını ve belirlenen yaptırımı **KABUL ETTİĞİNİ** beyan etmiştir.

Şüpheli müdafii de şüphelinin beyanına katıldığını ve usulde belirtilen yaptırımı **KABUL ETTİĞİNİ** beyan etmiştir.

5271 sayılı CMK'nın 250. maddesine uygun olarak düzenlenen Seri Muhakeme Uygulama Tutanağı birlikte imza altına alınmıştır. 15/10/2020

Çunhurjet Saygısı

Zabıt Katibi

Şüpheli

Şüpheli Müdafii

T.C.
ANKARA
6. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ

SERİ MUHAKEME USULU İNCELEME TUTANAĞI

DOSYA NO :
SMU İNCELEME TARİHİ : 15/10/2020

HÂKİM :
KÂTİP :

Belirli gün ve saatte seri muhakeme incelemesine başlandı.
Şüpheli ve vekili/müdafî ve vekili/müdafî k geldikleri
görüldü., Şüpheli ve vekili/müdafî ve vekili/müdafî'a geldikleri görüldü.
Şüpheliler huzura alındı. Hüviyet tesbitine geçildi.

Şüpheli :

Şüpheli :

Şüphelilere Ankara Seri Muhakeme Usulü Soruşturma Bürosu'nun 15/10/2020 tarih ve
numaralı Talepnamesi okundu, isnat edilen eylem, eylemin oluşturduğu suç ile bu suçun
seri muhakeme usulü kapsamına girdiği anlatıldı.

Şüphelilere, CMK'nın 250 nci maddesi gereğince seri muhakeme usulünün, müdafî huzurunda
özgür iradesi ile bu usulün uygulanmasını kabul etmesi hâlinde gerçekleştirileceği, hüküm
kuruluncaya kadar seri muhakeme usulünün uygulanmasına yönelik iradesinden vazgeçebileceği,
Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda hüküm kurulması halinde, bu hükme karşı itiraz kanun
yoluna başvuru yapılabileceği, bu usulü kabul ettiği takdirde talepname doğrultusunda verilecek hükmün bir
mahkumiyet kararı olacağı, mahkumiyet kararının tüm sonuçlarını doğuracağı, seri muhakeme
usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre
sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, seri muhakeme
usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgelerin, takip eden
soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamayacağı, ayrı ayrı hatırlatıldı.

Şüpheliler haklarını anladığını, seri muhakeme usulü hakkında açıklamada bulunacağını
bildirmekle;

CMK 231 maddesinde uygulanan hükmün açıklanmasının geri bırakılması şüphelilere
anlatıldı, soruldu: Hakkında uygulanmasını isteyip istemediği soruldu; sanık öncelikle beraatime karar
verilmesini, mahkeme aksi kanaatte ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının hakkında
uygulanmasını talep ederim dedi.

1/3

ŞÜPHELİLER MÜDAFİ HUZURUNDA SERİ MUHAKEME USULÜNE İLİŞKİN BEYANINDA;Talepnameyi kabul ediyoruz dediler.

15.10.2020 Tarihli seri muhakeme usulü kabul tutanağı okundu.

ŞÜPHELİLERDEN AYRI AYRI SORULDU: Teklif formunu müdafim huzurunda, özgür irademle kabul ettim ve imzaladım, hakkımda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı uygulanmasına rızamız vardır dediler.

ŞÜPHELİLER MÜDAFİNDEN SORULDU:Okunan teklif formuna bir diyeceğimiz yoktur. Talepnameyi kabul ediyoruz, tutanak altında imza müvekkilime ve bize aittir dediler.

Dosya incelendi, başkaca incelenmesi gerekli bir husus bulunmadığı anlaşıldığından seri muhakeme incelemesine son verildi.

HÜKÜM:

1-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı,

sayılı talepnamesinin **kabulüne,**

2-Olayda sanık ..

m üzerine atılı Korku, Kaygı veya Panik

Yaratabilecek Tarzda Silahla Ateş Etme suçundan eylemine uyan TCK'nın 170/1.c.1 maddesi uyarınca TCK'nın 61/1 maddesinde belirtilen hususlar ve suçun işleniş şekli, suçun işlendiği yer ve zaman dilimi, meydana gelen tehlikenin ağırlığı, suç sebep ve saikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, takdiren **6 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Tespit olunan cezasından, Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca yarı oranında indirim uygulanarak sanığın **3 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Hapis cezası ile cezalandırılan sanık hakkında TCK'nın 53.maddesinin 1 ve 2. fıkrası ile 3.fıkrasının 1.cümlesinin Anayasa Mahkemesi'nin 2014/140 Esas 2015/85 Karar sayılı kararı gözetilmek sureti ile uygulanmasına,

Sanığın sabıkasız olması, tazmini gereken mali bir zararın bulunmaması ve yeniden suç işlemeyeceğine dair kanaat oluşması nedeniyle, sanığın talebi de gözetilerek 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca, **HÜKMÜN AÇIKLANMASININ TAKDİRİN GERİ BIRAKILMASINA,**

CMK'nın 231/8 maddesi uyarınca sanığın **5 YIL SÜRE İLE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİNE TABİ TUTULMASINA,** aynı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yükümlülüklerin uygulanmasına takdiren yer olmadığına,

CMK'nın 231/10-11 maddesi uyarınca denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği takdirde hükmün açıklanacağına, işlemediği takdirde ise mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceğinin sanığa ihtarına, (ihtar edildi)

Sanık hakkında CMK'nın 231/7 maddesi uyarınca TCK'nın 50. ve 51. maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına,

2- Olayda sanık

ün üzerine atılı Korku, Kaygı veya Panik Yaratabilecek

Tarzda Silahla Ateş Etme suçundan eylemine uyan TCK'nın 170/1.c.1 maddesi uyarınca TCK'nın 61/1 maddesinde belirtilen hususlar ve suçun işleniş şekli, suçun işlendiği yer ve zaman dilimi, meydana gelen tehlikenin ağırlığı, suç sebep ve saikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, takdiren **6 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Tespit olunan cezasından, Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca yarı oranında indirim uygulanarak sanığın **3 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Hapis cezası ile cezalandırılan sanık hakkında TCK'nın 53.maddesinin 1 ve 2. fıkrası ile 3.fıkrasının 1.cümlesinin Anayasa Mahkemesi'nin 2014/140 Esas 2015/85 Karar sayılı kararı gözetilmek sureti ile uygulanmasına,

Sanığın sabıkasız olması, tazmini gereken mali bir zararın bulunmaması ve yeniden suç

2/3

işlemeyeceğine dair kanaat oluşması nedeniyle, sanığın talebi de gözetilerek 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca, **HÜKMÜN AÇIKLANMASININ TAKDİRİN GERİ BIRAKILMASINA,**

CMK'nın 231/8 maddesi uyarınca sanığın **5 YIL SÜRE İLE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİNE TABİ TUTULMASINA,** aynı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yükümlülüklerin uygulanmasına takdiren yer olmadığına,

CMK'nın 231/10-11 maddesi uyarınca denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği takdirde hükmün açıklanacağını, işlemediği takdirde ise mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceğinin sanığa ihtarına, (ihtar edildi)

Sanık hakkında CMK'nın 231/7 maddesi uyarınca TCK'nın 50. ve 51. maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına,

Adli Emaneti i sırasında kayıtlı suç konu tüfek ve eklerinin TCK 54/4 maddesi gereğince **MÜSADERESİNE,**

Sanık ve sanık müdafinin yüzüne karşı CMK 268 maddesi uyarınca kararın okunup açıklanmasından itibaren 7 gün içinde mahkememize ya da en yakın mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine bir beyanda bulunulması suretiyle Ankara Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine itiraz yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 15.10.2020

E-İMZA

E-İMZA